

**STRATEGIA DE
DEZVOLTARE LOCALĂ
A COMUNEI SADU
PENTRU PERIOADA
2021-2030**

Cuprins

1. METODOLOGIA DE ELABORARE A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ	8
2. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A COMUNEI SADU	11
2.1. SCURT ISTORIC	13
2.1.1. Heraldica locală	13
2.1.2. Vechimea, atestare documentară sau arheologică	13
2.1.3. Evenimente istorice în viața satului	14
2.2. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND AȘEZAREA ȘI CADRUL GEOGRAFIC AL COMUNEI	16
2.2.1. Localizare	16
2.2.2. Geologia și relieful	17
2.2.3. Vegetația	18
2.2.4. Rețeaua hidrografică	18
2.2.4.1. Râurile	18
2.2.4.2. Lacurile	18
2.3. PROFIL SOCIO-DEMOGRAFIC	20
2.3.1. Context național și județean	20
2.3.2. Indicele dezvoltării umane locale (IDUL)	21
2.3.3. Evoluția demografică a comunei Sadu	21
2.3.3.1. Repartiția pe sexe	22
2.3.3.2. Piramida vârstelor	22
2.3.3.3. Evoluția sporului natural	23
2.3.3.4. Componenta confesională	24
2.3.3.5. Componenta etnică	25
2.4. INFRASTRUCTURA TEHNICO-EDILITARĂ	26
2.4.1. Accesibilitate	26
2.4.2. Rețeaua de drumuri	26
2.4.2.1. Infrastructura rutieră	26
2.4.2.2. Drumurile forestiere	27
2.4.2.3. Drumuri agricole	28
2.4.3. Alimentarea cu gaze naturale și energia termică	30
2.4.4. Alimentarea cu energie electrică	31
2.4.5. Alimentarea cu apă potabilă și rețeaua de canalizare	33
2.4.6. Telecomunicații	34
2.5. PROFILUL ECONOMIC AL COMUNEI	35

2.5.1. Activități economice și agenți economici.....	35
2.5.2. Șomajul.....	40
2.6. EDUCAȚIE.....	41
2.6.1. Infrastructura educațională.....	41
2.6.2. Populația școlară și cadrele didactice.....	42
2.6.2.1. Populația școlară pe niveluri de educație.....	42
2.6.2.2. Rata de absenteism.....	43
2.6.2.3. Abandonul școlar.....	43
2.6.2.4. Personalul didactic.....	43
2.6.3. Rezultate educaționale.....	44
2.7. CONDIȚII CLIMATICE PROTECȚIA MEDIULUI.....	45
2.7.1. Arii naturale protejate.....	45
2.7.1.1. Situri Natura 2000.....	45
2.7.1.2. Siturile Natura 2000 ROSCI0085 Frumoasa și Situl ROSPA0043 Frumoasa.....	46
2.7.1.3. Situl Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu ROSCI0132.....	48
2.7.2. Rezervații Naturale.....	49
2.7.2.1. Rezervația naturală Șuvara Sașilor.....	49
2.7.3. Serviciul de salubritate.....	50
2.8. AGRICULTURA ȘI DEZVOLTAREA RURALĂ.....	53
2.8.1. Valoare naturală ridicată (HNV).....	53
2.8.2. Suprafața fondului funciar.....	54
2.8.3. Agricultură.....	55
2.8.4. Zootehnia.....	56
2.8.5. Asociații de producători și cooperative.....	57
2.9. SĂNĂTATE PUBLICĂ.....	59
2.10. INFRASTRUCTURA ȘI SERVICIILE SOCIALE.....	60
2.10.1. Rata marginalizării.....	60
2.10.2. Infrastructura și servicii sociale.....	60
2.11. ADMINISTRAȚIE ȘI SERVICII PUBLICE.....	62
2.11.1. Administrația locală - Consiliul Local și aparatul de specialitate.....	62
2.11.2. Servicii publice.....	63
2.11.2.1. Servicii publice administrare fond forestier.....	63
2.11.2.2. Serviciul public de alimentare cu apă și canalizare.....	64
2.11.2.3. Serviciul public de salubritate al comunei.....	64
2.11.2.4. Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență Sadu.....	65

2.11.2.5. Serviciul public de urbanism	65
2.12. TURISMUL ȘI POTENȚIALUL TURISTIC.....	67
2.12.1. Context local.....	67
2.12.2. Potențialul turistic	67
2.12.2.1. Obiective turistice antropice	68
2.12.2.2. Obiective turistice naturale-drumeții montane	73
2.12.2.3. Trasee tematice și activități recreaționale	74
2.12.3. Infrastructura turistică-structuri de cazare.....	77
2.13. CULTURĂ, SPORT ȘI ALTE ACTIVITĂȚI RECREAȚIONALE	79
2.13.1. Viața culturală în comuna Sadu.....	79
2.13.2. Monumente istorice	81
2.14. COOPERARE ȘI ASOCIAȚII	83
2.14.1. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Eco Sibiu”	83
2.14.2. Asociația de dezvoltare intercomunitară Asociația de apă Sibiu .	84
2.14.3. Asociația de dezvoltare Intercomunitară Prejba-Valea Sadului ...	84
2.14.4. Grupul de Acțiune Locală „Mărginimea Sibiului”	85
2.14.5. Asociația Comunelor din România	85
2.14.6. Asociația Generală a Mărginenilor	86
2.15. SMART VILLAGE ȘI DIGITALIZARE	87
3. STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021 - 2030	90
3.1. CONTEXT DE DEZVOLTARE	92
3.1.1. Contextul european	92
3.1.1.1. Politica de Coeziune	92
3.1.1.2. Politica Agricolă Comună	93
3.1.2. Context național.....	94
3.1.2.1. Strategia de dezvoltare teritorială a României	94
3.1.2.2. Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030	96
3.1.3. Context Regional.....	109
3.1.3.1. Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027	109
3.2. REALIZĂRI 2016 - 2020	110
3.3. CONSULTARE PUBLICĂ	114
3.3.1. Metodologie.....	114
3.3.1.1. Întocmirea chestionarului	115
3.3.1.2. Verificarea/validarea și finalizarea chestionarului	115
3.3.1.3. Stabilirea eșantionului reprezentativ de populație	115

3.3.1.4. Prelucrarea și interpretarea rezultatelor chestionarului	116
3.4. VIZIUNE, DIRECȚII STRATEGICE, PORTOFOLIUL DE PROIECTE.....	130
3.4.1. Viziunea pe termen lung (2030)	130
3.4.2. Analiza SWOT și domeniile strategice privind dezvoltarea locală în perioada 2021 - 2030	132
3.4.2.1. Direcția Strategică 1 - Dezvoltarea infrastructurii de bază și creșterea accesibilității	132
3.4.2.2. Direcția Strategică 2 - Economie locală și agricultură	135
3.4.2.3. Direcția Strategică 3 - Educație și formare profesională	139
3.4.2.4. Direcția Strategică 4 - Mediu și climă	142
3.4.2.5. Direcția Strategică 5 - Sănătate, incluziune socială și culte..	144
3.4.2.6. Direcția Strategică 6 - Turism, cultură, sport și agrement	146
3.4.2.7. Direcția Strategică 7 - Sadu-Smart Village.....	151
3.4.2.8. Direcția Strategică 8 - Capacitate administrativă și cooperare	154
3.5. MĂSURI PRIVIND DEZVOLTAREA LOCALĂ PENTRU PERIOADA 2021 - 2030	156
3.6. PORTOFOLIUL DE PROIECTE	159
3.7. POTENȚIALE SURSE DE FINANȚARE ÎN PERIOADA 2021-2027	174
3.7.1. Fonduri europene	174
3.7.1.1. Politica de coeziune	175
3.7.1.2. Politica Agricolă Comună	178
3.7.1.3. Instrumentul financiar temporar #NextGenerationEU (PNRR)	179
3.7.1.4. Programe cu finanțare de la bugetele naționale.....	183
3.7.1.5. Alternative de finanțare, altele decât fondurile structurale și de coeziune, în care autoritățile publice locale pot fi solicitanți eligibili sau parteneri.....	190
3.8. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ	193
3.8.1. Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală.....	193
3.8.2. Prioritizarea portofoliului de proiecte	194
3.8.3. Monitorizarea Strategiei de Dezvoltare Locală	195
3.8.4. Evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală	195
3.8.5. Indicatori de monitorizare	196
3.9. BIBLIOGRAFIE	201
3.10. LISTA DE ABREVIERI	202

ECHIPA DE ELABORARE A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE

PRIMAR: IVAN VALENTIN DUMITRU IOAN

VICEPRIMAR: VEȘTEMEAN IONUȚ

SECRETAR: SĂVOIU DELIA PARASCHIVA

ADMINISTRATOR PUBLIC: ROTĂRESCU IOAN MARIUS

CONSILIER FINANCIAR-CONTABIL: NEAGOE IOANA-SIMONA

CONSULTANT DE SPECIALITATE

SC MEDIA MARKETING SRL

Târgu Mureș, Str.Cuza Vodă nr.8

540027, Județul Mureș, România

Tel.: 0372 897 694 Fax: 0372 779 018

e-mail: office@3mc.ro; www.3mc.ro

CU ECHIPA

Manager proiect

Expert financiar și analiză socio-economică

Expert în programe cu finanțare nerambursabilă

Expert în planificare strategică regională, politici publice

Expert dezvoltare durabilă și protecția mediului

Expert în domeniul mobilității urbane și rurale

Expert marketing și publicitate

Ec. Mărăcine Anca

Ec. Alexandru Oana

Ec. Resteașan Hortensia Violeta

DI. Cătană Marius Cristian

DI. Cengher Călin Bogdan

DI. Ing. Pop Andrei Nicolae

DI. Balázs-Oldal Dezsó

**CU SPRIJINUL COMPARTIMENTELOR APARATULUI DE SPECIALITATE
AL COMUNEI SADU**

- Cabinet primar
- Compartiment tehnic -administrativ
- Compartiment evidență agricolă
- Compartiment financiar-contabil
- Compartiment asistență socială
- Compartiment urbanism, patrimoniu și achiziții publice
- Compartiment relații publice, resurse umane și funcții publice și registratură;
- Compartiment cultură
- Serviciul Voluntar pentru situații de urgență

Studiu sociologic realizat de Dr. Sociolog Mircea Nicolae Munteanu

DATE PRINCIPALE COMUNA SADU

Țara	România
Județ	Sibiu
Unitate administrativ teritorială	Comuna Sadu
Reședință	Sadu
Sate componente	Sadu
Intravilan	323,67 ha
Extravilan	4231,98 ha
Populație	2750
Gospodării	1500
Număr grădinițe	1
Număr școli	1
Tip zonă	Zonă Montană
IDUL	72,28
Marginalizare	0,37

Preambul

Strategia de dezvoltare locală face posibilă coordonarea activă a proceselor de dezvoltare care au loc în teritoriu, luarea în considerare a caracteristicilor locale, a schimbărilor din mediul exterior și fac posibilă abordarea proactivă, realizată într-un mod inovativ, a proceselor de dezvoltare teritorială.

Elaborarea strategiei de dezvoltare locală, reprezintă unul din pașii cei mai importanți care susțin procesele de dezvoltare locală. În esență, acest tip de strategie clarifică pe termen mediu și lung care sunt direcțiile și domeniile spre care se orientează efortul de dezvoltare al comunității. Strategia de dezvoltare locală este caracterizată de următoarele trăsături:

- imagine asupra viitorului,
- creativitate,
- flexibilitate,
- activitate,
- creată pentru acțiune,
- orientare spre schimbare,
- orientare spre un câștig durabil.

Astfel planificarea strategică poate fi definită drept un proces de management care va permite Unității Administrativ Teritoriale să se concentreze asupra alinierii eficiente a resurselor existente și potențiale cu obiectivele stabilite pe termen mediu și lung.

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Sadu pentru perioada 2021-2030, reprezintă principalul document strategic care stă la baza dezvoltării comunei în perioada viitoare. Dezvoltarea locală se poate defini ca un proces în care demersurile administrației publice sunt unite cu acelea ale oamenilor, cu scopul de a îmbunătăți condițiile sociale, culturale și economice ale comunității. Dezvoltarea locală este deci cel mai strâns legată de conceptul de parteneriat care asigură accesul la toate resursele necesare, bazându-se atât pe participarea celor care reprezintă anumite interese, cât și pe disponibilitatea administrației publice de a forma parteneriate cu grupuri, organizații sau instituții.

1. Metodologia de elaborare a strategiei de dezvoltare locală

Elaborarea strategiei cuprinde o analiză complexă privind stadiul de dezvoltare al teritoriului, o privire de ansamblu a oportunităților de dezvoltare aferente perioadei strategice și măsuri concrete pentru dezvoltarea teritorială în acord cu documentele strategice europene, naționale și județene.

Documentul strategic a fost realizat cu sprijinul compartimentelor de specialitate ale Primăriei Sadu, care au pus la dispoziție toate datele necesare și studiile realizate și cu sprijinul comunității locale, care și-a exprimat opinia în sondajele realizate și a participat la consultările publice realizate.

Așadar, pentru elaborarea documentului strategic s-au parcurs următoarele etape:

1. Elaborarea analizei socio-economice a teritoriului acoperit de strategie

O primă etapă în elaborarea analizei diagnostic a teritoriului a presupus consultarea stakeholderi-lor și implicarea principalilor actori în dezvoltarea locală. Dezvoltarea documentului de planificare strategică este un proces consultativ implicând:

- Societatea civilă formată din rezidenții comunei care au aceleași interese și care își dedică timpul, cunoștințele și experiența pentru a-și promova și apăra aceste drepturi și interese.
- Mediul de afaceri, reprezentat de reprezentanții întreprinderilor care își desfășoară activitatea pe raza comunei.
- Statul, reprezentat la nivelul comunității prin Administrația Publică Locală.

O altă etapă a elaborării analizei socio-economice a comunității locale a presupus elaborarea analizei diagnostic pe baza cercetărilor fundamentate, pe studii documentelor, sondajelor și a datelor statistice:

- analiza tuturor documentelor realizate la nivelul comunei;
- culegerea informațiilor despre comunitate (studiu de opinie asupra populației, studiu asupra mediului de afaceri, studiu asupra capacității administrative și date oficiale furnizate de Institutul Național de Statistică);
- analiza SWOT.

2. Elaborarea strategiei de dezvoltare și a portofoliului de proiecte

Consultările din teren și analiza aprofundată a domeniilor de dezvoltare și infrastructurii actuale, au condus la identificarea punctelor slabe și a punctelor tari ale teritoriului local și implicit la identificarea principalelor nevoi de dezvoltare.

Pe baza nevoilor identificate, coroborate cu viziunea pentru 2030, s-a elaborat strategia de dezvoltare locală, cuprinzând domeniile prioritare de dezvoltare, precum: infrastructură, educație, sănătate, mediu, cultură, turism, sport, recreere și agrement, asistență socială, administrație, digitalizare ș.a.

3. Consultare publică

Implicarea comunității locale reprezintă unul dintre cei mai importanți pași în realizarea strategiei de dezvoltare locală, deaceia documentul programatic a fost supus consultării publice, proces în urma căruia persoanele interesate au avut ocazia de a formula propuneri de proiecte și recomandări.

4. Redactarea documentului final

Documentul strategic a fost finalizat ținând cont de sugestiile și opiniile formulate din partea factorilor interesați urmând a fi aprobat prin Hotărârea Consiliului Local.

COMUNA SADU

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

2021-2030

**ANALIZA
SOCIO-ECONOMICĂ
A COMUNEI SADU**

2.1. Scurt istoric

2.1.1. Heraldica locală

Stema comunei Sadu se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, tăiat în șef. În partea superioară, în câmp albastru, se află 6 săgeți de argint care pleacă din același punct.

În partea inferioară, în câmp de argint, se află 3 stele albastre, dispuse 2:1. Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu un turn crenelat.

Semnificațiile elementelor însumate

Cele 6 săgeți reprezintă prima centrală mixtă hidro-termoelectrică construită în localitate. Cele 3 stele simbolizează personalitățile marcante din istoria localității Micu Klein, Samuil Klein și Piuaru Molnar. Coroana murală cu un turn crenelat semnifică

faptul că localitatea are rangul de comună.

Stema comunei Sadu a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.200/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.257 din data de 09.05.2013.¹

2.1.2. Vechimea: atestare documentară sau arheologică

Obârșia comunei Sadu se pierde în negura vremurilor, fiind socotită pe drept cuvânt una din cele mai vechi așezări rurale de pe pământul Transilvaniei. Una din cele mai vechi referiri la Sadu datează din anul 1210. Într-un document de atunci se face precizarea că în oastea comitelui Ioachim al Sibiului se aflau, alături de sași și secui, un număr important de români ca „păzitori ai cetăților de graniță”. Mulți dintre ei proveneau chiar din Sadu.

Așezarea Sadu a ocrotit la sânul ei numai oameni liberi, păstrători dârji ai legii celei vechi, ai limbii, ai portului și ai obiceiurilor. Chiar atunci când, prin constrângere, regii unguri din familia Árpád, ca Géza al II-lea, Andrei al II-lea și Béla al IV-lea, le-au impus să primească în preajma lor coloniști din Apus, ei nu s-au lăsat striviți de jugul iobăgiei.

¹ <http://www.cjsibiu.ro/> -Elemente de heraldică locală în cadrul unităților administrativ-teritoriale de pe raza județului Sibiu

Sat de margine fiind, locuitorii Sadului mistuiți fiind de dorul de libertate, dispuneau în vremuri de restriște între altele, de o puternică armă de luptă: emigrarea. Treceau adică la frații lor de la sudul Carpaților, bine știind că, până la urmă, prigoana va slăbi pentru-ca „golindu-se țara de oameni nu va mai avea cine plăti dările”. Sadu este un sat de margine românesc model, în care setea de adevăr și dreptate au fost temeuri puternice de viață.

2.1.3. Evenimente istorice în viața satului

Printre evenimentele istorice în care comuna a fost implicată se numără, în primul rând, vizita împăratului Iosif al II-lea (anul 1783) la insistențele doctorului Ioan Piuaru Molnar, eveniment în urma căruia, la 26 februarie 1787, prin Decretul imperial nr.179, care primește formă executorie și este aplicat abia în anul 1799, se șterge starea de iobăgie a comunei Sadu față de comuna Cisnădie, consemnându-se situația hotarului dintre cele două comune, în favoarea sașilor din Cisnădie.

Tot atunci Iosif al II-lea a dat autorizație de funcționare manufacturii textile de la Sadu. „Sentința împăratului a mântuit una din cele mai vechi comune românești, ai cărei locuitori păziseră hotarele țării de șicanele nedrepte și nelegale ale sașilor” (Lucian Giura-Sadu - file de istorie, 2002, Ed. U.L.B. Sibiu, p.39).

Sădenii au participat la evenimentele istorice de la 1848, fiind prezenți la Blaj. Marile momente istorice de la 1848-1849, Unirea Principatelor (1859) și mai ales 1877-1878, anii Războiului de Independență, au marcat acțiuni de solidaritate ale românilor sibieni. Între adunările și întrunirile consacrate acestui ultim eveniment, încheiat cu manifestații, alături de cele din Săliște, Tilișca, Miercurea, Boița și altele, se numără și cea din comuna Sadu. Apelurile lansate de Comitetul femeilor române din Sibiu pentru ajutorarea răniților, ca și cele din ziarele și revistele vremii, au găsit o largă audiență atât la orașe cât și la sate, unde învățătorii și preoții, notarii și primarii le aduceau la cunoștință locuitorilor. Astfel, notarul comunal din Sadu, Constantin Popovici, după o intensă activitate în rândurile locuitorilor comunei, aduna 50 de florini, sumă destinată ajutorării răniților în Războiul pentru Independență.

În anul 1861, înființarea ASTREI le-a deschis noi orizonturi de manifestare culturală.

Solidaritatea filor națiunii române se manifestă din nou cu tărie, cu prilejul Mișcării memorandiste (1892-1894).

Declanșarea și desfășurarea Primului Război Mondial constituie începutul unor ani întunecați pentru populația românească din monarhia dualistă, în primul rând datorită măsurilor de oprimare și de împiedicare a mișcărilor de eliberare

națională a popoarelor asuprite, apoi datorită uriașelor pierderi materiale și umane. Bogatele informații de arhivă consemnează desfășurarea în cursul lunilor octombrie și noiembrie 1918, în întreaga Transilvanie, a unor evenimente deosebite. Astfel, în județul Sibiu s-au înființat consilii și gărzii naționale în 108 localități rurale și urbane. În zilele de sfârșit ale lunii noiembrie, pregătite și desfășurate la chemarea intelectualilor (preoți și învățători), dând glas dorinței fierbinți ce sălășuia în sufletul fiecărui român, și populația Sadului, întrunită la 28 noiembrie, își declara, prin cei 288 semnatori ai actului de adeziune, voința neclintită de unire a Transilvaniei cu teritoriile românești de dincolo de Carpați, cu „patria mamă” - România. La 1 Decembrie 1918, preotul Dimitrie Bunea, președintele Consiliului Național Român din Sadu și delegat la serbările Unirii, este ales membru supleant al Consiliului Național Român Central.

Reforma agrară din 1921, principalul eveniment ce succede actului constituirii statului național unitar român, ce dă un nou impuls dezvoltării economiei românești, înscrie în cadrul listelor de împroprietărire, cu prioritate și în județul Sibiu, pe foștii combatanți, invalizii și văduvele de război. În pofida acestui drept, prevăzut în articolul 92 din legea împroprietăririi, plângerile acestora, vreme îndelungată, nu-și vor găsi rezolvarea.

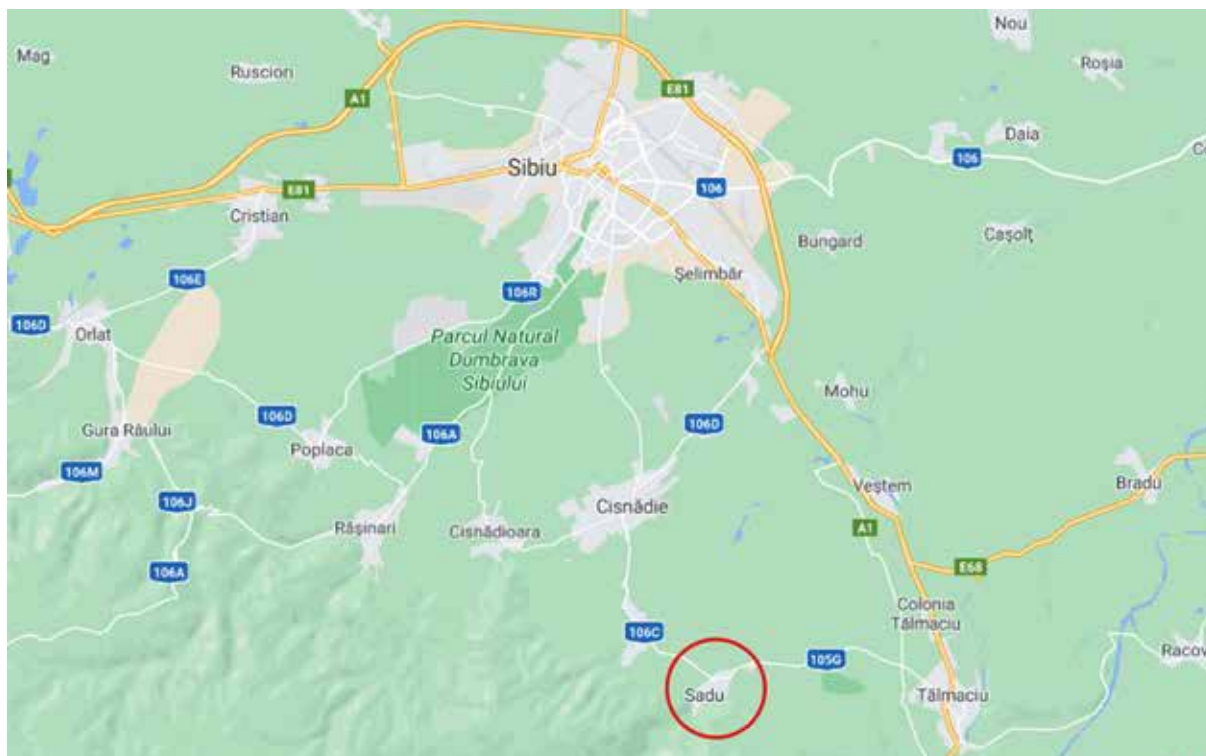
Astfel, în anul 1930, un număr de 24 de voluntari din comuna Sadu se mai adresau autorităților pentru a li se împărți terenul rezervat de stat, deoarece ei nu primiseră pământ. Cu această ocazie s-a întocmit un tabel suplimentar în care au fost trecuți 69 de nedreptățiți ai împroprietăririi. Reforma nu era definitivă. La Sadu și Cisnădie, deși pădurile au fost expropriate, erau în continuare exploatare de foștii proprietari. În urma arendării administrative din anul 1921 a luat ființă județul Sibiu compus din șase plăși, având un teritoriu de 3.619 kmp.

Reforma administrativă din 1925 stabilea o nouă organizare teritorială; Sadu făcea parte din plasa Avrig, alături de Boița, Tălmăciu și Tălmăcel.

Prin legea din 1930, sunt desființate fostele plăși Avrig și Turnișor, prin contopirea lor funcționând o singură plasă, Sibiu, ce includea 20 comune de pe Valea Hârtibaciului și o serie de comune din Mărginime: Boița, Poplaca, Rășinari, Râul Sadului, Sadu, Tălmăciu. Populația din județul Sibiu, inclusiv aceea din comuna Sadu, a resimțit lipsurile din timpul celui de al Doilea Război Mondial și a participat activ, prin fii lor aflați sub arme, la luptele care s-au desfășurat atât pe frontul de răsărit, apoi pe teritoriul țării, cât și pe frontul de vest, până la terminarea războiului.

2.2. Considerații generale privind așezarea și cadrul geografic al comunei

2.2.1. Localizare

Comuna Sadu, este situată în sudul Transilvaniei, la 18 km sud de Sibiu, pe valea râului Sadu (Valea Sadului), pe care au fost construite primele hidrocentrale din țară.

Localitatea se află în zona de contact dintre Depresiunea Sibiului și Munții Căminului, chiar la gura văii râului Sadu, în județul Sibiu ce face parte din Regiunea Centru.

Accesul în comuna Sadu se realizează dinspre orașul Cisnădie, pe drumul județean DJ106C (6 km), sau dinspre orașul Tâlmăciu pe DJ105G (8 km).

Suprafața comunei este de 74 km², ceea ce reprezintă 1,36 % din suprafața județului Sibiu.

Altitudinea maximă este la vârful Prejba, 1744 metri; cea minimă lunca Prăhăriei, 450 metri. Comuna Sadu se învecinează la nord cu orașul Cisnădie, la est cu orașul Tâlmăciu, la sud cu localitatea Tâlmăcel, iar la vest cu comuna Râu Sadului.

2.2.2. Geologia și relieful

Comuna Sadu, este amplasată într-o zonă cu specific de munte, terenul comunei prezentând o formă variată de forme de relief precum: munți, dealuri, văi.

Solul și subsolul teritoriului comunei Sadu are o structură diferită. Predominant este solul brun de pădure cu un conținut

mic de humus. Răspândirea solului sub formă de fîșii (zone) este caracteristică pentru arealul Sadului. În aval, înspre orașul Tâlmaci, solul este nisipos pe o întindere destul de mare pe ambele maluri ale râului, în amonte se îngustează începând dealurile și solul stâncos cu structură cristalină fiind cuprinse o parte din munții Cindrel.

Această zonă este compusă din sisturi cristaline de genul: cuarțite, micasisturi, paragnaise, șisturi cloritoase și sercitoase.

Relieful comunei Sadu este așezat în trepte care coboară de la VEST la EST și cuprinde următoarele unități de relief:

- masive montane - aprox. 70 % din teritoriul comunei;
- serie de arii depresionare, reprezentând aproximativ 10 % din suprafața comunei, care delimitează zona masivelor montane de cealaltă mare unitate de relief-podișul;
- podiș-aprox. 20 % din suprafața comunei.

Munții comunei Sadu ocupă o suprafață de aproximativ 54 km² și reprezintă un sector din Munții Cindrelului, situați în extremitatea sudică a Munților Cindrel. Altitudinea maximă de 1484 m este la vârful Prejba, munții fiind caracterizați prin masivitate și forme mai domoale, produse ale unor structuri geologice uniforme, constituite din șisturi cristaline ale pânzei getice, care se regăsesc și în munții învecinați, vădind unitatea structurală a întregii regiuni montane.

Rețeaua hidrografică din Munții Sadului este destul de bogată, fiind reprezentată prin râul Sadu și afluenții lui. Pe râul Sadu s-au realizat baraje și acumulări de ape pe baza cărora funcționează trei hidrocentrale, printre care și prima hidrocentrală pusă în funcțiune în România-Sadu I (1896).

2.2.3. Vegetația

Vegetația este cea obișnuită climatului muntos al României, urmărește treptele reliefului și este dispusă zonal, în mai multe etaje.

De la 600 la 1000 m înălțime sunt răspândite pădurile de foioase, făgete alături de care apar scorușul, mesteacănul, paltinul, frasinul, alunul, păducelul. Între 1000 și 1400 m altitudine, păduri în amestec, pășuni și fânețe alcătuite din graminee. Solurile sunt brune acide de pădure, brune podzolice și podzoluri cu litosoluri, mai ales pe versanții puternic înclinați.

2.2.4. Rețeaua hidrografică

2.2.4.1. Râurile

Râul Sadu, străbate comuna de la un capăt la celălalt, vărsându-se în râul Cibin, are o lungime de 45 km, ocupând cu afluenții săi o suprafață de 301 km², având o diferență apreciabilă de nivel între izvoare, 1940 m altitudine și vărsare, 362 m altitudine.

Cei mai importanți afluenți ai săi pe raza comunei Sadu sunt o serie de pâraie, după cum urmează: Valea Plaiului, Valea Juvărțului, Valea Varului, Valea Priboiului, Valea Săliștei, Valea Cioarei, Valea Vâlceleii și Valea Morii.

Râul Sadu izvorăște de sub vârful Steflești și parcurge, printre Munții Cindrel și Munții Lotrului, pe care îi separă, o vale deosebit de pitorească a cărei frumusețe și utilitate a fost sporită prin amenajările hidrotehnice care valorifică din punct de vedere energetic apele acestui râu, hidrocentrala Sadu I (1896), Sadu II (1905), Sadu V (1955).

2.2.4.2. Lacurile

Lacuri naturale

Comuna Sadu nu dispune de lacuri naturale; apele subterane (freatice) provin din precipitații și se găsesc la adâncimi variabile, cuprinse între 4/5-8/12 m. Din ele

sunt alimentate fântânile construite din loc în loc pe drumurile comunei (fântânile comunale), dar și cele particulare, întâlnite în gospodăriile locuitorilor (nu toate au apă potabilă, ci doar cele cu adâncimi de 5 până la 10, maxim 12 metri; cele cu adâncimi de până la 5 m sunt folosite pentru adăpatul vitelor)².

Lacuri artificiale

Lacul Negoveanu-situat pe cursul superior al Sadului, format înapoia unui baraj în formă de arc de cerc, cu o înălțime de 62 m, având un volum de 6,3 milioane m³ de apă și o suprafață de 44 ha, construit în anul 1956 pe cursul superior al râului Sadu. Lacul artificial se întinde pe o suprafață de 72 de hectare, iar apa sa este folosită de hidrocentrala Sadu V pentru producerea de energie electrică.

Lacul Sadu II-situat pe cursul râului Sadu, se întinde pe o suprafață de 4 ha și are un volum de 700 mii m³. Barajul lacului Sadu II are o înălțime de 30m.

² Lotreanu f. a., p. 13-14.

2.3. Profil socio-demografic

2.3.1. Context național și județean

Situația demografică a României în ultimii ani arată o scădere a populației ca urmare a sporului natural negativ și a migrației externe. Conform rezultatelor definitive ale Recensământului Populației din 20 octombrie 2011 populația stabilă (rezidentă) a României a fost de 20.121.641 persoane, din care 10.333.064 femei (51,4%). Față de situația existentă la recensământul anterior, populația stabilă a scăzut cu 1.559,3 mii persoane (din care 779,2 mii femei). Populația feminină continuă să fie predominantă, la un număr de 947 de bărbați revenind 1.000 de femei.

Scăderea populației față de recensământul anterior a afectat ambele sexe în egală măsură, structura pe sexe rămânând aproape identică între cele două recensăminte: 48,6% bărbați și 51,4% femei.

În țara noastră principalul grup etnic îl formează românii, aceștia reprezentând 88,9% din totalul populației, conform recensământului realizat în anul 2011. După români, următoarea comunitate etnică importantă este cea a maghiarilor, care reprezintă 6,5% din populație, iar conform datelor oficiale, în România trăiesc 665.000 romi. Față de recensământul din anul 2002 s-a înregistrat o creștere a ponderii populației de etnie romă (de la 2,5% la 3,3%) și o descreștere a ponderii populației de etnie germană (de la 0,28% la 0,20%).

În ceea ce privește religia, populația creștină din România reprezintă 99,3% din totalul populației țării. Cea mai mare parte a populației României se declară de religie ortodoxă. De asemenea, importante comunități religioase ce aparțin altor religii decât ortodoxia, sunt reprezentate de romano-catolici, protestanți, penticostali și greco-catolici.

Conform rezultatelor definitive ale Recensământului Populației din 20 octombrie 2011, populația județului Sibiu, număra 375.992 locuitori, ocupând locul 23 după numărul populației, din cele 41 de județe ale României.

Cu privire la distribuția populației stabile pe medii de rezidență, județul Sibiu se regăsește printre județele cu cel mai mare procent al populației stabile care locuiește în mediul urban, cu un procent de 66,2%, alături de Hunedoara (75,0%), Brașov (72,3%), Constanța (68,8%), Cluj (66,3%), Brăila (62,5%) și Timiș (61,8%).

2.3.2. Indicele dezvoltării umane locale (IDUL)

Indicele dezvoltării umane locale este o măsură comparativă a speranței de viață, alfabetizării, învățământului și nivelului de trai. Elaborarea indicelui dezvoltării umane survine pe fondul preocupărilor de constituire a unui sistem de indicatori sociali.

Conform estimărilor Băncii Mondiale, pe baza Recensământului populației și al locuințelor 2011, comuna Sadu se regăsește în „Lista localităților cu cel mai mare LHDI” (Dezvoltare comprehensivă)³. Valoarea IDUL pentru comuna Sadu în anul 2011 este 72,28, fapt ce reflectă o situație favorabilă în cea ce privește în principal finanțarea investițiilor.

În cadrul analizei au fost luate în calcul toate unitățile administrative rurale și urbane mici (sub 30.000 de locuitori) cu excepția satelor și localităților care alcătuiesc orașele mici, cu mai puțin de 50 de locuitori.

2.3.3. Evoluția demografică a comunei Sadu

Recensământul populației și locuințelor realizat în anul 2011, înregistra în comuna Sadu, un număr de 2.365 de locuitori, în scădere cu 4,32% față de recensământul anterior din 2002, când erau înregistrați 2.472 de locuitori. Totuși, conform datelor statistice recente, populația după domiciliu prezintă un trend crescător în perioada 2017-2021, fapt mai puțin obișnuit pentru majoritatea zonelor rurale din România, unde de regulă sunt înregistrate scăderi semnificative ale populației.

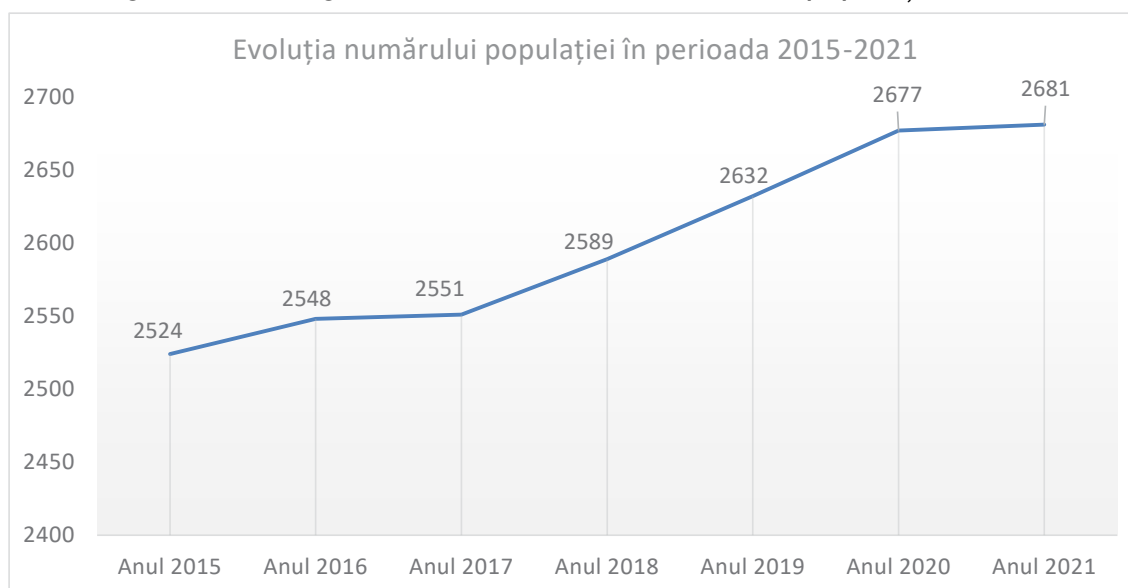

Figura nr.1. Populația după domiciliu la 1 Ianuarie, evoluție în perioada 2015 - 2021

3 Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România; pag. 246,

În perioada 2015-2021, populația comunei Sadu a crescut cu o medie anuală de 1%. Cea mai pronunțată creștere se înregistrează în perioada 2018-2020, cu o medie anuală de 1,62%. Investițiile în infrastructura localității și îmbunătățirea serviciilor publice, au contribuit semnificativ la creșterea calității vieții populației și mai ales la diminuarea discrepanțelor dintre calitatea vieții urbane și cea rurale, contribuind în mod indirect la creșterea numărului populației prin păstrarea tinerilor în localitate.

2.3.3.1. Repartiția pe sexe

Distribuția populației pe sexe este echilibrată și nu a suferit modificări semnificative în perioada 2015-2021. Populația de sex feminin este mai numeroasă față de populația de sex masculin. Așadar la începutul anului 2021, în comuna Sadu sunt înregistrate 1405 femei și 1276 bărbați, respectiv 52% femei și 48% bărbați.

Indicele de feminitate este de 101%, adică la 100 de bărbați revin 101 femei.

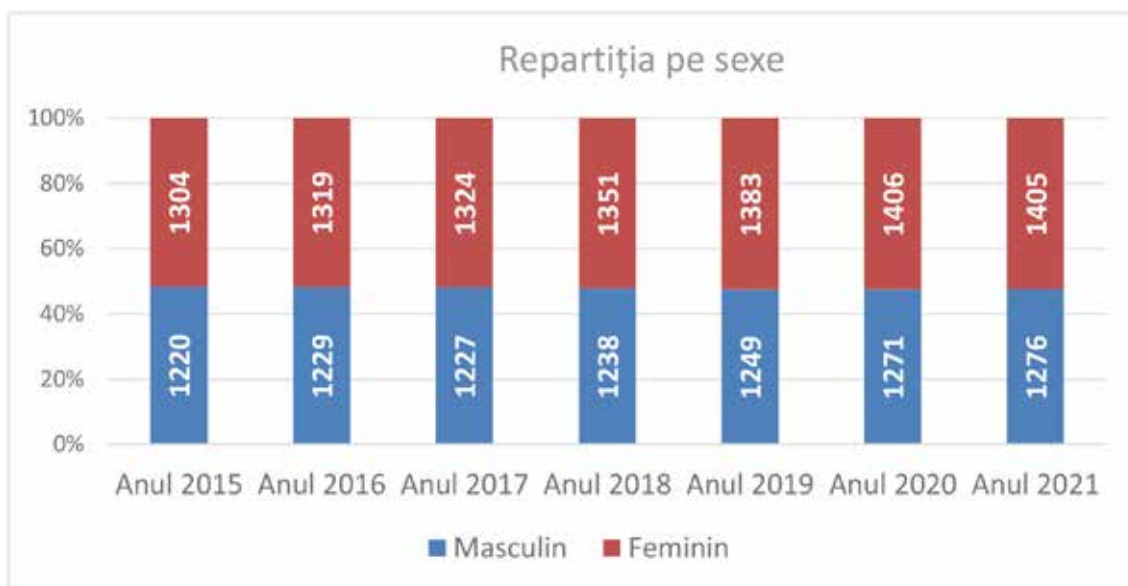

Figura nr.2. Repartiția populației pe sexe în perioada 2015-2021

2.3.3.2. Piramida vârstelor

Piramida vârstelor a rezultat din combinarea a două histograme, reprezentând efectivul populației de sex feminin, respectiv masculin pe grupe de vârstă, conform datelor privind numărul populației după domiciliu la 1 Ianuarie 2021. Analizând diagrama rezultată și conform criteriilor stabilite în literatura de specialitate, piramida are formă de amphora, caracteristică specifică populației cu tendință demografică regresivă.

Baza îngustă a piramidei semnifică o pondere mai redusă a grupei tinere în comparație cu celelalte grupe. În acest tip se încadrează populațiile cu simptome avansate de îmbătrânire demografică, proces ce rezultă în urma scăderii accentuate

a fertilității. Așadar, chiar dacă populația comunei a crescut numeric pe fondul mișcărilor de migrație, se încadrează într-un proces de îmbătrânire demografică.

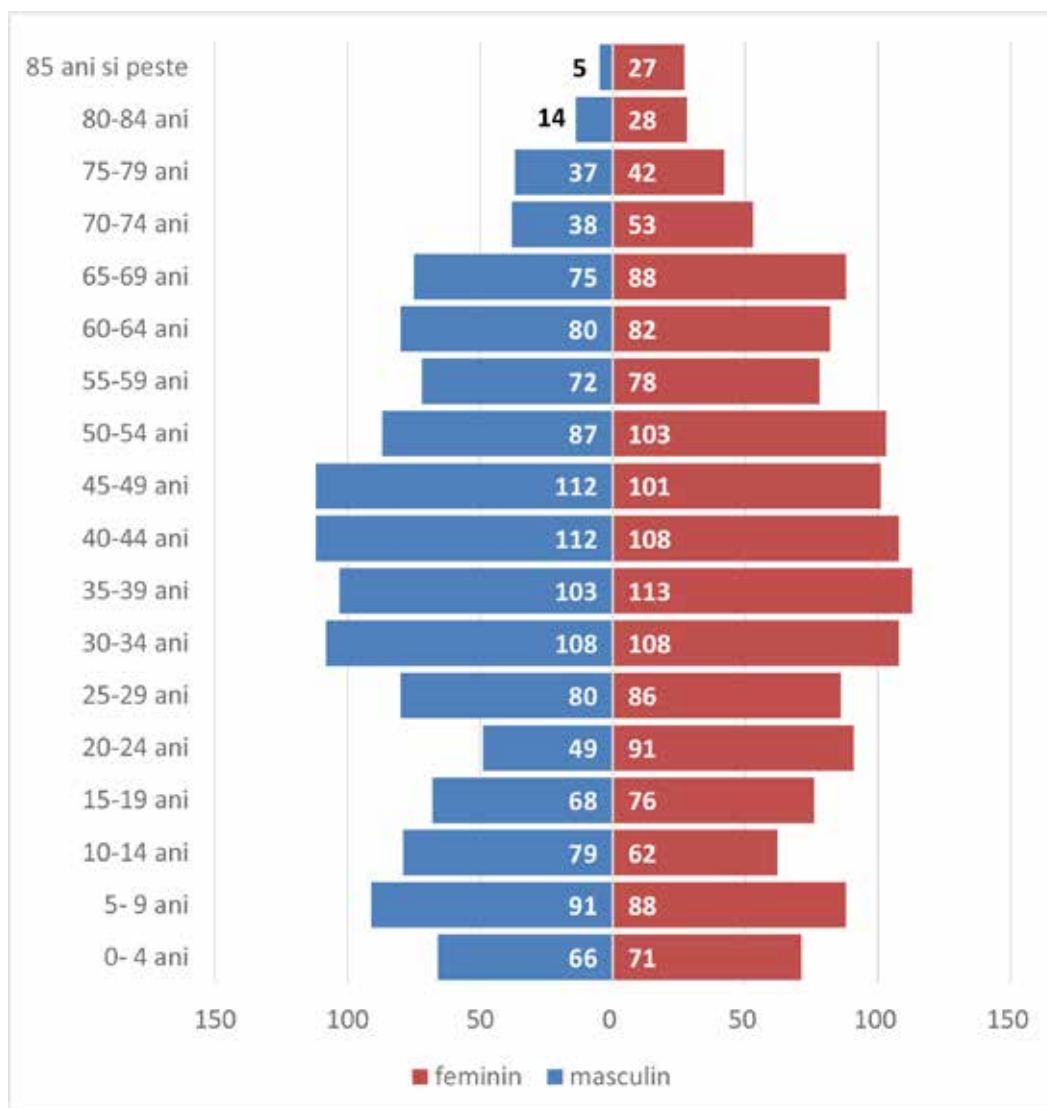

Figura nr.3. Piramida vârstelor, populația după domiciliu la 1 Ianuarie 2021

2.3.3.3. Evoluția sporului natural

Potrivit datelor disponibile în baza de date statistice a Institutului Național de Statistică, anul 2020 contribuie semnificativ la accentuarea sporului natural negativ, respectiv cel mai mare spor natural negativ înregistrat în ultimii ani.

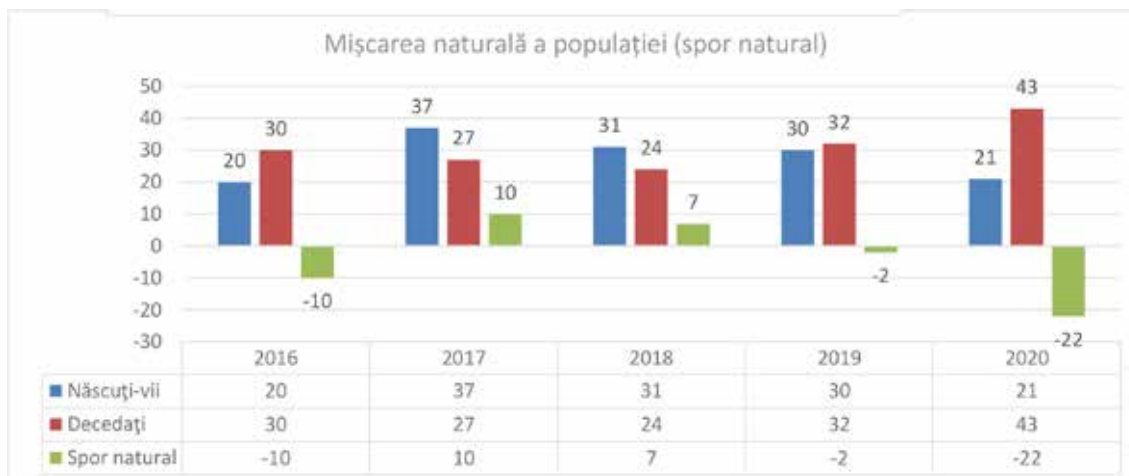

Figura nr.4. Evoluția sporului natural din Comuna Sadu

În cazul nou-născuților s-a înregistrat o creștere accelerată, în perioada 2017-2019, cu o medie de 32 nou-născuți, comparativ cu 20 nou-născuți în anul 2016 și respectiv în anul 2020, reușind astfel să mențină sporul natural pozitiv, pentru o scurtă perioadă de timp. Anii 2019 și 2020, înregistrează creșteri semnificative ale deceselor, depășind numărul nou-născuților.

2.3.3.4. Componenta confesională

Deoarece nu există alte date disponibile cu privire la componența confesională a comunei Sadu, estimăm faptul că nu au intervenit modificări notabile față de datele înregistrate la recensământul populației și locuințelor din anul 2011. Așadar, din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși (89,44%), cu o minoritate de creștini după evanghelie (1,05%). Pentru 4,98% din populație, nu este cunoscută apartenența confesională.

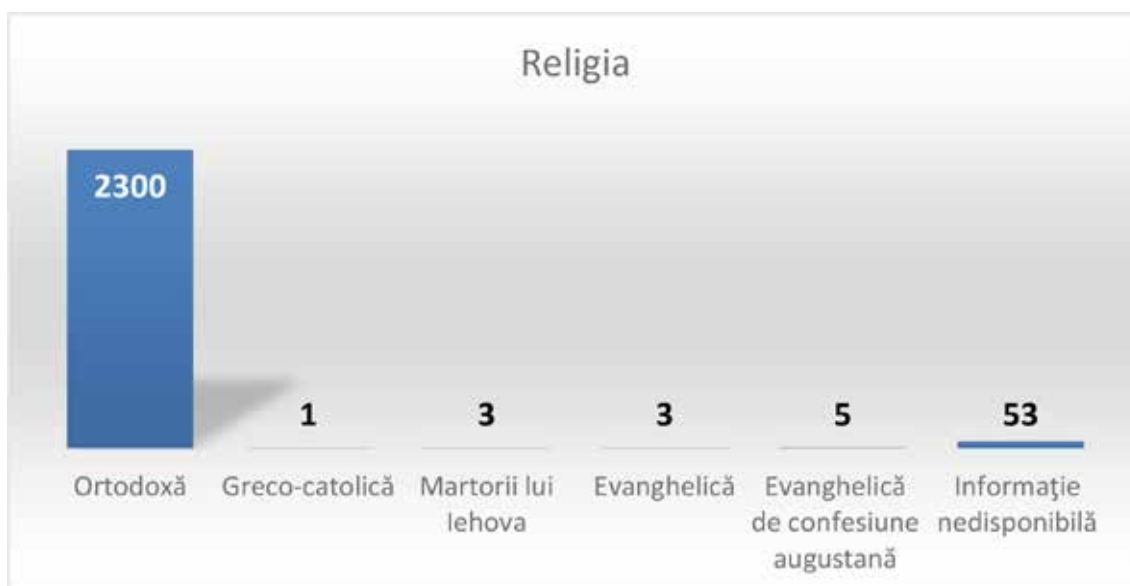

Figura nr.5. Reprezentarea grafică a populației stabile după religie (2011)

2.3.3.5. Componența etnică

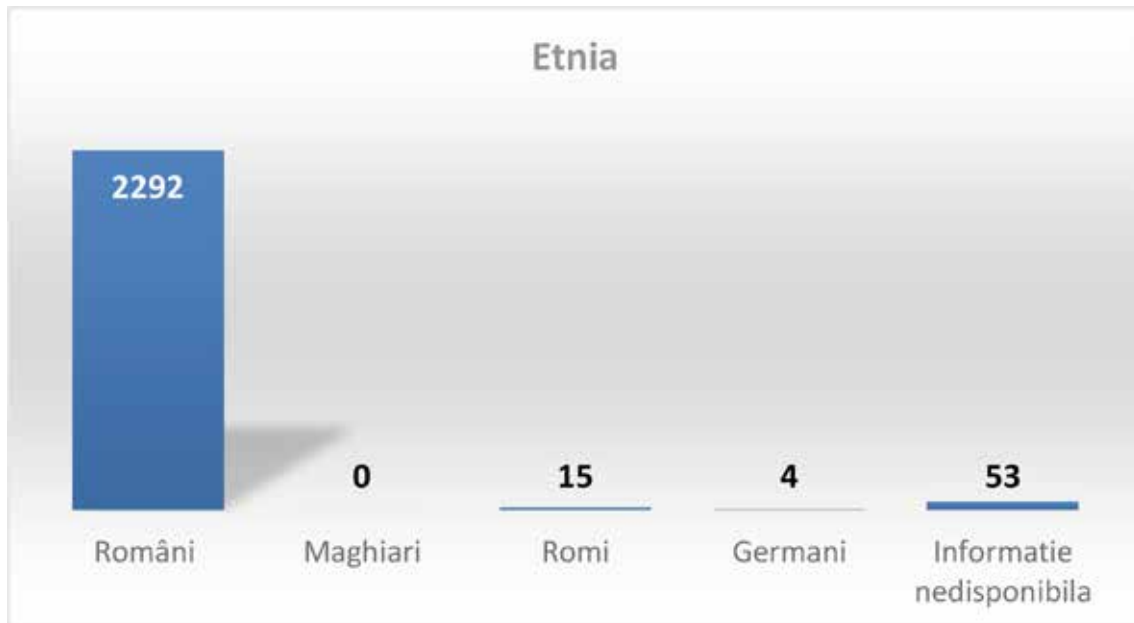

Figura nr.6. Reprezentarea grafică a componenței etnice a populației la recensământul din 2011

Din totalul populației stabile care și-a declarat etnia majoritatea s-au declarat de etnie română (99,1%; 2292 persoane). S-au mai înregistrat 15 persoane de etnie romă, iar 4 persoane de etnie germană. Pentru un număr de 53 persoane această caracteristică este indisponibilă, datele pentru aceste persoane fiind completate din surse administrative.

2.4. Infrastructura tehnico-edilitară

2.4.1. Accesibilitate

Apropierea comunei față de Municipiul Sibiu, conferă localității un grad ridicat de accesibilizare. Comuna se află la 18,2 km față de centru Municipiului Sibiu.

Rutier comuna Sadu este accesibilizată de DN 1 de la Oradea sau DN 7 = E 15 de la București, apoi DJ105G din Tălmaci până în Sadu. Din Transalpina accesul se poate face din Valea Frumoasei și în continuare pe DG105G până la Sadu.

Tronsonul Sibiu - Cisnădie-Sadu (DJ106C) este asfaltat și practicabil pe parcursul întregului an. Tronsonul Păltiniș - Pasul Muncel - Valea Sadului, fiind drum forestier, în perioada 15.11-15.05 este dificil de parcurs, fiind deseori înzăpezit. În timpul sezonului cald, poate fi parcurs fără probleme.

Pe cale aeriană, comuna este accesibilizată de Aeroportul Internațional Sibiu, situat la aprox. 21 km, respectiv la 35 de minute deplasare cu autovehicul. Acest aeroport este principalul punct de trafic aerian situat în centrul geografic al României, în Sudul Transilvaniei.

Amplasat în proximitatea parcului industrial al Municipiului Sibiu, la o altitudine de 443 m, Aeroportul Internațional Sibiu face parte din acele obiective de interes regional și național care au suferit modificări esențiale de-a lungul timpului, în vederea asigurării condițiilor necesare unui serviciu public comunitar optim. Aeroportul este localizat într-o poziție geoclimatică extrem de favorabilă și deservește un areal cu un total de aproximativ 2,6 milioane de locuitori.

Accesul direct în comuna Sadu cu transportul feroviar nu este posibil. Cea mai apropiată gară este situată în Municipiul Sibiu. Pentru accesul feroviar se poate utiliza linia București-Brașov-Arad, apoi cu mijloace auto se poate ajunge în comuna Sadu.

2.4.2. Rețeaua de drumuri

2.4.2.1. Infrastructura rutieră

Infrastructura rutieră a comunei Sadu este modernizată în proporție de 80% (în zona Sadu - vatra satului), în cadrul unor investiții finanțate prin Programul Național de Dezvoltare Locală, iar până la finalul anului 2022, întregul sector de străzi din localitatea Sadu va fi modernizat prin cofinanțare din partea bugetului local. Respectiv, în programul de reabilitare și modernizare a infrastructurii locale pe raza comunei

Sadu, în etapa a II-a sunt cuprinse lucrările de reabilitare din zona DJ106C și DJ105G, precum și cele din zona Bisericii Ortodoxe și a Primăriei din localitate, iar în etapa a III-a sunt cuprinse lucrările de reabilitare din zona DJ105G, de la Biserica Ortodoxă și intersecția cu străzile Bisericii și Libertății, continuând până la ieșirea din localitate spre Râul Sadului. Lucrările sunt contractate, urmând demararea execuției lor.

La aproximativ 2 km de vatra satului, în ultimii 15 ani s-a dezvoltat un cartier rezidențial, cartierul Tocile, cu acces din Drumul Județean DJ106C și odată cu acesta s-a dezvoltat și rețeaua stradală, atât proprietate publică, cât și proprietate privată.

Rețeaua publică stradală a Cartierului Tocile, măsoară 15,61 km. Nici o stradă nu este asfaltată, infrastructura fiind întreținută momentan doar prin lucrări de reparații periodice, fapt ce creează nemulțumiri în rândul rezidenților zonei. Investiții privind infrastructura rutieră, inclusiv amenajarea șanturilor și a trotuarelor este cât se poate de necesară în perioada următoare.

Tabelul nr.1. Infrastructura rutieră din domeniul public, cartier Tocile, comuna Sadu

Categorie străzi-domeniul public-Cartier Tocile	Lungime m	Suprafață mp	Stare
Străzi principale-categoria a-III-a	8790	96.690	pietruite
Străzi secundare-categoria IV-a	6820	61.380	pietruite
TOTAL	15.610	158.070	

Pe teritoriul local sunt înregistrate 1631 autovehicule, dintre care 1419 aparțin persoanelor fizice și 212 persoanelor juridice.

2.4.2.2. Drumurile forestiere

În aprilie 2006, conform protocolului nr.673/2006 au fost trecute în proprietatea Comunei Sadu 8 drumuri forestiere, având o lungime totală de 28,6 km și suprafață de 16,60 ha.

Tabelul nr.2. Drumurile forestiere ale comunei Sadu

Nr. crt.	Denumire drum	Suprafață (ha)	Lungime (km)	Stare
1.	Drum forestier Sadu-Priboi (Cosorâța)	2,8 ha	4,6 km	nemodernizat
2.	Drum forestier Juvârț	4,9 ha	8,1 km	modernizat
3.	Drum forestier Prejba	3,2 ha	5,4 km	nemodernizat
4.	Drum forestier Pr. Neamțului	1 ha	1,7 km	nemodernizat
5.	Drum forestier Măncuț	0,8 ha	1,4 km	nemodernizat
6.	Drum forestier Manc	2,7 ha	4,6 km	nemodernizat
7.	Drum forestier Pr. Cailor	1,2 ha	1,9 km	nemodernizat

Nr. crt.	Denumire drum	Suprafață (ha)	Lungime (km)	Stare
8.	Drum forestier Clăbucet		0,9 km	nemodernizat
TOTAL		16.60 ha	28,6 km	

Din cele 8 drumuri, doar drumul forestier Juvârț, a fost modernizat în anul 2015, prin proiectul „Modernizare drum forestier, Comuna Sadu, județul Sibiu”. Investiția în valoare de 4.220.719 lei a fost susținută financiar din fonduri europene nerambursabile, prin intermediul programului Măsura: 125 “Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii”. S-a modernizat întregul tornson al drumului forestier „Juvârț”, contribuind la îmbunătățirea condițiilor de trafic rutier forestier, la asigurarea unei infrastructuri rutiere forestiere de bună calitate în cadrul comunei și accesibilizarea unei suprafețe de 2976,9 ha teren forestier.

Celelalte drumuri forestiere sunt întreținute prin lucrări periodice de reparații, pentru asigurarea unor condiții optime de trafic. Totuși lucrări ample de modernizare ar fi necesare.

2.4.2.3. Drumuri agricole

Zona agricolă a comunei este situată în partea de nord-vest, în aval de localitate și este adiacentă drumului județean DJ 105G Avrig-Tălmăciu-Sadu-Râu Sadului și parțial drumului județean DJ106C Sadu-Cisnădie. Suprafețele agricole sunt accesibilizate de cele 11 drumuri agricole „de hotar”, care deservește o suprafață de 190,24 ha.

Tabelul nr.3. Drumurile agricole ale comunei Sadu⁴

Nr. crt.	Denumire drum agricol	Suprafața de teren agricol deservită	Stare
1.	Drum Hotar Vechi	0,46 ha	nemodernizat
2.	Drum Hotar Tălmăciu	0,51 ha	nemodernizat
3.	Drum Hotar Tocile	7,22 ha	nemodernizat
4.	Drum Hotar Solomoane	0,60 ha	nemodernizat
5.	Drum Hotar Calea Țarinii	177,65 ha	modernizat în 2015
6.	Drum Hotar Sărata	0,65 ha	nemodernizat
7.	Drum Hotar Deasupra Malului	0,53 ha	nemodernizat
8.	Drum Hotar Dumbrava	1,30 ha	nemodernizat
9.	Drum Hotar Drânguri	0,41 ha	nemodernizat

4 HCL nr. 40/2006

Nr. crt.	Denumire drum agricol	Suprafața de teren agricol deservită	Stare
10.	Drum Hotar Pripon Valea Dâncată	0,68 ha	nemodernizat
11.	Drum Hotar Râpa	0,23 ha	nemodernizat

Aceste drumuri deservește zone agricole importante al comunei. Dintre acestea doar Drumul agricol „Calea Țarinii” a fost modernizat printr-o investiție, finalizată în anul 2015. Prin intermediul proiectului s-au executat lucrări de modernizare a drumului agricol Calea Țarinii pentru îmbunătățirea condițiilor de trafic și siguranța în exploatarea utilajelor agricole precum și pentru asigurarea unei infrastructuri de calitate în cadrul comunei în ceea ce privește accesul la terenurile agricole.

Pentru o agricultură cât mai modernă se impune infrastructură adecvată. Astfel, cu excepția drumului agricol Calea Țarinii, toate celelalte necesită investiții, deoarece structura existentă este necorespunzătoare, acestea au o structură din pământ, ceea ce face ca în perioadele umede circulația să devină aproape imposibilă.

Lipsa șanturilor pe aceste drumuri face ca pe anumite sectoare, apa să stagneze îngreunând circulația și contribuind la degradarea suprafețelor.

2.4.3. Alimentarea cu gaze naturale și energie termică

În momentul de față localitatea Sadu este alimentată cu gaze naturale prin intermediul obiectivelor ce aparțin sistemului de transport. Infrastructura actuală este prevăzută cu o stație de reglare/măsurare și predare SRMP și un racord SRMP, DN100, PN 25bar, proprietate a Consiliului Local Sadu, de capacitate tehnică comercială 28,8 mii Nmc/24 ore, respectiv un debit orar maxim de 1200 Nmc/h la o presiune redusă de ieșire de 1,2-1,8 bar.

În prezent aproximativ 750 de locuințe sunt racordate la rețeaua de gaz, reprezentând 53%, din totalul de 1410 locuințe, respectiv 83% din totalul locuințelor din zona Sadu. Cartierul rezidențial din zona Tocile nu dispune în prezent de rețea de gaze naturale.

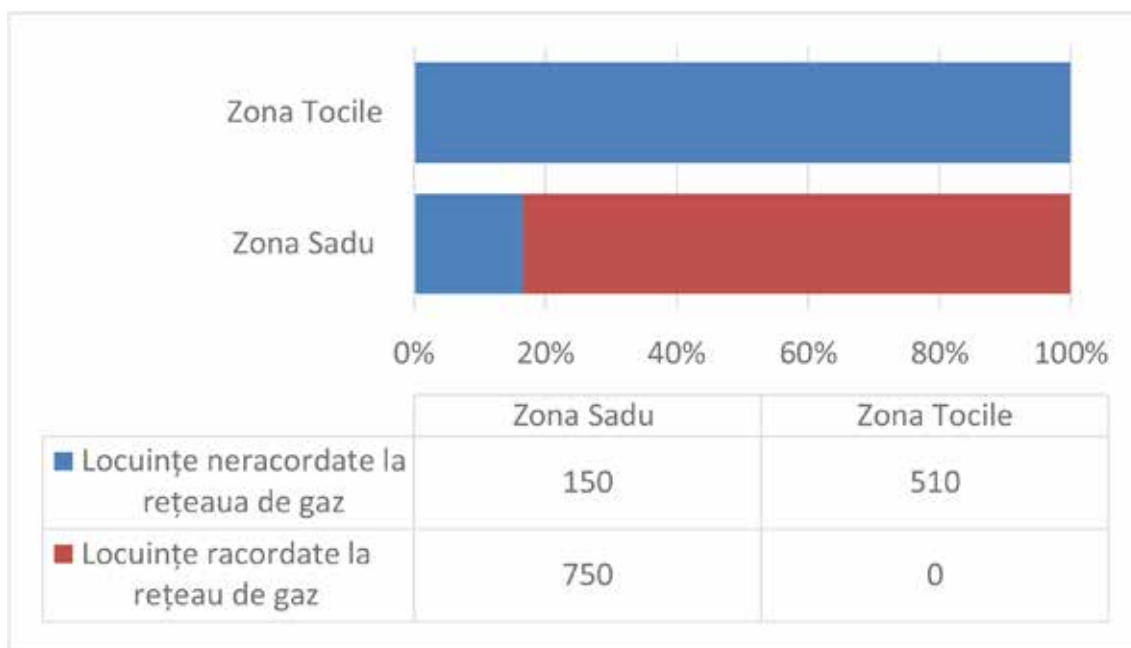

Figura nr.7. Locuințe racordate la rețeaua de gaz, comuna Sadu, anul 2021

Având în vedere necesitatea extinderii rețelei de gaz în Cartierul Tocile, dar și necesitatea modernizării infrastructurii existente, s-a elaborat studiul de fezabilitate „Redimensionare și extindere conductă de distribuție gaze naturale presiune redusă cu recuplare 35 branșamente, mărire capacitate S.R.M.P. localitatea Sadu, zona Tocile com. Sadu, jud. Sibiu”. Pentru realizarea investiției s-au identificat potențiale surse de finanțare din fonduri europene nerambursabile, pe care autoritatea locală dorește să le acceseze, această investiție fiind o prioritate pentru dezvoltarea locală. Studiul de fezabilitate, propune realizarea unei infrastructuri inteligente de distribuție a gazului, prin dezvoltarea unui sistem inteligent de măsurare și contorizare.

Redimensionarea și extinderea sistemului de distribuție al comunei Sadu (implicit zona Tocile) constă în înlocuirea SRMP existent cu SRMP de 1335 mc/h, extinderea rețelelor existente și înlocuirea tronsoanelor subdimensionate. Redimensionarea sistemului va afecta următoarele străzi din localitatea Sadu: str. Tălmaciului și str. Cisdădiei și mărirea capacității SRMP-ului existent în str. Tălmaciului, din localitatea Sadu. Iar pentru execuția sistemului de distribuție pentru deservirea zonei Tocile se propune extinderea conductei din str. Cisdădiei către Zona Tocile pe străzile Turismului, Sadului, Stejarului, Fagului, Măgurii, Mesteacănului, Tocilele de Sus, Căpățâni, Poligonului, Liliacului, Gladiolelor, Narciselor, Dealul lui Grigore, Tufari, Văii, Curățele, Tocilele de Jos, Lăzitari.

2.4.4. Alimentarea cu energie electrică

În anul 1897, Comuna Sadu din județul Sibiu este prima așezare rurală din România care a fost electrificată. Atunci, toate gospodăriile erau electrificate și exista și iluminat public oferit gratuit de societatea electrică din Sibiu, cea care a fost beneficiara acestui proiect. Astăzi comuna trece la alt nivel prin implementarea unui sistem de iluminat public digital, fiind totodată prima comună din România care a participat la un studiu de eficientizare a iluminatului public, alături de alte comune din 4 țări europene. Rețeaua de iluminat public a fost modernizată prin montarea de becuri cu LED, sistem de telegestiune și senzori de mișcare.

În comuna Sadu funcționează o microhidrocentrală cu scop hidroenergetic, amplasată pe Râul Sadu, în interiorul sitului SCI Frumoasa și SPA Frumoasa. Microhidrocentrala are o putere electrică instalată de 1898 MW și este gestionată de ICPE ELECTROCOND TECHNOLOGIES S.A.⁵

În amonte de hidrocentrala Sadu I, s-au construit alte hidrocentrale, respectiv hidrocentrala Sadu II (pusă în funcțiune în anul 1907) și hidrocentrala Sadu V (pusă în funcțiune în 1955). În 1907, Oskar von Müller, inginerul care a coordonat lucrările la Hidrocentrala Sadu I (pusă în funcțiune la 1897) coordonează lucrările la Sadu II (1,5 MW). Datorită pantelor accentuate și a debitului constant ridicat, pe cursul superior al râului Sadu au fost construite lacurile de acumulare Sadu II (4 ha; vol. 700 mii m³; barajul are 30 m înălțime) și Sadu V sau Negovanu (35 ha; volum 6,3 mil. m³; barajul are 65 m înălțime) care alimentează hidrocentralele Sadu II (construită în anii 1896-1905) și Sadu V (27,4 MW).

Infrastructura publică privind rețeaua de electricitate a fost recent modernizată prin două investiții derulate în perioada 2018 - 2022. Prin proiectul „Sistem de

⁵ <https://www.anre.ro/> - Lista producătorilor acreditați și a centralelor de producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie acreditate pentru aplicarea sistemului de promovare prin CV actualizată la data de 31.12.2019

iluminat public inteligent, Comuna Sadu, județul Sibiu” au fost înlocuite toate corpurile de iluminat din vatra Comunei Sadu cu corpuri iluminat tip LED, care pot fi folosite în iluminatul public practic fără restricții, fiind o sursă de lumina economică și corespunzătoare.

Așadar, prin lucrările de modernizare, au fost montate 148 de corpuri de iluminat cu Led cu putere cuprinsă între 30-50W, în funcție de profilul străzii, fiind încorporat în cadrul fiecărui corp și un echipament electronic cu senzor de prezență și aplicație software de gestionare, montat pe fiecare stâlp, care îndeplinește următoarele funcții:

- gestionarea fiecărui aparat de iluminat în parte;
- aprinderea și stingerea aparatului de iluminat;
- reglarea intensității luminoase a aparatului de iluminat
- reglarea timpilor de aprindere, intensitatea luminoasă și intervalul orar de funcționare
- analizarea numărului de aprindere ale aparatelor pe intervale orare
- posibilitatea de conectare senzor de prezență.

Investiția a avut ca scop eficientizarea sistemului de iluminat public și realizarea economiilor de energie electrică. S-a realizat un sistem integrat de control electronic, prin care s-a creat și infrastructura pentru funcționarea sistemului de supraveghere video, asigurarea accesului gratuit la internet public în toată comuna și posibilitatea conectării dispozitivelor de conectare pentru alertarea populației.

Valoarea investiției a fost de 112.841,39 euro, fiind finanțată din Fondul European de Dezvoltare rurală, prin GAL Mărginimea Sibiului, Măsura M08- 6B -Îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor pentru populație C1920072G207573400103 /20.12.2017.

Investițiile pentru modernizarea sistemului public de iluminat au continuat și în anii următori prin accesarea unor fonduri nerambursabile prin Agenția Fondului de Mediu. În cadrul contractului de finanțare nr. 424/25.10.2021, Comuna Sadu a obținut finanțare în valoare de 375.966,74 lei (aprox 75.200 euro) pentru investiția „**Creșterea eficienței energetice a sistemului de iluminat public din comuna Sadu, jud. Sibiu**”, proiect implementat în zona Tocile, asigurând astfel modernizarea întregului sistem de iluminat public al comunei.

Au fost achiziționate și instalate un număr de 246 corpuri de iluminat cu LED cu eficiență energetică ridicată, inclusiv sistem de dimare/telegestiune care permite reglarea fluxului luminos la nivelul întregului obiectiv de investiție. Investițiile realizarea au contribuit semnificativ la creșterea nivelului de siguranță al cetățenilor prin reducerea numărului de agresiuni fizice, reducerea riscului de accidente, dar mai ales la eficientizarea consumului.

2.4.5. Alimentarea cu apă potabilă și rețeaua de canalizare

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile este de 15 km, iar lungimea totală simplă a conductelor de canalizare de 13,1 km. În prezent aproximativ 970 de locuințe sunt branșate la rețeaua publică de distribuire a apei potabile, reprezentând 68% din totalul locuințelor (94% în zona Sadu și 23% în cartierul Tocile).

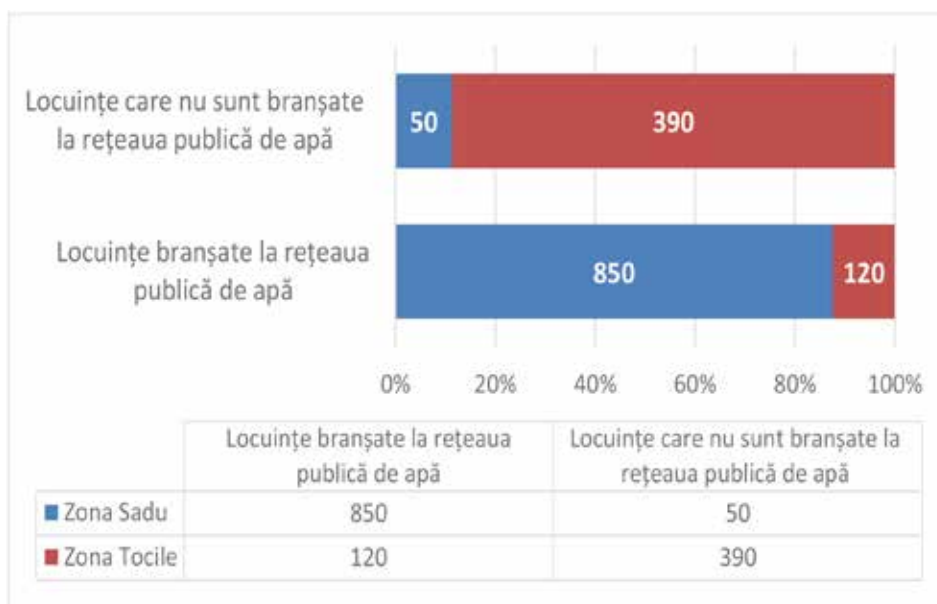

Figura nr.8. Branșamente rețea publică de apă, comuna Sadu

La rețeaua publică de canalizare sunt racordate în prezent aproximativ 800 de locuințe din zona Sadu, iar cartierul Tocile nu dispune de rețea publică de canalizare.

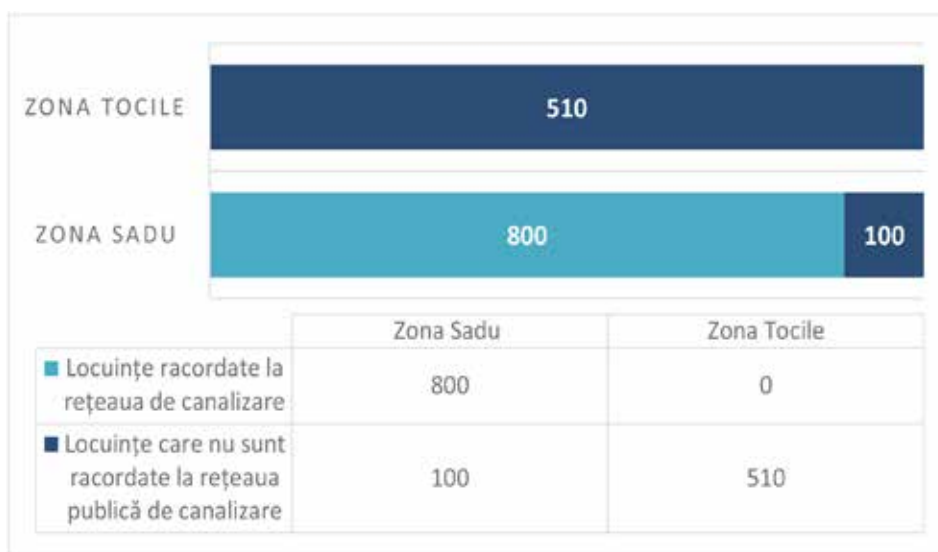

Figura nr.9. Racorduri la rețeaua publică de canalizare, comuna Sadu

Investiții importante privind rețelele de apă și canalizare, au fost realizate în perioada 2006-2018.

2.4.6. Telecomunicații

Gospodăriile comunei Sadu beneficiază de servicii de telecomunicații, precum:

- telefonie fixă și mobilă;
- rețea internet prin fibră optică;
- cablu TV.

S-au realizat investiții în infrastructura de fibră optică pentru toată localitatea Sadu, de asemenea s-au făcut investiții importante privind rețeaua de WI-FI. Astfel, toate persoanele care locuiesc sau tranzitează comuna Sadu, au acces gratuit la rețeaua de internet „Smart Sadu”, pusă la dispoziție de autoritatea locală.

Pentru siguranța cetățenilor s-au făcut investiții în sistemul de supraveghere video, fiind amplasate camere video în toate zonele de interes din comunitatea locală, contribuind la reducerea gradului de infracționalitate.

2.5. Profilul economic al comunei

2.5.1. Activități economice și agenți economici

Industria comunei este reprezentată de sectorul hidroenergetic, reprezentat de către Hidroelectrică S.A. prin cele două hidrocentrale de la Sadu I și II, care asigură 24 locuri de muncă. Centrala hidroelectrică de mică putere Sadu I, situată pe valea râului Sadu, este cea mai veche centrală aflată în operare în România. Energia electrică produsă a asigurat electrificarea primei localități rurale din țară-comuna Sadu, ulterior fiind alimentate din centrală și localitățile Cisnădie și Sibiu.

În sectorul alimentare cu apă amintim punctul de lucru Sadu al operatorului economic APĂ CANAL SIBIU S.A. cu un număr de 12 angajați în anul 2021.

Actual, în comuna Sadu sunt înregistrați 269 agenți economici, ce reprezintă 0,53% din totalul agenților economici din Sibiu, în creștere cu 4,26% față de anul fiscal 2019 când erau înregistrați 258 agenți economici. La finalul anului 2020, aceștia încadrau în muncă aproximativ 205 angajați, reprezentând 0,20% din totalul de angajați din Județul Sibiu.

Conform datelor financiare de la nivelul anului fiscal 2020, agenții economici din comună înregistrează 55,6 mil lei cifra de afaceri, reprezentând 0,17% din cifra de afaceri a județului Sibiu și 6,2 mil lei profit, respectiv 0,16% din profitul net al județului.

Număr agenți economici 2019	Cifra de afaceri 2019	Număr angajați 2019	Profit 2019
258 agenți economici 0,53% din totalul agenților economici din județul Sibiu	63,1 milioane lei (14,3 mil euro) 0,16% din cifra de afaceri din județul Sibiu	207 angajați 0,18% din totalul de angajați din județul Sibiu	7,5 milioane lei (1,7 mil Euro) 0,19% din profitul net realizat în județul Sibiu
Număr agenți economici 2020	Cifra de afaceri 2020	Număr angajați 2020	Profit 2020
269 agenți economici 0,53% din totalul agenților economici din județul Sibiu	55,6 milioane lei (12,6 mil euro) 0,17% din cifra de afaceri din județul Sibiu	205 angajați 0,20% din totalul de angajați din județul Sibiu	6,2 milioane lei (1,4 mil Euro) 0,16% din profitul net realizat în județul Sibiu

Sursa: TopFirme.ro - Topurile sunt realizate de TopFirme pe baza ultimelor bilanțuri depuse, Datele care se regăsesc pe website-ul www.TopFirme.com sunt preluate de pe website-ul Ministerului Finantelor Publice și din alte surse publice guvernamentale, și s-a primit acordul de utilizare al acestora.

Economia locală este formată preponderent din întreprinderi din categoria celor mici și mijlocii (IMM-uri) cu o medie de 1-33 angajați.

Topul operatorilor economici din punct de vedere al cifrei de afaceri, al numărului de angajați și al profitului se prezintă astfel:

Tabelul nr.4. Top 5 operatori economici, comuna Sadu, an fiscal 2020

LO-CUL	CIFRA DE AFACERI	NR.ANGAJAȚI	PROFIT
I.	I-NUTRITION SRL 11,1 mil. lei (2,5 mil euro)	RAMALEXIS BUILDING S.R.L 33 angajați	PERSIDIUS SYSTEMS S.R.L 1,4 mil lei (321.884 Euro)
II.	SORIMAR COM SRL 8,5 mil. lei (1,9 mil euro)	SORIMAR COM SRL 21 angajați	PHARM2FARM SRL 749.818 lei (170.413 Euro)
III.	PHARM2FARM SRL 6,3 mil lei (1,4 mil. euro)	BAX-TRANS SRL 13 angajați	SORIMAR COM SRL 499.893 lei (113.612 Euro)
IV.	RAMALEXIS BUILDING S.R.L 3,9 mil lei (883.891)	APĂ CANAL SA 12 angajați	I-NUTRITION SRL 415.359 lei (94.000 Euro)
V.	BAX-TRANS S.R.L 2,8 mil. lei (637.627 euro)	PERSIDIUS SYSTEMS SRL 6 angajați	AMIV ELECTRO S.R.L 312.026 lei (70.758 Euro)

În 2020, întreaga economie a înregistrat scăderi semnificative datorate pandemiei mondiale generată de virusului Covid-19. Experții Băncii Mondiale vorbesc despre „cea mai profundă” recesiune de la al Doilea Război Mondial și cea mai gravă criză economică de pe planetă din ultimii 150 de ani.

Pentru comuna Sadu, anul 2020 a însemnat o creștere a numărului agenților economici cu 4,26%, dar cu o diminuare a numărului de angajați. În anul 2019 erau înregistrați 258 agenți economici cu 207 angajați, iar la finele anului următor 269 agenți economici cu doar 205 angajați.

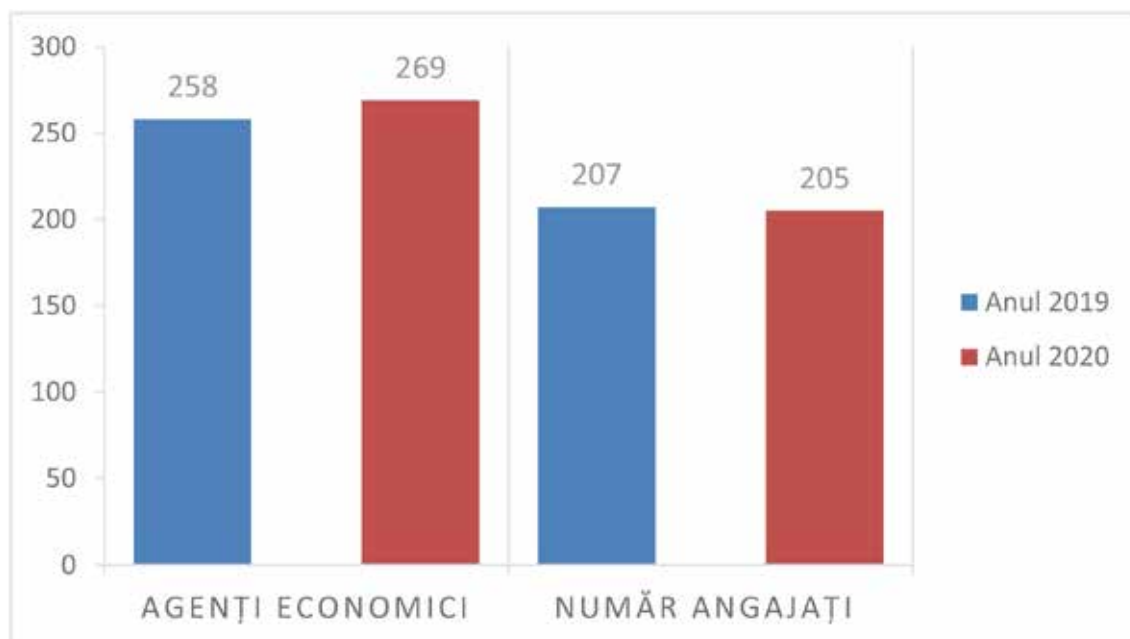

Figura nr.10. Evoluția agenților economici și a numărului de angajați în perioada 2019 - 2020

Modificări semnificative au fost înregistrate la nivelul cifrei de afaceri și al profitului. În anul 2020, cifra totală de afaceri a agenților economici din comuna Sadu s-a diminuat cu 11,88% iar profitul cu 17,33%.

Figura nr.11. Evoluția cifrei de afaceri și a profitului operatorilor economici din comuna Sadu, în perioada 2019 - 2020

După cifra de afaceri pe care o înregistrează, în anul 2020 cele mai reprezentative activități economice erau cele de comerț, exploatare forestieră și prelucrarea

lemnului, lucrările de construcții, servicii de curățenie, servicii stomatologice și de transport.

Lo-cul	COD CAEN	Denumire activitate	Cifra de afaceri 2020	Cifra de afaceri 2019	Modificări %
1	CAEN 4791	Comerț cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet	11,1 mil lei (2,5 mil Euro)	16,2 mil lei (3,7 mil Euro)	-32,4%
2	CAEN 4711	Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun	8,8 mil lei (2 mil Euro)	8,3 mil lei (1,9 mil Euro)	5,3%
3	CAEN 4690	Comerț cu ridicata nespecializat	6,9 mil lei (1,6 mil Euro)	5,1 mil lei (1,2 mil Euro)	33,3%
4	CAEN 1610	Tăierea și rânduirea lemnului	4,7 mil lei (1,1 mil Euro)	5,6 mil lei (1,3 mil Euro)	-15,4%
5	CAEN 4120	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	4,5 mil lei (1 mil Euro)	6,4 mil lei (1,5 mil Euro)	-33,3%
6	CAEN 220	Exploatare forestieră	4 mil lei (900.458 Euro)	7 mil lei (1,6 mil Euro)	-43,7%
7	CAEN 4941	Transporturi rutiere de mărfuri	2,9 mil lei (668.450 Euro)	3,5 mil lei (788.499 Euro)	-15,2%
8	CAEN 6311	Prelucrarea datelor, administrarea paginilor web și activități conexe	2,3 mil lei (512.766 Euro)	1,2 mil lei (279.759 Euro)	83,3%
9	CAEN 4322	Lucrări de instalații sanitare, de încălzire și de aer condiționat	1,2 mil lei (275.335 Euro)	1,2 mil lei (264.875 Euro)	3,9%
10	CAEN 210	Silvicultură și alte activități forestiere	1.1 mil lei (252.139 Euro)	1,1 mil lei (252.786 Euro)	-0,3%
11	CAEN 1623	Fabricarea altor elemente de dulgherie și tâmplărie, pentru construcții	1 mil lei (234.120 Euro)	1,2 mil lei (276.079 Euro)	-15,2%

Lo-cul	COD CAEN	Denumire activitate	Cifra de afaceri 2020	Cifra de afaceri 2019	Modificări %
12	CAEN 4312	Lucrări de pregătire a terenului	975.100 lei (221.614 Euro)	616.507 lei (140.118 Euro)	58,2%
13	CAEN 5222	Activități de servicii anexe transportului pe apa	660.172 lei (150.039 Euro)	378.841 lei (86.100 Euro)	74,3%
14	CAEN 4729	Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare, în magazine specializate	590.682 lei (134.246 Euro)	441.925 lei (100.438 Euro)	33,7%
15	CAEN 4321	Lucrări de instalații electrice	581.849 lei (132.238 Euro)	644.920 lei (146.576 Euro)	-9,8%
16	CAEN 4781	Comert cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și produselor din tutun efectuat prin standuri, chioșcuri și piețe	562.067 lei (127.743 Euro)	301.150 lei (68.443 Euro)	86,6%
17	CAEN 8129	Alte activități de curățenie n.c.a	359.424 lei (81.687 Euro)	198.049 lei (45.012 Euro)	81,5%
18	CAEN 4333	Lucrări de pardosire și placare a pereților	332.009 lei (75.457 Euro)	365.163 lei (82.992 Euro)	-9,1%
19	CAEN 1051	Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor	308.908 lei (70.206 Euro)	142.733 lei (32.440 Euro)	116,4%
20	CAEN 8623	Activități de asistență stomatologică	308.646 lei (70.147 Euro)	475.357 lei (108.036 Euro)	-35,1%

În anul 2020, activități precum comerțul cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet, lucrări de construcții a clădirilor, exploatare forestieră și activitățile de asistență stomatologică au înregistrat scăderi ale cifrei de afaceri între 30-40%. Industria turismului a fost de asemenea foarte afectată de măsurile impuse pe perioada pandemiei de Coronavirus, astfel că în 2020, aceasta activitate nu se mai regăsește în top 20, înregistrând o scădere a cifrei de afaceri de aproximativ 53%, comparativ cu anul anterior. În aceeași situație se găsește și activitatea de comerț cu amănuntul al îmbrăcămintei, în magazine specializate, înregistrând o diminuare a cifrei de afaceri cu 53%.

Creșteri semnificative s-au înregistrat în domenii precum prelucrarea datelor, administrarea paginilor web și activități conexe, comerțul produselor alimentare, fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor, activități de curățenie.

2.5.2. Șomajul

Rata șomajului în comuna Sadu nu este foarte ridicată, comparativ cu multe alte zone rurale similare. Dacă la recensământul din 2011, în comuna Sadu se înregistrau 67 de șomeri, la finalul anului 2020 mai sunt înregistrați doar 16 persoane.

Totuși, perioada pandemiei COVID-19 provocată de coronavirus la nivel mondial, debutată la începutul anului 2020, aduce cu sine modificări în ceea ce privește rata de șomajului. Efectul acestei perioade nu este încă pe deplin resimțit, însă observăm faptul că anul 2020 a adus o creștere a ratei șomajului de 23% față de anul anterior, numărul de șomeri înregistrați ajungând la nivelul anului 2015, după o perioadă mai lungă de redresare în acest sens. La finalul lunii aprilie 2021 se înregistrează 20 de șomeri față de 16 la finalul anului 2020, respectiv o creștere de 25%.

Figura nr.12. Structura șomerilor înregistrați în perioada 2015-aprilie 2021

2.6. Educație

2.6.1. Infrastructura educațională

În comuna Sadu există o unitate de învățământ cu personalitate juridică: Școala Gimnazială „SAMUIL MICU” Sadu, care are arondată Grădinița cu program prelungit Sadu. Nivelurile de învățământ acreditate sunt: preșcolar, primar și gimnazial.

Școala Gimnazială „SAMUIL MICU” Sadu

Activitatea școlii se desfășoară într-o clădire construită în anul 1936, având o suprafață construită de 593,85 mp. Elevii ciclului preșcolar, primar și gimnazial sunt școlarizați în 10 săli de clasă, un laborator de informatică, o bibliotecă, o sală de sport și un atelier pentru elevi.

Grădinița cu program prelungit Sadu

Activitatea grădiniței se desfășoară într-o clădire construită în anul 1934 având o suprafață construită de 217,5 mp. La nivelul grădiniței există 2 forme de învățământ: program normal și program prelungit. În cadrul fiecărei forme de învățământ își desfășoară activitatea o grupă mică, 1 grupă mijlocie și o grupă mare.

Un impediment în dezvoltarea infrastructurii școlare de către autoritățile locale a constat în lipsa proprietății imobilului. Până în 2019, proprietatea acesta a aparținut Bisericii Ortodoxe din Comuna Sadu, după multe negocieri, imobilul a fost cumpărat de UAT Sadu, lăsând loc liber dezvoltării.

Prin investițiile realizate în infrastructura de telecomunicații, autoritatea locală a creat platforma educațională „Smart School”.

În contextul pandemiei generată de virusul SarsCov-2 elevii școlii Samuil Micu, au primit tablete și laptopuri achiziționate din fonduri de la bugetul local prin redistribuirea sumelor alocate evenimentelor culturale care nu au mai putut fi realizate datorită restricțiilor impuse de autoritățile naționale în vederea păstrării sănătății cetățenilor și limitării răspândirii virusului. Așadar, elevii școlii au avut posibilitatea realizării cursurilor on-line pe perioada cât școala a fost închisă. Investițiile în noile tehnologii au continuat și în anul 2021, prin achiziționarea unui număr de 10 table interactive de tip IdeaHub.

2.6.2. Populația școlară și cadrele didactice

2.6.2.1. Populația școlară pe niveluri de educație

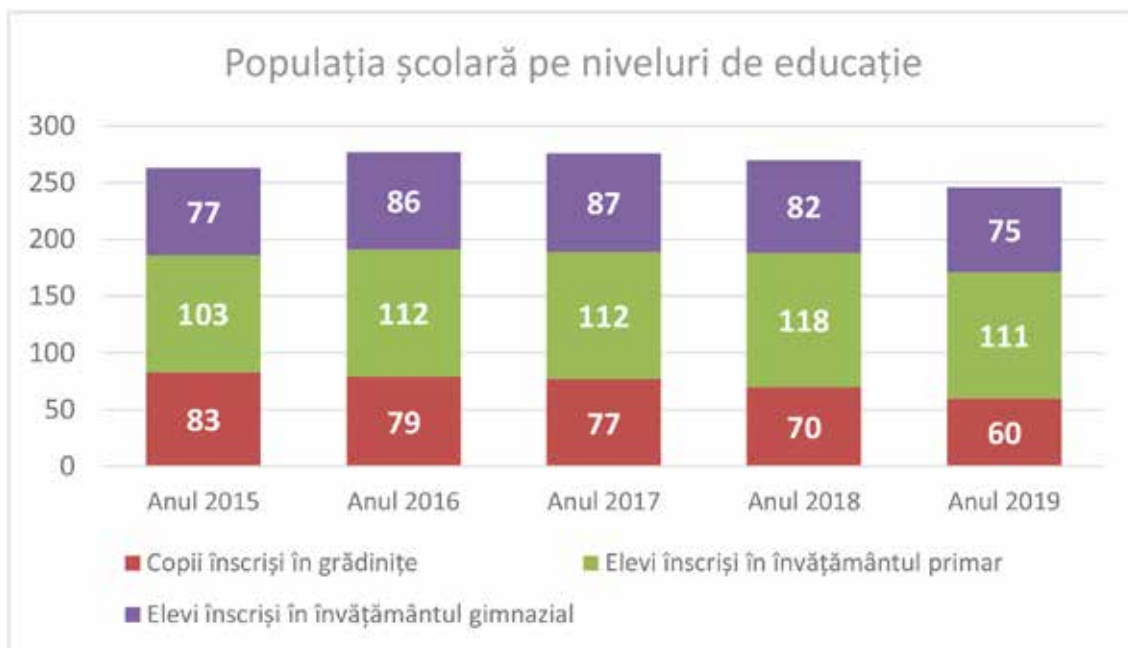

Figura nr.13. Populația școlară pe niveluri de educație

Populația școlară păstrează un trend descendent, cu excepția anului 2016 când se înregistrează o creștere de 5,32%. Anul 2019 aduce cea mai semnificativă scădere din perioada 2015-2019, numărul de elevi înscriși în anul școlar 2019-2020 s-a redus cu 8,8% față de anul precedent, dar proporția pe niveluri de educație rămâne similară. Copiii din ciclul preșcolar, reprezintă 24,39% din numărul total al elevilor înscriși în anul școlar 2019-2020, elevii din învățământul primar reprezintă 45,12%, iar cei din învățământul gimnazial 30,49%. Cea mai semnificativă reducere a populației școlare se înregistrează în cadrul ciclului preșcolar, în anul școlar 2019-2020, s-au înregistrat cu 10 copii mai puțin decât în anul precedent, respectiv -14,28%. Ciclul primar înregistrează o scădere de 5,93% (-7 elevi), iar ciclul gimnazial -8,54% (-7 elevi).

2.6.2.2. Rata de absenteism

Contrar cu alte infrastructuri educaționale din mediul rural, rata de absenteism în comuna Sadu nu este foarte ridicată. Din anul școlar 2017-2018, când rata de absenteism s-a redus cu 50%, aceasta păstrează un trend descendent.

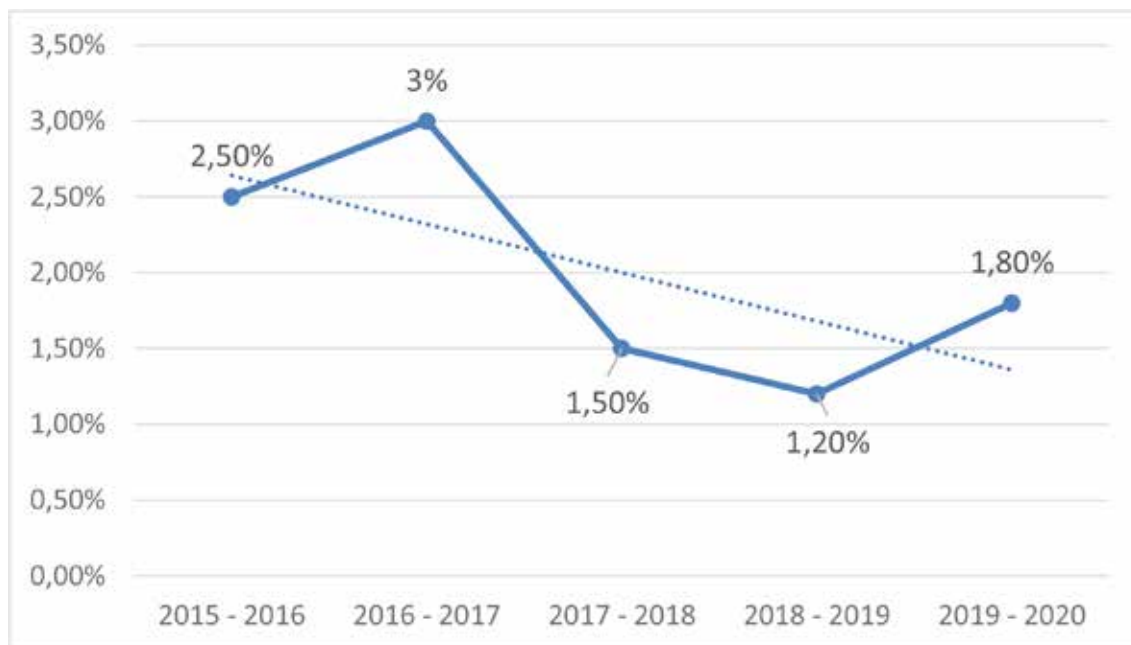

Figura nr.14. Evoluția ratei de absenteism, Școala Gimnazială Samuil Micu Sadu

2.6.2.3. Abandonul școlar

Deși în România se înregistrează cifre îngrijorătoare privind abandonul școlar, mai ales în ciclul de învățământ primar și gimnazial, comuna Sadu se poate lăuda cu cifre aproape de zero. În perioada 2015-2020 un singur elev a abandonat școala.

2.6.2.4. Personalul didactic

Sistemul educațional din comuna Sadu este deservit de 17 cadre didactice: 5 cadre didactice pentru învățământul preșcolar, 5 pentru învățământul primar și 7 pentru învățământul gimnazial. În perioada 2016-2019 nu se înregistrează modificări semnificative la nivelul personalului didactic.

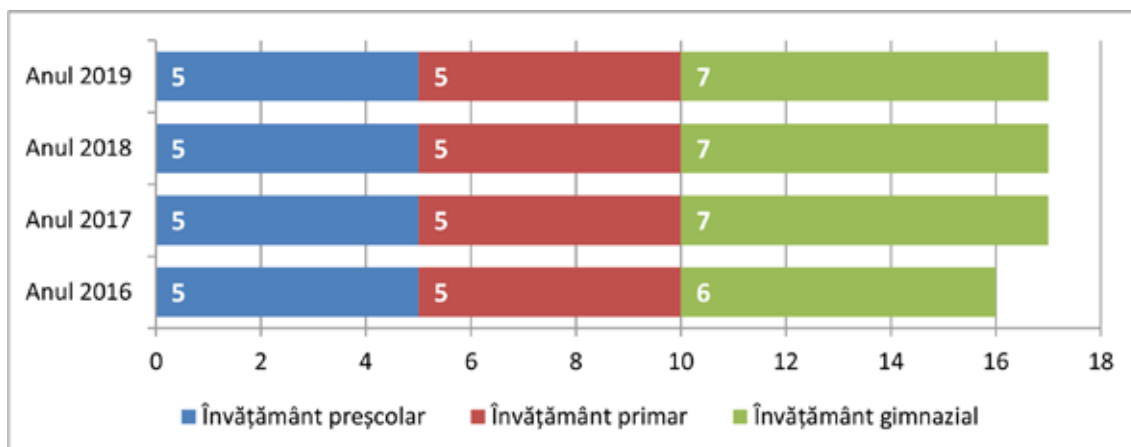

Figura nr.15. Personal didactic pe niveluri de educație

2.6.3. Rezultate educaționale

Rata de promovabilitate la nivelul clasei a VIII-a este foarte bună. Cu excepția anului școlar 2018-2019, toți elevii claselor a VIII-a au absolvit ciclul gimnazial.

Tabelul nr.5. Rata de promovabilitate 2015 - 2020

An școlar	2015-2016	2016 - 2017	2017-2018	2018-2019	2019 - 2020
Rata de promovabilitate	100%	100%	100%	95% sesiune iunie, 100% sesiune septembrie	100%

Elevii Școlii Samuil Micu au obținut deasemenea rezultate bune în cadrul concursurilor și olimpiadelor printre care amintim:

Nr.crt	Concurs/Olimpiadă	Premiul obținut
1	Olimpiada de matematică și științe pe sate	Premiul al II-lea
2	Concursul interdisciplinar de matematică, biologie, fizică „Aurel Vlaicu”	Mențiune special
3	Olimpiada Fizică	Mențiune
4	Sanitarii Pricepuți	Mențiune
5	CDIdei de cărți	Participare etapa națională
6	Olimpiada Mărginimii	Locul al III-lea

2.7. Condiții climatice protecția mediului

2.7.1. Arii naturale protejate

2.7.1.1. Situri Natura 2000

Natura 2000 este o rețea europeană de situri naturale protejate, care a fost creată în anul 1992 din nevoia de a proteja natura și are drept obiectiv prezervarea biodiversității biologice pe teritoriul statelor membre UE. Prin urmare, rețeaua este menită să asigure menținerea sau readucerea într-o stare de conservare normală a habitatelor naturale și a speciilor sălbatice de interes comunitar, în armonie cu activitățile umane.

Declararea siturilor protejate Natura 2000 are la bază două directive ale Uniunii Europene, care reglementează modul de selectare, desemnare și protecție a siturilor: Directiva Păsări (1979) pe baza căreia au fost declarate Ariile de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) și Directiva Habitate (1992), pe baza căreia au fost declarate Ariile Speciale de Conservare (SCI). Siturile au fost delimitate pe baza identificării științifice a habitatelor și speciilor de pe teritoriul lor.

La sfârșitul anului 2010 în Uniunea Europeană existau 26.106 situri Natura 2000, acoperind circa 20% din teritoriul total, pe o suprafață de 949.910 km².

Prin aderarea la Uniunea Europeană în 2007, România a adus o contribuție importantă la rețeaua Natura 2000 datorită valorii ridicate a biodiversității de pe teritoriul său. În legislația românească directivele Habitate și Păsări au fost adoptate prin OUG nr.57/20.06.2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice”, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.49/2011.

De la intrarea în spațiul comunitar european și până în prezent, România a declarat 381 de situri Natura 2000, care ocupă în total 17,89% din suprafața țării; între acestea 108 sunt SPA și 273 SCI, o mare parte dintre ele suprapunându-se peste ariile naturale protejate de interes național (parcuri naționale și naturale, rezervații). În țara noastră această rețea este în extindere, atât în ceea ce privește numărul siturilor, cât și a limitelor unora dintre ele, aflate în curs de revizuire.

Un sit este gestionat pe baza unui plan de management realizat de administrația sitului, în cadrul unui proces de consultare publică și avizare științifică. Foarte important de semnalat este faptul că includerea unei zone în rețeaua Natura 2000 nu înseamnă că oamenii și activitățile economice sunt excluse, ci doar că orice activitate

economică desfășurată pe teritoriul acestuia va trebui să țină cont de obiectivele de conservare stabilite pentru speciile și habitatele pentru care situl a fost declarat.

Activitățile care ajută la protejarea naturii și a mediului sunt cele tradiționale: cultivarea și obținerea produselor ecologice, fără ca această activitate să interfereze cu habitatele speciilor protejate, vânătoarea și pescuitul în anumite limite, ecoturismul (construcțiile trebuie să fie din materiale tradiționale, conforme cu arhitectura zonei; nu sunt permise lucrări de construcții și de infrastructură care pot afecta habitatele și speciile protejate din sit, cu excepția acelor lucrări care sunt necesare pentru siguranța oamenilor sau sunt de importanță națională). Introducerea unei zone în rețea nu afectează dreptul de proprietate asupra terenurilor, iar în cazul în care există activități care trebuie stopate, cei afectați vor primi plăți compensatorii.

Pentru Natura 2000 finanțarea a crescut substanțial de-a lungul anilor, prin Programul LIFE+, prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională, dar mai ales prin Fondul pentru Dezvoltare Rurală.

Deoarece este important de știut dacă Natura 2000 reușește să își atingă obiectivele, rețeaua este monitorizată de un barometru bianual, iar progresele fiecărui stat sunt evaluate de Comisia Europeană la fiecare șase ani.

Ariile naturale protejate din comuna Sadu de tip Sit Natura 2000 se întind pe o suprafață de 20,98 km² astfel:

Tabelul nr.6. Siturile Natura 2000 de pe teritoriul Comunei Sadu

Localitate	Denumire Sit	Cod Sit	Suprafața mp2	Suprafața km2
Comuna Sadu	Frumoasa	ROSCI0085	9.430.881,54	9,43
Comuna Sadu	Frumoasa	ROSPA0043	7.995.665,58	8,00
Comuna Sadu	Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu	ROSCI0132	3.545.818,99	3,55

2.7.1.2. Siturile Natura 2000 ROSCI0085 Frumoasa și Situl ROSPA0043 Frumoasa

Aria Naturală Protejată „Frumoasa” este inclusă în Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000. Este a treia ca mărime la nivel național reprezentând 13% din suprafața teritoriului administrativ al României și este compus din 11 tipuri de habitate și 25 de specii de interes comunitar.⁶

⁶ <http://www.naturafrumoasa.ro/>

Descriere generală sit

Situl este compus din trei masive montane (Cindrel, Lotru și Șureanu), despărțite între ele de râurile Sadu, Frumoasa și Sebeș. La rândul lor acestea fac parte din grupa munților Parâng, munți care oferă condiții favorabile dezvoltării unui mare număr de specii de animale și plante. Zona, de importanță europeană, are nevoie de măsuri speciale pentru protecția biodiversității și conservarea speciilor și a tipurilor de habitate. Relieful glaciatic este bine păstrat, lezerul Mare, lezerul Mic și lezerul Șureanu fiind cele mai reprezentative circuri glaciare din zonă. Rezervația constituie una dintre cele mai importante regiuni pastorale din Carpații românești, această activitate tradițională fiind practică din cele mai vechi timpuri, fără a se aduce prejudicii semnificative patrimoniului natural.

Clase de habitate

Tufișuri, tufărișuri, pajiști naturale, stepe, păduri de foioase, păduri de conifere, păduri de amestec, habitate de păduri (păduri în tranziție).

Calitate și importanță

Au fost identificate 10 tipuri de habitate de interes comunitar, ce acoperă peste 80% din suprafața totală; cele mai importante sunt pădurile de molid perialpine,

jnepenișurile și pășunile alpine și subalpine. O parte din păduri sunt virgine sau cvasivirgine, polarizând o mare diversitate biologică terestră, care constituie o avuție națională inestimabilă. Multe dintre pădurile existente, pure sau în amestec, au vârste medii de peste 120 și chiar 160 de ani, fiind excelente habitate pentru populațiile de urși, lupi și râși.

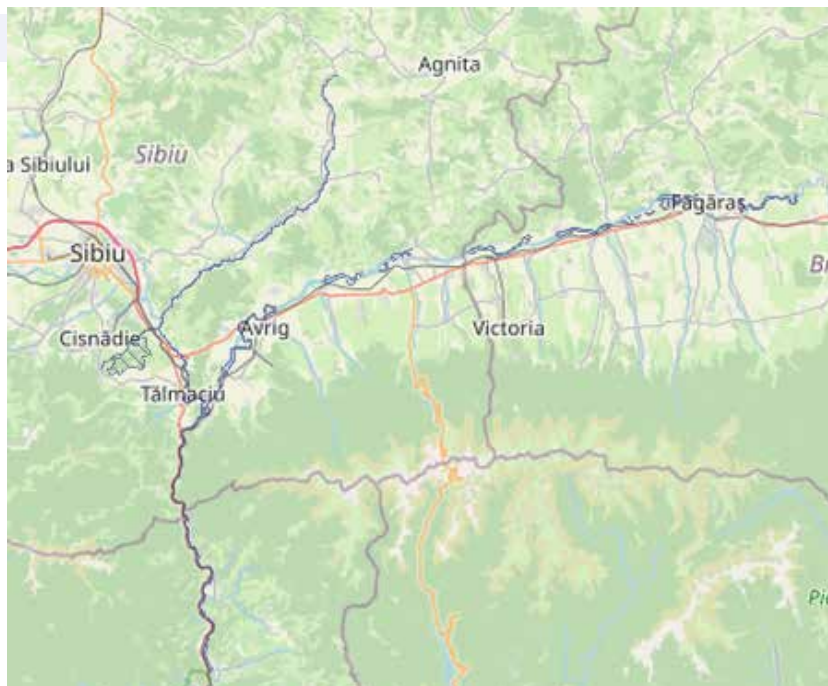
Vulnerabilități

Exploatarea forestieră care nu respectă întocmai normele silvice în vigoare, pășunatul excesiv (mai ales în zona alpină, care duce la degradarea pășunilor alpine, la gonirea de către câini a populațiilor de urși, lupi și râși și la epizotii transmise de animalele domestice), turismul necontrolat, pășunile incendiate în vederea creșterii suprafețelor de pășune alpină, vânatoarea, braconajul, deteriorarea habitatelor și liniștii naturale.

Utilizarea terenurilor

Modurile principale de utilizare a terenurilor în suprafețele de fond forestier și pajști alpine sunt managementul silvic și respectiv gospodărirea pastorală.⁷

2.7.1.3. Situl Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu ROSCI0132

Descriere generală sit

Teritoriul aferent Ariilor Protejate Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt este situat în centrul României, regiunea Centru de Dezvoltare, în sudul Transilvaniei, delimitat la nord de râul Târnava Mare (aprox. 35 km), iar în sud de râul Olt (aprox. 75 km). Aria naturală a fost declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul Ministerului Mediului și

Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007 (privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a

⁷ Planul de Management al siturilor Frumoasa, p. 95

rețelei ecologice europene Natura 2000 în România)⁸ și se întinde pe o suprafață de 2.826 hectare (râuri, lacuri, mlaștini, turbării, pajiști naturale, pășuni, păduri de foioase, păduri în amestec și păduri în tranziție)⁹

Clase de habitate

Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu reprezintă o arie naturală (încadrată în bioregiune alpină și continentală aflată la poalele Munților Făgăraș, pe valea Oltului) ce conservă habitate naturale de tip: păduri de fag de tip Luzulo-Fagetum și tufărișuri alpine și boreale; și protejază o gamă faunistică variată.

Căi de acces: Drumul național DN1 pe ruta: Brașov-Codlea-Făgăraș-Viștea-Avrig.

2.7.2. Rezervații Naturale

2.7.2.1. Rezervația naturală Șuvara Sașilor

Șuvara Sașilor este o rezervație naturală de tipul arie protejată de interes național, corespunzătoare categoriei IV IUCN (adică rezervație naturală de tip botanic); a fost constituită/declarată astfel printr-un act normativ, respectiv o Hotărâre a Consiliului Județean Sibiu (12/28.09.1994). Deși este administrată de Consiliul Local

al orașului Tâlmaciu, am considerat utilă prezentarea ei și în lucrarea de față, întrucât iubitorii de natură care doresc să o viziteze au, din Sadu, un acces extrem de facil către ea; în plus, rezervația este plasată geografic extrem de aproape de Sadu: 2,5-3,5 km est de comună, pe partea dreaptă a drumului județean DJ105G, spre Tâlmaciu.

În suprafață de 20 hectare, ea este localizată pe terasa râului Sadu, între localitățile Tâlmaciu și Sadu, la altitudinea de 430 metri. Accesul spre ea dinspre Tâlmaciu este facilitat mai întâi prin DN1 Sibiu-Rm. Vâlcea până la Tâlmaciu, apoi prin drumul județean 105G Tâlmaciu-Sadu-Râu Sadului¹⁰. Rezervația este reprezentată printr-un moliniet (Peucedano rocheliani-Molinietum coerulea) în care vegetează mai multe specii floristice rare: mărarul porcului (Peucedanum rochelianum), narcisa (Narcissus

⁸ Ordinul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 98 și 98 bis din 7 februarie 2008,

⁹ Eunis.eea.europa.eu-Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu (general information); accesat la 22 noiembrie 2013

¹⁰ Halmaghi et alii 1999, p. 17.

stellaris), stânjeneii (*Iris sibirica*), gladiola (*Gladiolus imbricatus*), iarba neagră (*Calluna vulgaris*), brândușa (*Crocus banaticus*), coacăzul de munte (*Bruckenthalia spiculifolia*), salcia târâtoare (*Salix rosmarinifolia*), gențiana (*Gentiana pneumoanthe*), limba șarpelui (*Ophioglossum vulgatum*), sau diferite tipuri de orhidee (*Orchis transilvanica*, *Orchis laxiflora*, *Orchis incarnata*, *Spiranthes spiralis*, *Cephalanthera rubra*). Biocenoza este în fapt un moliniet relictar nemaîntâlnit în Transilvania, care s-a dezvoltat pe un sol brun, acid, podzolit și gleizat, cu exces de apă primăvara. În consecință, majoritatea speciilor de plante sunt higrofile și mezohigrofile. În tufișurile de răchită (*Salix cinerea*), de mesteacăn (*Betula pendula*) și arin (*Alnus glutinosa*) din moliniet, își au adăpostul zeci de specii de păsări, unele mamifere (căpriorul, mistrețul) și sute de specii de nevertebrate¹¹. Numele rezervației vine de la specia de graminee *Molinia coerulea*, cunoscută și sub denumirea de șuvar (i se spune Șuvara Sașilor deoarece terenul a aparținut sașilor din Tâlmăciu¹²).

Din perspectiva conservării, se remarcă faptul că Rezervația s-a păstrat bine până în anul 1990. După acest an proprietarii au săpat pe alocuri canale pentru drenaj, ceea ce a făcut ca nivelul apei freatice să scadă, iar pajiștea să devină mai puțin higrofilă, cu aspect ușor arid. În acest context, multe specii iubitoare de umiditate și-au restrâns aria de răspândire. Tot după anul 1990, o parte din teren a fost transformat în teren arabil, ceea ce a deteriorat puternic ecosistemul, atât din punct de vedere al biodiversității, cât și peisagistic¹³.

2.7.3. Serviciul de salubritate

Serviciul de colectare și transport a deșeurilor în zona 1 Sibiu este asigurat de operatorul de salubritate S.C. SOMA S.R.L., care colectează separat următoarele categorii de deșuri:

- deșuri menajere (deșuri reciclabile, deșuri biodegradabile, deșuri reziduale);
- deșuri periculoase din deșeurile menajere;
- deșuri voluminoase provenite de la populație, instituții publice și operatori economici, neasimilabile celor menajere;

¹¹ Halmaghi et alii 1999, p. 17-18.

¹² Halmaghi et alii 1999, p. 18.

¹³ Halmaghi et alii 1999, p. 18.

- deșeuri din construcții și demolări rezultate din activitățile de reamenajare și reabilitare interioară și/sau exterioară a locuințelor.10

Colectarea și transportul deșeurilor reziduale la nivelul comunei Sadu se efectuează în baza „Contractului de delegare prin concesiune a gestiunii activității de colectare și transport a deșeurilor municipale în Zona 1 Sibiu” nr.277/05.08.2016.

În conformitate cu contractul de delegare se realizează:

- colectarea separată și transportul separat al deșeurilor municipale și al deșeurilor similare provenind din activități comerciale din industrie și instituții, inclusiv fracții colectate separat (deșeuri de hârtie și carton, deșeuri de plastic și metal, deșeuri de sticlă, deșeuri biodegradabile, deșeuri voluminoase, deșeuri periculoase menajere și deșeuri reziduale) fără a aduce atingere fluxului de deșeuri de echipamente electrice și electronice, baterii și acumulatori pentru zona de colectare I din județul Sibiu;
- colectarea și transportul deșeurilor provenite din locuințe, generate de activități de reamenajare și reabilitare interioară și/sau exterioară a acestora pentru zona de colectare 1 din județul Sibiu;
- colectarea cadavrelor animalelor de pe domeniul public și predarea acestora către unitățile de ecarisaj sau către instalațiile de neutralizare pentru zona de colectare I din Județul Sibiu.

Interesul pentru reciclare și colectare selectivă a început să prindă tot mai mult contur în rândul locuitorilor din comuna Sadu. În timp, cantitatea deșeurilor selectate a crescut foarte mult, dacă în anul 2018, cantitatea de deșeuri colectate selectiv era de 0,14% din totalul deșeurilor, în anul 2020 colectarea selectivă a ajuns la 6,46% din total deșeuri colectate. Distribuirea pubelelor galbene către localnici în 2019, a fost unul din principalele motive de încurajare a colectării selective alături de campaniile de informare și conștientizare a populației privind acest subiect. Așadar, prin inițiativa anuală „Implică-te pentru casa ta, familia ta” abordează subiectul salubrității și colectării selective a deșeurilor și în mod particular problemele întâmpinate în acest sens.

Tabelul nr.7. Situația cantitativă a deșeurilor colectate și transportate în comuna Sadu (tone/an)

Anul	Cantitate totală colectată de deșeuri	Cantitate colectată selectiv (hârtie, carton, plastic, metal)
2018	854,54	1,2
2020	840,22	54,32

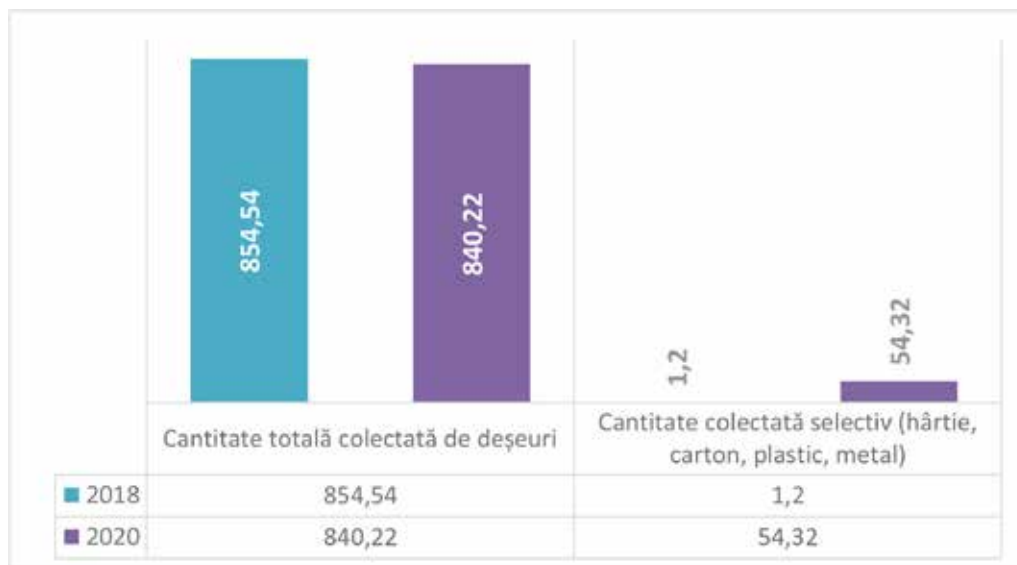

Figura nr.16. Reprezentare grafică colectare deșeuri 2018-2020, comuna Sadu

Autoritatea locală manifestă un real interes în ceea ce privește salubritatea și menținerea curățeniei domeniului public. Așadar, comuna Sadu se regăsește printre puținele comune din județ care a aprobat un regulament de salubritate cuprinzând pachete de servicii, posibilitatea regularizării taxei și bonificații de 50% pentru persoanele singure.

La sfârșitul anului 2020, prin Hotărârea Consiliului Local Sadu, nr.72/16 dec. 2020 s-a aprobat regulamentul-cadru de instituire și administrare a taxei speciale de salubritate conform căruia au fost instituite trei abonamente sau - mai corect spus - „pachete de servicii”, cetățenii având opțiunea a selecta unul din cele trei. Costul celor trei pachete de servicii „Maximal”, „Minimal” și „Opțional” diferă în funcție de numărul de ridicări ale deșeurilor, astfel localnicii pot opta pentru 4, 3 sau 2 ridicări pe lună.

În anul 2021, au fost distribuiți saci pentru colectarea selectivă a deșeurilor, respectiv saci de culoare albastră pentru deșeurile de hârtie și carton și saci de culoare verde pentru deșeurile de sticlă.

Întroducerea de bonificații, este o altă noutate adusă în sistemul de salubritate, astfel la finalul fiecărui an există posibilitatea regularizării taxei în funcție de numărul de ridicări, iar persoanele singure beneficiază de o reducere de 50% a taxei.

2.8. Agricultură și dezvoltarea rurală

2.8.1. Valoare naturală ridicată (HNV)

Conceptul de sistem agricol cu valoare naturală ridicată-High Nature Values Farming (HNV)-vizează acele zone în care agricultura reprezintă principala utilizare a terenurilor și este asociată cu diversitatea speciilor și habitatelor și/sau cu prezența unor specii a căror conservare este de interes european, național sau regional. Conservarea acestor specii și habitate este astfel dependentă de continuarea practicilor agricole specifice, tradiționale. În comuna Sadu se regăsesc terenuri agricole cu valoare naturală ridicată, fapt ce conferă zonei un avantaj în practicarea agriculturii tradiționale. Terenurile HNV se caracterizează prin utilizarea redusă a îngrășămintelor chimice, densitatea redusă a animalelor, acțiuni care permit regenerarea pășunilor, și intervenția umană redusă cu o minimă mecanizare.

Deși terenurile HNV pot constitui un avantaj, există și o serie de amenințări cum ar fi:

- practicarea agriculturii intensive în aceste zone și o posibilă conversie a pajiștilor cu înaltă valoare naturală în teren arabil sau pajiști utilizate intensiv;
- creșterea eficienței în agricultură prin creșterea utilizării fertilizanților chimici, ceea ce ar însemna scăderea semnificativă a diversității speciilor de plante și pierderea de habitate, așa cum este demonstrat de numeroase studii.

Pentru păstrarea terenurilor cu Valoare Naturală Ridicată este nevoie ca sistemele extensive de utilizare a pajiștilor semi-naturale să fie susținute un timp cât mai îndelungat.

2.8.2. Suprafața fondului funciar

Suprafața totală a fondului funciar al comunei Sadu este de 6800,1 ha și nu a suferit modificări de-a lungul timpului.

Tabelul nr.8. Suprafața fondului funciar după modul de folosință (hectare)

Modul de folosință	Forme de proprietate	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021
Total	Total	6800,1	6800,1	6800,1	6800,1	6800,1	6800,1	6800,1
	Proprietate privată	1711,8	1711,8	1711,8	1711,8	1711,8	1711,8	1711,8
Agricolă	Total	2561,8	2561,8	2561,8	2561,8	2561,8	2561,8	2561,8
	Proprietate privată	1606,8	1606,8	1606,8	1606,8	1606,8	1606,8	1606,8
Arabilă	Total	520	520	520	520	520	520	520
	Proprietate privată	520	520	520	520	520	520	520
Pășuni	Total	955	955	955	955	955	955	955
	Proprietate privată	0	0	0	0	0	0	0
Fânețe	Total	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8
	Proprietate privată	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8	1084,8
Livezi și pepiniere pomicole	Total	2	2	2	2	2	2	2
	Proprietate privată	2	2	2	2	2	2	2
Terenuri neagricole-total	Total	176	176	176	176	176	176	176
	Proprietate privată	103	103	103	103	103	103	103
Păduri și altă veg. forestieră	Total	4062,3	4062,3	4062,3	4062,3	4062,3	4062,3	4062,3
	Proprietate privată	0	0	0	0	0	0	0

Nota: Suprafața de 1695,1 ha -Păduri și altă vegetație forestieră și 402 ha -pășuni, sunt situate pe raza UAT oraș Cisnădie.

2.8.3. Agricultură

Din cele mai vechi timpuri locuitorii comunei Sadu s-au ocupat de cultivarea pământului și creșterea animalelor. Suprafața disponibilă și tehnologiile utilizate au dat dimensiuni acestei activități și au constituit sursa de existență a locuitorilor de-a lungul timpului.

Suprafața agricolă a comunei Sadu măsoară în prezent de 2.561,8 ha din care: 520 ha teren arabil, 1084,8 ha fânețe, 955 ha pășuni naturale și 2 ha livezi și pepiniere pomicole.

Agricultura se practică în exploatații agricole familiale cu sau fără personalitate juridică. Până în anul 2000, agricultura se practica pe parcele mici (unele având până la 1000 mp) și foarte răspândite, după acest an există o tendință de unificare a acestor parcele în suprafețe mai mari, transformând exploatațiile agricole familiale în unele de dimensiuni medii și mari. Producțiile agricole sunt limitate de calitatea solului. Principalele culturi sunt cerealele pentru boabe (grâu, porumb, secară) 72 ha, rădăcinoase (cartofi) 42 ha, legume 4 ha, plante de nutreț (pentru fân și masa verde, trifoi, lucerna, pomi fructiferi) 402 ha.

Suprafețele cultivate s-au păstrat de-a lungul timpului, suferând modificări doar din punct de vedere al culturilor practicate. Culturile de porumb au scăzut cu aprox 50% în 2021 față de anul 2015, cele cultivate cu grâu și secară cu 37%, suprafețele de cartofi s-au redus cu 30% și cele de legume cu 20%, populația îndreptându-se spre alte culturi față de cele de bază.

Tabelul nr.9. Suprafața cultivată cu principalele culturi (hectare)

Principalele culturi	Ani						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grâu și secară	75	95	70	72	52	57	47
Porumb boabe	50	40	35	34	30	30	25
Cartofi	60	55	60	64	55	45	42
Legume	5	5	4	4	6	6	4
Altele	330	325	351	346	377	382	402

Producția agricolă vegetală a înregistrat scăderi considerabile a principalelor culturi. Din anul 2015 până în anul 2020, producția vegetală s-a diminuat cu o medie anuală de 7 %. Cele mai importante scăderi s-au înregistrat în cadrul producțiilor de grâu, secară și porumb.

Tabelul nr.10. Producția agricolă vegetală a principalelor culturi

Principalele culturi	Ani					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grâu și seară	245	234	178	181	137	141
Porumb boabe	125	96	84	82	75	75
Cartofi	480	440	480	520	400	370
Legume	38	38	32	32	36	36
Altele	1650	1625	1404	1557	1696	1720
TOTAL	2538	2433	2178	2372	2344	2342

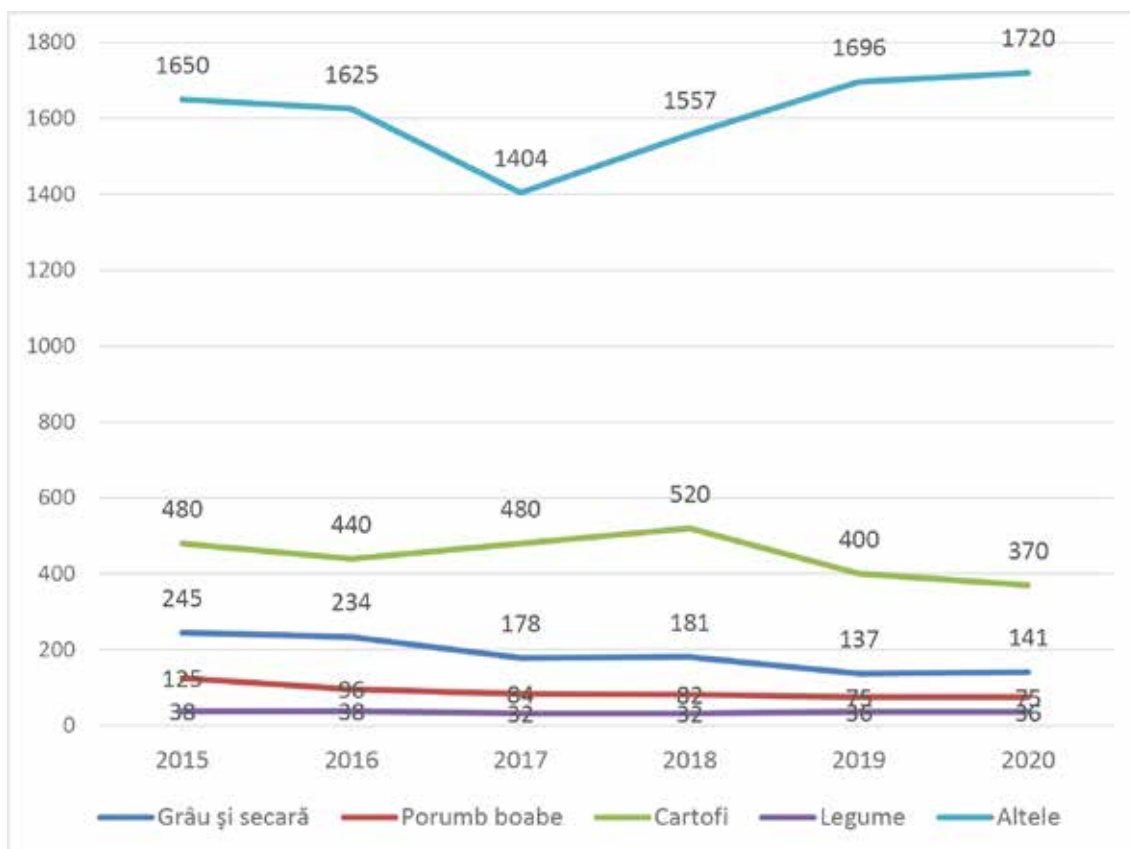

Figura nr.17. Evoluția producției agricole în perioada 2015 -2020

2.8.4. Zootehnia

Efectivul de animale în anul 2021 numără 12.734 exemplare format din 58,3% ovine, 33% păsări, 4% bovine, 2,8% porcine, 1,1% caprine și 0,4% cabaline. În ultimii 7 ani, efectivul de animale s-a redus cu aproximativ 2,61% anual. Oieritul este încă una dintre cele mai întâlnite îndeletniciri în zona Sadu și în special în Mărginimea Sibiului. Stânele sunt adevărate oaze ale gustului autentic românesc.

Tabelul nr.11. Evoluția efectivelor de animale

Animale	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bovine	635	615	630	588	548	506	514
Ovine	9500	9120	8800	8500	8450	7260	7420
Caprine	162	157	122	128	132	121	145
Cabaline	141	141	141	96	72	65	53
Porcine	420	400	410	398	405	332	352
Păsări	4120	4130	4120	4200	4210	4230	4250
Total	14978	14563	14223	13910	13817	12514	12734

Sănătatea animalelor este asigurată în cadrul unui dispensar veterinar de către un medic cu liberă practică și un tehnician veterinar.

2.8.5. Asociații de producători și cooperative

Desfășurarea activităților de producție a produselor agroalimentare se face acum și cu implicarea efectivă a autorităților prin înființarea la nivelul organigramei primăriei a unui departament de dezvoltare rurală, care va oferi consultanță de specialitate comunității sădenilor pentru accesarea de fonduri europene derulate prin Programul Național de Dezvoltare Rurală, încurajare și sprijin pentru înființarea formelor asociative și promovarea producătorilor.

PGL-urile (Punctele Gastronomice Locale) reprezintă o oportunitate majoră de dezvoltare a satului românesc, iar un astfel de obiectiv s-a implementat cu succes și în Sadu, Chivuța Veștemean având acum oportunitatea de a-și desface de acasă produsele preparate în gospodăria proprie, în condiții de respectare a tuturor normelor igienico-sanitare.

Formele de asociere în cooperative și grupuri de producători, au început să prindă tot mai mult rădăcini și între agricultorii comunei Sadu. Un proiect local în curs de dezvoltare este reprezentat de înființarea Cooperativei Agricole „Merinde de Sadu”, proiect care a adus la aceeași masă producători și procesatori de legume-fructe, carne proaspătă și preparată de porc, oaie și pasăre și produse de panificație.

Asocierea producătorilor este poate singurul mod în care aceștia își pot crește productivitatea și competitivitatea într-o lume dominată de marii producători și de marile lanțuri comerciale. Astfel, în comuna Sadu sunt înființate două asociații „Asociația crescătorilor de bovine și ovine Valea Sadului Sibiu”, și „Asociația crescătorilor de bovine, ovine și caprine Lotru-Sibiu” cu scopul susținerii activității și al comercializării produselor obținute.

Avantajul apartenenței la o formă asociativă se va putea cuantifica în perioada imediat următoare la deschiderea apelurilor pentru exercițiul financiar 2021-2027, când cei organizați astfel vor primi punctaj suplimentar. La Sadu orizontul de dezvoltare pentru fermieri și meștesugari devine tot mai bine conturat.

2.9. Sănătate publică

Protejarea sănătății populației din comuna Sadu este asigurată de un cabinet medical de familie având forma de proprietate privată, dar și de un cabinet stomatologic și o farmacie.

Tabelul nr.12. Personal sanitar, comuna Sadu

Categoriile de cadre medico-sanitare	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021
	UM: Număr persoane				
Medici	1	1	1	1	1
din care: medici de familie	1	1	1	1	1
Stomatologi	1	1	1	1	1
Farmaciiști	2	1	1	1	1
Personal sanitar mediu	2	2	2	2	2

Deși, numărul populației în comuna Sadu a înregistrat o evoluție pozitivă, structura personalului sanitar a rămas nemodificată. Populația comunei este deservită de 1 medic de familie, 2 asistenți medicali, 1 medic stomatolog și 1 farmacist.

Sănătatea publică este deservită în cadrul unui dispensar în care funcționează un cabinet medical încadrat cu un medic de familie și o asistentă medicală, un cabinet stomatologic și un punct farmaceutic. Infrastructura actuală necesită modernizare, dotare cu echipamente medicale performante și reconfigurarea spațiului pentru asigurarea tuturor fluxurilor necesare și servicii medicale cât mai diverse pentru protejarea sănătății populației.

2.10. Infrastructura și serviciile sociale

2.10.1. Rata marginalizării

În comuna Sadu nu există comunități marginalizate, rata marginalizării fiind egală cu 0,37 conform studiului realizat de Banca Mondială pe baza recensământului la nivelul anului 2011.

Populația de etnie romă este prezentă pe teritoriul comunei într-un număr redus, ponderea populației de etnie romă raportat la numărul total al populației fiind de 0,63%.

2.10.2. Infrastructura și servicii sociale

Domeniul social nu este încă suficient de dezvoltat. În prezent serviciile sociale sunt asigurate cu sprijinul bugetului local prin Serviciul Public de Asistență Socială (SPAS). Acest serviciu este organizat și funcționează în conformitate cu legislația română în vigoare, fiind acreditat în anul 2007 de către Comisia de Acreditare a Furnizorilor de Servicii Sociale Sibiu. Nu deține personalitate juridică și funcționează ca și compartiment în cadrul aparatului de specialitate al primarului.

Misiunea SPAS este de a asigura activitatea de prevenție și intervenție primară pentru persoanele singure și familiile aflate în dificultate.

Scopul este îmbunătățirea calității vieții acelor beneficiari care nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii un mod normal și decent de viață. Asistența socială la nivelul SPAS se realizează prin acordarea de prestații sociale și furnizarea de servicii sociale.

Principalele obiective:

- Asigurarea de servicii sociale de calitate, flexibile, respectând standardele generale în domeniu.
- Informarea continuă a beneficiarilor referitor la serviciile și prestațiile sociale acordate.
- Colaborări cu instituții publice în și ONG-uri în domeniu.
- Implementarea unor măsuri de prevenire a marginalizării sociale, a situațiilor de risc și a dependenței de sistemul de protecție socială.
- Domeniile de activitate:
  - Protecția copilului și familiei;
  - Protecția persoanelor vârstnice;

- Protecția persoanelor cu handicap;
- Protecția persoanelor fără adăpost;
- Protecția persoanelor și familiilor cu venituri mici.

Dreptul la asistența socială

Dreptul la asistență socială este garantat, în condițiile legii, pentru toți cetățenii români care au domiciliul sau reședința în România, fără niciun fel de discriminare. Beneficiarii de servicii sociale au dreptul de a fi informați asupra conținutului și modalității de acordare a măsurilor și acțiunilor de asistență socială.

Dreptul la asistență socială se acordă la cerere sau din oficiu, după caz, în conformitate cu prevederile legii. Serviciile sociale și prestațiile sociale se acordă în funcție de situația persoanei sau familiei, în conformitate cu legislația în vigoare.

2.11. Administrație și servicii publice

2.11.1. Administrația locală – Consiliul Local și aparatul de specialitate

Primăria Sadu funcționează conform prevederilor OUG nr.57 din 3 iulie 2019, privind Codul administrativ.

Administrația publică a Comunei Sadu se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice

locale, transparenței, legalității, cooperării, responsabilității și consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit.

Primarul reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române sau străine, precum și în justiție.

Consiliul Local al comunei Sadu, autoritate administrativă autonomă deliberativă, are în componență un număr de 11 membrii și este divizat în 3 comisii:

1. Comisia pentru muncă și protecție socială, juridică, de disciplină, formată din 3 membrii;
2. Comisia pentru agricultură, activități economico-financiare, amenajarea teritoriului și urbanism, administrarea domeniului public-privat, gospodărire comunală, protecție mediu și turism, formată din 5 membrii;
3. Comisia de activități social-culturale, culte, învățământ, sănătate și familie, protecție copii, tineret și sport, formată din 3 membrii.

Printre atribuțiile principale ale Consiliului Local enumerăm:

1. atribuții privind unitatea administrativ-teritorială, organizarea proprie, precum și organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local;
2. atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului;

3. atribuții privind administrarea domeniului public și privat al comunei, orașului sau municipiului;
4. atribuții privind gestionarea serviciilor de interes local;
5. atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern.

Conform organigramei aprobate prin HCL nr.40/2021 și a regulamentului de organizare și funcționare, Primăria Comunei Sadu are următoarea structură organizatorică:

- Consiliul local
- Primar
- Cabinet primar
- Viceprimar
- Secretar general
- Administrator public

Compartimente de specialitate:

1. Compartiment tehnic -administrativ
2. Compartiment evidență agricolă
3. Compartiment financiar-contabil
4. Compartiment asistență socială
5. Compartiment urbanism și achiziții publice
6. Compartiment cultură
7. Serviciul Voluntar pentru situații de urgență
8. Poliția Locală

Pentru transparența decizională, toate hotărârile Consiliului Local Sadu sunt publicate și pot fi consultate pe site-ul instituției www.sadu.ro, la secțiunea Hotărâri ale Consiliului Local. Tot pe site-ul instituției se fac publice și achiziții publice și alte anunțuri de interes public.

2.11.2. Servicii publice

Alte servicii publice, decât cele menționate în capitolele anterioare, oferite pentru populație:

2.11.2.1. Servicii publice administrare fond forestier

Regia Publică Locală Ocolul Silvic Valea Sadului este constituită în cadrul asociației comunităților locale: oraș Cisnădie, comunele Șelimbăr, Sadu și Râu Sadului. Această formă de organizare a intervenit odată cu apariția cadrului legislativ, prima formă de

organizare a structurii silvice fiind aceea de „Serviciu public” aflat sub autoritatea Consiliilor locale sub numele Ocolul Silvic „Măgura Sibiului”.

Ocolul Silvic „Valea Sadului” R.A. are drept scop administrarea și gospodărirea durabilă și unitară în conformitate cu prevederile amenajamentelor silvice și ale normelor de regim silvic a fondului forestier proprietatea publică a localităților Cisnădie, Rîu Sadului, Sadu și Șelimbăr, în vederea creșterii contribuției pădurilor, la îmbunătățirea condițiilor de mediu și la asigurarea economiei naționale cu lemn, cu alte produse ale pădurii și cu servicii silvice.

Regia administrează fondurile forestiere ale comunei Sadu, orașului Cisnădie, comunei Rîu Sadului, comunei Șelimbăr. Fondul forestier al comunei Sadu este împărțit în 4 cantoane silvice administrate de 4 pădurari și un șef de district. Fondul forestier al localității Sadu administrat de Ocolul Silvic „Valea Sadului” R.A. are o suprafață de 4062 ha.

2.11.2.2. Serviciul public de alimentare cu apă și canalizare

Serviciul este organizat la nivelul Consiliului Local Sadu conform prevederilor legale, iar activitatea este delegată operatorului regional S.C. Apă-Canal Sibiu S.A. din cadrul Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Apă-Sibiu, unde Comuna Sadu are calitatea de membru asociat.

Punctul de lucru Sadu al operatorului economic S.C. Apă-Canal S.A. Sibiu cu un număr de 12 angajați, și are în administrare:

- sursa de captare Sadu;
- stația de tratare și stațiile de hidrofor;
- rețelele de distribuție a apei potabile;
- rețeaua de canalizare menajeră cu cele două stații de pompare;
- stația de epurare ape uzate;
- rețeaua de canalizare pluvială.

2.11.2.3. Serviciul public de salubritate al comunei

Activitățile din cadrul serviciului public de gospodărire comunală (salubritate, întreținere spații verzi și dezapezire) sunt concesionate către operatorul S.C. Gospodărire Comunală Locală SRL Sadu, societate cu situația juridică (forma juridică)-societate comercială organizată în baza Legii nr.31/1990 privind organizarea societăților comerciale (cu modificările și completările ulterioare), având acționar unic Consiliul Local al Comunei Sadu.

Serviciul public de salubritate a localităților face parte din sfera serviciilor comunitare de utilități publice și se desfășoară sub controlul, conducerea și/sau coordonarea autorităților administrației publice locale sau după caz al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară constituite în scopul salubrității localităților. Acesta se organizează în vederea satisfacerii nevoilor comunităților locale al unităților administrative teritoriale.

2.11.2.4. Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență Sadu

Este un serviciu de categoria IV-a, constituit prin HCL nr.67 din 27.10.2005 și funcționează în subordinea Consiliului Local al Comunei Sadu, făcând parte din structura organizatorică a acestuia.

Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență își îndeplinește atribuțiile legale și prestează servicii într-un

sector de competență stabilit cu acordul Inspectoratului Județean pentru Situații de Urgență. Astfel, SVSU desfășoară activități de prevenire, informare, educare și instruire privind cunoașterea regulilor, măsurilor și a normelor de apărare împotriva incendiilor și execută acțiuni de intervenție pentru stingerea incendiilor, salvare, evacuare, adăpostire și protecție a persoanelor, animalelor și bunurilor materiale și de prim ajutor în situații de urgență. Este un serviciu de maximă importanță pentru populație, fiind compus din 16 de membri, dintre care un angajat pe postul de conducător auto și 15 voluntari.

2.11.2.5. Serviciul public de urbanism

Prin cooperare, la nivelul Primăriei Comunei Sadu, funcționează un compartiment de urbanism având ca și atribuții principale:

- emiterea certificatelor de urbanism și autorizațiilor de construire și/sau desființare în baza documentațiilor de urbanism, aprobate de organele competente;
- verificarea pe teren a situațiilor construcțiilor conform autorizațiilor de construcție/demolare;

- participarea la recepțiile obiectivelor de pe raza comunei Sadu;
- elaborarea propunerilor de atribuire a terenurilor în conformitate cu prevederile legale;
- întocmirea și eliberarea, la solicitarea cetățenilor, a adeverințelor privind înscrierea în evidențele de carte funciară;
- ținerea evidenței nomenclurii stradale și eliberarea adeverinței (certificatului) de nomenclatură stradală;
- alte atribuții conform regulamentului de organizare și funcționare adoptat în condițiile legii.

Totuși lipsa personalului specializat în domeniul serviciilor de urbanism și amenajare a teritoriului rămâne încă o problemă, nu numai la nivel local, ci și la nivel județean. Iar pentru eficiența acestor servicii este nevoie de un aparat de specialitate profesionist și cu personal suficient pentru a face față solicitărilor în domeniu.

2.12. Turismul și potențialul turistic

2.12.1. Context local

Comuna Sadu se află în zona de limită a Depresiunii Sibiului cu Munții Cibinului, chiar la gura Văii Râului Sadu la 20 km de municipiul Sibiu, într-o zonă cu potențial turistic ridicat, atât natural cât și antropic, fapt dovedit de numeroasele atracții turistice și de peisajul montan spectaculos. Valea Sadului este formată din mai multe cătune înșirate pe cursul râului Sadu, amenajat hidrotehnic încă de la începutul sec. XX. Valea Sadului se numește așa datorită râului Sadu care desparte cei 2 munți: Munții Lotru și Munții Cindrel din grupa Carpaților Meridionali. Râul Sadu străbate trei localități: Tălmăciu (localitate situată lângă Sibiu și care se prezintă ca un nod rutier, fiind accesibilă dinspre Sibiu, Făgăraș și Râmnicu Vâlcea), Sadu și Râul Sadului.

Turismul rural din zona comunei Sadu a cunoscut o creștere în ultimii 10 ani, și datorită programelor europene de cofinanțare a investițiilor în domeniul turismului.

„Turismul rural cu componentele sale principale de turism ecologic și agroturism, se bazează pe valorile naturale, pe tradiții și obiceiuri, turistul integrându-se în viața obișnuită de zi cu zi a comunității. Ecoturismul este o formă a turismului care promovează principii bazate pe observarea, ocrotirea și respectarea naturii. Tendința actuală arată o creștere a interesului față de turismul rural, creștere ce a determinat o circulație turistică ascendentă determinand în plan economic și surse alternative de venituri pentru populația locală în afara celor tradiționale. Strategia de dezvoltare durabilă a turismului în zona trebuie să fie integrată strategiei de dezvoltare a județului și implicit a celei la nivel național, promovând valorile specifice.”

2.12.2. Potențialul turistic

Principalele categorii de resurse naturale importante activităților turistice sunt: relieful, hidrografia, climatul și biodiversitatea. Comuna Sadu dispune de potențial turistic foarte ridicat, conform Ordonanței de Urgență nr.142 din 28 octombrie 2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice.

Relieful constituie cea mai bogată resursă atractivă, acesta fiind scheletul oricărei atracții peisagistice, fiind factor determinant și al personalității umane nu numai a activității acestuia. Turismul montan (de odihnă, sporturi de iarnă și de vară, drumeție, de agrement, cunoaștere științifică, vânătoare și pescuit etc.) este favorizat de prezența Munților Cindrelului și a Munților Lotrului, comuna fiind poarta de intrare spre acești munți. Comuna se bucură de numeroase obiective turistice naturale precum: peisajul montan străbătut de râul Sadu, având un potențial piscicol deosebit, precum și traseele montane, rezervațiile naturale care reprezintă o permanentă atracție pentru turiști.

Munții Cindrel acoperă 9873 ha cuprinse la sud-vest de Valea Frumoasei, continuată apoi spre vest de Valea Sebeșului, iar în sud-est de Valea Sadului. Numai spre nord-est culmile muntelui scad în depresiunile colinare ale Sibiului, Săliștei și Apoldului, risipite succesiv sub „pridvorul“ localităților Mărginimii Sibiului între Jina și Rîu Sadului. În acest spațiu domină rocile dure, de șisturi cristaline, un relief accidentat, parcurs de văi cu versanți puternic înclinați.

2.12.2.1. Obiective turistice antropice

Sadu I - Centrala mixtă, termo și hidro

Centrala producătoare de curent electric a fost pusă în funcțiune la 16 decembrie 1896. Încă din 1882, o echipă de ingineri germani studiasse valea Sadului, în vederea valorificării capacității hidroenergetice a acesteia. Astfel, în condițiile unor rezultate încurajatoare, în amonte de sat, la 1 km, a fost construit între anii 1895-1896 obiectivul energetic menționat, proiectat să funcționeze

pe firul apei. Din râu, apa este prelevată printr-o priză de mal prevăzută cu grătare, apoi este transportată cu ajutorul unei conducte de aducțiune la Castelul de echilibru situat lângă centrală. De la Castelul de echilibru pornesc patru conducte forțate, prin care apa ajunge la cele patru turbine, cu un debit total de 6,8 metri cubi/secundă. După turbinare, apa este evacuată în râu. A fost prima centrală cu turbine acționate de apă și aburi de pe teritoriul actual al țării. În prezent produce în medie 5722 MWh/an, în funcție de hidraulicitatea anuală a bazinului râului Sadu, puterea instalată fiind de 1,7 MW.

Muzeul Energetic Sadu I

În clădirea principală a Centralei hidroelectrice de mica putere Sadu I, la 19 septembrie 1996, cu ocazia aniversării unui secol de la punerea sa în funcțiune, a fost inaugurat Muzeul Energetic Sadu_I, care cuprinde exponate din domeniul producerii, transportului și distribuției energiei electrice din zona Sibiului. Muzeul - un prețios lăcaș de istorie a electro-energeticii românești-este amenajat la etaj, în fostele locuințe ale personalului care își desfășurase activitatea în centrală.

În cele trei săli sunt expuse obiecte care evocă istoricul Uzinei Electrice de la Sadu I: în prima sală, „Cronos”, se găsesc panouri reprezentând diferite faze ale construcției, inițiatorii, finanțatorii și constructorii (Carl Wolf, Partenie Cosma,

Oskar von Miller), alături de utilaje, schițe, documente și acte, lămpi folosite la iluminatul public în primii ani ai secolului trecut, dar și exponate ce relevă idei de utilizare a curentului electric în diferite momente ale secolului XX (imagini surprinse din etape ale unor proiecte considerate drept îndrăznețe pentru perioada interbelică, cum ar fi tramvaiul electric de la Sibiu, utilizarea energiei electrice în agricultură, centrale telefonice, ceasuri electrice, ș.a.); sala a doua, intitulată „Vulcan”, ne introduce în atmosfera epocii, aici găsim biroul directorului, birouri ale angajaților, echipamente de protecție și întreținere, un spațiu destinat instrumentelor utilizate în birourile de proiectare ale acelor timpuri, fotografii de epocă; în fine, în cea de-a treia și ultima sală, „Hermes”, sunt etalate materiale care evocă amenajarea hidrocentralei Sadu V (planuri, proiecte, macheta în relief a văii, șantierul, uzina).

Sadu II-hidrocentrala de tipul acumulare

Hidrocentrala Sadu II a fost construită între anii 1905-1907. Aceasta este situată la 5 km în amonte de Sadu I, fiind o hidrocentrală de tipul acumulare; în prezent are patru grupuri, cu o putere instalată de 1,5 MW și o producție medie de 5.500 MWh/

an. Prin punerea în funcțiune a celor două centrale, Sadu I și II, s-a asigurat în mare măsură, începând cu anul 1897, electrificarea comunei Sadu, a orașului Cisnădie, iar din 1901 și a Sibiului.

Hidrocentrala Sadu V

Hidrocentrala Sadu V a fost construită în anii 1950, la care se adaugă barajul sub formă de arc de cerc cu lacul Negovanu, amplasat în defileul Gâtu Berbecului, într-o zonă cu un peisaj splendid și cu multe posibilități de recreere în cele câteva cabane aflate aici.

Biserica din piatră „Adormirea Maicii Domnului”-secolul al XVI-lea

Biserica are hramul „Adormirea Maicii Domnului”, și este așezată în partea de sus a comunei pe un loc mai ridicat, fiind monument istoric. Data construcției nu poate fi precizată cu exactitate, piatra de mormânt aflată lângă zidul de miazăzi (înfiptă în pământ), de forma dreptunghiulară păstrează inscripția, scrisă cu caractere chirilice: „Sub această piatră zac oasele robului lui Dumnezeu jupân Ilie Cujmăreț din Kiprovat, mort în leatul lui Hristos 1719”.

Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului”, secolul al XVIII-lea

Biserica este așezată în centrul satului și este declarată monument istoric. Data exactă a construcției nu este stabilită documentar și nici nu s-au găsit mărturii în această privință. Biserica are forma de corabie fără abside laterale și este acoperită cu țigla. Are un singur turn. Pereții sunt din lemn de brad

și sunt tencuiți cu var. Turnul este de asemenea din lemn de brad dar este îmbrăcat în întregime cu tablă zincată, cu excepția acoperișului pe care se află țigla. În 1958, în pronaos, s-a făcut un pod pentru cor și tineret. Mai important la această mică biserică din lemn sunt icoanele pictate în ulei pe o scândură datând de la începutul sec. al XIX-lea. Aceasta se află așezată pe tâmpla Sfântului Altar și poartă semnătura lui „Ioan Boicean zugrav”. Celelalte 4 icoane de pe iconostas sunt făcute de același pictor.

Monumentul Eroilor

A fost ridicat în amintirea eroilor căzuți în Primul Război Mondial pe teritoriul comunei Sadu în anul 1916, deshumați și așezați în groapa comună de aici în anul 1925.

Fabrica de bere

Înainte de înființarea fabricii de bere a existat o fabrică de spirt, întemeiată de câțiva sași din Cisnădie în jurul anului 1740. În 1782 aceasta este cumpărată, împreună cu tot spațiul din jur, de doctorul Ioan Piuariu-Molnar care a construit, ceva mai sus de locul pe care era plasată fabrica de spirt, dar în aceeași curte, o clădire nouă, în care a instalat o torcătorie și războaie de țesut pentru postavuri din lână. În 1815 Piuariu-Molnar decedează, iar unicul fiu vinde proprietatea unor sași. Potrivit unor însemnări de familie, aceasta ar fi fost cumpărată de Thomas Binder din Cisnădie, împreună cu un cumnat de-al său, Peter Simonis, de la niște sași din Agnita; aceștia au menținut atât funcționarea fabricii de postav, cât și a celei de spirt, până când, între anii 1912-1913, a fost construită în aceeași curte o fabrică de bere.

După distrugerile suferite în timpul Primului Război Mondial (1916) fabrica a fost refăcută, iar proprietarul, Thomas Binder, a cumpărat în anul 1917-în asociere cu

proprietarii fabricii de bere sibiene Trei Stejari-fabrica de bere Habermann, care însă nu a fost folosită decât la producerea malțului. După război continuă să-și desfășoare, activitatea fabricile de spirt și de bere, până în preajma celui de-al doilea război mondial, când este închisă cea de spirt.

După 1945 și-a reluat activitatea sub numele Fabrica de Bere Sadu S.A.. După

1948 când a fost naționalizată, a funcționat sub titulatura Fabrica de Bere Sadu, până în anul 1989.

După 1976, după înființarea Centralei berii, fabrica din Sadu a ajuns o secție a întreprinderii de bere Trei Stejari, din Sibiu, iar alocațiile necesare investițiilor au fost stopate. După evenimentele din anul 1989, secția Sadu s-a separat de întreprinderea „mamă”, devenind o unitate de sine stătătoare, care s-a privatizat prin metoda MEBO în anul 1995. Sub această formă a continuat să existe până în preajma anului 2000, când a fost închisă.¹⁴

---

14 Informații preluate din documentul „Pe urma Corifeilor Ardeleni din Comuna Sadu”

2.12.2.2. Obiective turistice naturale–drumeții montane

Valea Sadului este una din regiunile pitorești ale Transilvaniei, unde principala îndeletnicire a locuitorilor, este creșterea ovinelor pe culmile munților Cindrel și Lotru. Potențialul natural al comunei este foarte ridicat, cu specific montan. Turiștii pot practica drumeții pe numeroasele trasee amenajate și marcate.

- Sadu-Tocile-Vf. Măgura (marcaj punct albastru)-curmătura Măgurii (pe marcaj bandă roșie). Întoarcerea/coborârea se face în Valea Sadului, la lacul de acumulare Sadu II, pe marcaj punct roșu. De aici se revine în comună, de-a lungul DJ105G;
- Sadu-Tocile-Vf. Măgura (marcaj punct albastru). Întoarcerea/coborârea se face prin Cisnădie, pe marcaj cruce roșie. De aici se revine în Sadu de-a lungul DJ106C;
- Comuna Sadu-Valea Sadu-Masa Verde-Valea Juvartului-Saua Muma-Cabana Prejba;
- Sadu-Cabana Valea Sadului-Cabana Ciupari-Gâtul Berbecului;
- Sadu-Șuvara Sașilor și retur: Rezervația naturală botanică Șuvara Sașilor acoperă o suprafață de 20 ha pe terasa de 430 m altitudine a râului Sadu. Prezența dominantă a unei specii de graminee cunoscută sub numele de „șuvară” a dat numele generic acestui spațiu deținut anterior de sași. Rezervația este constituită din păduri de rășinoase ce formează un masiv încheiat, iar la limita inferioară găsim păduri de rășinoase în amestec cu foioase. Vegetația este reprezentată printr-un moliniet nemaîntâlnit în Transilvania, în care vegetează mai multe specii floristice rare: mărarul porcului, stânjenei, gladiola, iarba neagră. Fauna este reprezentată de capra neagră, dar și cerbul carpatin, râsul, lupul, ursul, iar în zona golului alpin, marmota.
- Comuna Sadu-Râu Sadului-Barajul Negovanu-Rozdești-Șaua Șteflești (deplasare auto pe DJ106P, cca 49 km).
- Spre nord: Vârful Cindrel (2244 m)-lezerale Cindrelului-Vârful Frumoasa (2168 m), pe marcaj cruce roșie, respectiv spre sud (din Șaua Șteflești),

către Vârful Șteflești (2143 m), pe marcaj cruce roșie. Pe acest traseu, prin varianta nordică, turiștii au ocazia să se bucure de frumusețile Rezervației sau Parcului Natural Iezerlele Cindrelului (obiectiv de maximă atracție și parte integrantă a siturilor Natura 2000 ROSCI0085 Frumoasa și ROSPA0043 Frumoasa), prin vizitarea singurelor lacuri glaciare din Munții Cindrel și a celor două vârfuri menționate. Alternativa sudică, desfășurată într-un peisaj natural la fel de frumos, conduce către obârșia văii respective (Șteflești) și mai ales către izvoarele râului Sadu, de asemenea punct de mare interes turistic.

2.12.2.3. Trasee tematice și activități recreative

Traseul tematic - Drumul brânzei în Mărginimea Sibiului

Păstoritul a rămas o ocupație tradițională, în zona Mărginimea Sibiului. Din fiecare sat se desprind cărări de munte care leagă vatra satului de colibe de vară și de stâne. Pe jos sau cu bicicleta, turiștii au ocazia să descopere oameni pricepuți în producerea brânzeturilor după rețete moștenite din bătrâni. Brânzeturile se înscriu prin excelență în tradiția culinară și culturală a acestei zone, a căror diversitate este dată de altitudinea pășunilor și de tehnicile specifice de producție. În Mărginimea Sibiului, cu pășunile sale alpine, se continuă tradiția ancestrală a producerii brânzei telemea, a laptelui gros, a brânzei de burduf, a brânzei frământate sau a urdei, iar turiștii se pot bucura de

traseul tematic drumul brânzei, care cuprinde localitățile: Boița-Tălmăcel-Tălmăciu-Cisnădie-Sadu-Râu Sadului-Păltiniș-Rășinari-Gura Râului-Poplaca-Sibiu-Orlat-Sibiul-Fântânele-Săliște-Galeș-Rod-Tilișca-Poiana Sibiului-Jina-Transalpina.

Turism sportiv

Turismul sportiv constituie o formă de turism foarte agreată de anumite categorii ale populației. Practic, el poate acoperi toate categoriile de sporturi, de la cele nautice, sporturile de iarnă până la alpinism, vânătoare, pescuit.

1. Ture pe rachete de zăpadă în munții Lotrului și Cindrel

Amplasată la poalele munților Lotru și Cindrel, comuna Sadu, oferă o arie vastă de zone colinari și montane unde mersul pe rachete de zăpadă poate fi practicat odată cu venirea zăpezii. Perioada optimă pentru parcurgerea de trasee montane pe rachete de zăpadă este ianuarie-martie, durata turelor nu depășește 6-7 ore și se recomandă parcurgerea traseelor pe rachete de zăpadă alături de un ghid montan, deoarece multe dintre trasee sunt nemarcate sau se pot pierde marcajele datorită stratului de zăpadă.

2. Mountain bike pe frumoasa vale a Sadului

Mountain Bike-ing-ul, ca sport, a început să aibe din ce în ce mai mulți iubitorii încă de la introducerea lui în România. Pasionații acestui sport au în zona comunei Sadu o diversitate de trasee numai bune pentru a pedala pe MTB. Unul din traseele care pune în evidență diversitatea de peisaje a zonei pitorești Valea Sadului, parte importantă a Mărginimii Sibiului este următorul: Comuna Sadu (460m)-Râul Sadului-Ciupari-Beberani-Lacul Negovanu (Gâtu Berbecului-1150 m)-Poiana Muncel (1660 m)-Poiana Oncești-Poiana Tomnatec (1340 m)-Șaua Apa Cumpănită-Vârful Dosul Albului (1303 m)-Dealul Derjani-Săcături-Curmătura Măgurii (1100 m)-Vârful Măgura Cisădiei (1304 m)-Tocile-Sadu (460 m).

Un alt traseu marcat pentru mountain bike este următorul: Comuna Sadu-Tocile-Vârful Măgura Vârful Măgura (pe marcaj punct albastru)-Curmătura Măgurii (pe marcaj bandă roșie). Întoarcerea/coborârea se face pe marcaj triunghi albastru, în Cisădioara, pe

Valea de Argint, unde să găsește un important obiectiv turistic-rezervația geologică Calcarele Cretacice, monument al naturii de valoare paleontologică, cunoscut și

sub denumirea de Piatra Broaștei. De asemenea, acest traseu oferă oportunitatea vizitării Cisnădioarei, situată la 3 km vest de Cisnădie, localitate în care punctele de atracție le constituie biserica evanghelică din centrul satului, care adăpostește cea mai veche orgă cu tuburi funcțională din Transilvania (1723) și biserica fortificată Sfântul Mihail (de unde și denumirea germană a așezării, Michelsberg), „Cetate” cum o numesc localnicii, în fapt o basilica scurtă cu trei nave, înconjurată de fortificații, una dintre cele mai vechi (poate chiar cea mai veche) și mai reprezentative pentru stilul romanic din Transilvania, construită se pare între anii 1162 și 1223. În interiorul lăcașului se găsesc astăzi și plăcile comemorative cu numele ofițerilor și soldaților germani și austro-ungari care au căzut pe aceste meleaguri în toamna anului 1916 în luptele purtate în jurul Sibiului, plăci care au fost strămutate aici în anul 1940 din cimitirul de la Gușterița-Sibiu.

3. Zbor cu parapanta în tandem la Tocile-Sadu (decolare 700 m)

Zborul cu parapanta în tandem, este realizat cu o parapantă special concepută, astfel încât să poată zbura cu două persoane în același timp (pilot și pasager). În timpul zborului în tandem pilotul este poziționat în spatele pasagerului, având rolul de a pilota parapanta, acesta fiind modul cel mai sigur și simplu în care puteți încerca pentru prima dată plăcerea zborului.

Zborul cu parapanta în tandem este fascinant, atât pentru pilot cât mai ales pentru pasager. Pentru pilot, pentru că poate împărtăși acest sentiment unic pe care-l ai numai atunci când ești în zbor, și pentru pasager pentru că, în sfârșit, gustă din această libertate, senzație pe care numai zborul o poate oferi.

4. Turism cinegetic (vânătoare)

Speciile de vânat existente reușesc să țină pasul cu transformările impuse de om în mediul lor natural de viață. Cele mai multe dintre specii s-au adaptat metamorfozei peisajului forestier și agricol mereu în schimbare, înregistrând în condiții de vânare rațională și de protecție a habitatelor, efective echilibrate. Vânătoarea se practică prin păstrarea unui echilibru corect între speciile de vânat, printr-o activitate desfășurată limitat și selectiv, precum și prin ajutorarea vânatului în momentele dificile. Pentru aceasta, se crează condițiile necesare menținerii unui stoc de reproducție sănătos, viguros fizic și normal comportamental. Vânătoarea se practică atât cu vânători străini cât și români, oferindu-se atât vânatul dorit cât și pensiune completă în casele de vânătoare existente. Fondurile de vânătoare sunt administrate în scopul conservării biodiversității faunei sălbatice, menținerii echilibrului ecologic, exercitării vânătorii și al satisfacerii altor cerințe socio-economice. Se urmărește în

permanență menținerea efectivelor reale cât mai aproape de cele optime, printr-o bună gospodărire a fondurilor de vânătoare.

2.12.3. Infrastructura turistică–structuri de cazare

Conform informațiilor publicate pe site-ul Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului în comuna Sadu sunt clasificate 5 pensiuni turistice, 1 pensiune agroturistică și o structură turistică de tip „camere de închiriat”, ce oferă 101 locuri de cazare.

Tabelul nr.13. Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate - actualizare 12.07.2021¹⁵

Tip unitate	Nume unitate	Categorie	Număr spații	Nr. locuri	Adresă
Camere de închiriat	Casa Valea Morii	2 stele	6	12	înscris în CF 3699, nr.cad. 483, nr.top 1023, comuna Sadu
Pensiune agroturistică	Casa Vlada	2 flori	5	11	Str. Poligonului, Nr.2, Comuna Sadu
Pensiune turistică	Holzhaus	3 flori	7	16	str. Tocilele de Jos, nr.469, comuna Sadu
Pensiune turistică	Masa Verde	3 flori	8	16	str. Masa Verde, nr.2, comuna Sadu
Pensiune turistică	Melissa	3 flori	7	16	str. Poligonului, nr.1580, comuna Sadu
Pensiune turistică	Romantic	5 flori	9	18	nr.12, Comuna Sadu
Pensiune turistică	Trandafirul	2 flori	6	12	Zona Tocile, Comuna Sadu

O problemă în domeniul turismului rămâne în continuare, aceea a clasificării unităților de primire turistică. Astfel, este imposibil de realizat o situație cât mai realistă a dimeniunii turistice a localității.

Nu există în prezent puncte de informare turistică sau un centru de informare turistică, majoritatea turiștilor se pot informa din diferite surse on-line, precum pagina web a comunei Sadu, pagini web ale agențiilor de turism și alte site-uri de specialitate, rețele sociale. Alte surse de informare au fost realizate în 2015, prin intermenul proiectului „Pe urmele Corifeilor Ardeleni din Comuna Sadu” - proiect

¹⁵ <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

finanțat prin FEADR-Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, Axa IV LEADER, 413 Măsură 313, prin GAL Mărginimea Sibiului prin intermediul căruia s-au achiziționat produse/dotări pentru marcarea traseului tematic „Pe urmele Corifeilor Ardeleni din Comuna Sadu”: săgeți indicatoare de orientare, panouri interioare cu harta zonei, în ramă, panouri exterioare cu hărți, panouri exterioare cu texte, rastele pentru 6 biciclete, infochioșcuri indoor și filigorie pentru popas. S-au elaborat materiale promoționale pentru traseul tematic, obiectivele culturale, istorice, a peisajului cultural și natural al zonei: ghid turistic pentru prezentarea traseului turistic din comuna Sadu, pliante cu harta localității și prezentarea traseului tematic cu prezentarea obiectivelor culturale, vederi pentru promovarea obiectivelor cultural-turistice, broșuri de prezentare a circuitului turistic, o lucrare de prezentare a comunei Sadu din punctul de vedere al patrimoniului cultural și natural moștenit, un banner și un roll-up pentru promovarea circuitului-traseului tematic.

2.13. Cultură, sport și alte activități recreative

2.13.1. Viața culturală în comuna Sadu

Comuna Sadu este cunoscută pentru datinile pe care le promovează. Comuna are o agendă culturală foarte bogată, atât din punctul de vedere al ofertei locale, cât și al celei județene și naționale. Din 2004 comuna Sadu a cunoscut o rebrănduire în ceea ce privește cultura și turismul local.

Anual sunt organizate multe evenimente care promovează obiceiurile și datinile Sădene. Spre deosebire de multe alte zone rurale, în comuna Sadu, fiecare

eveniment cultural organizat atrage numeroși participanți. Mulți tineri au îmbrățișat ideea de învăța și de a duce mai departe obiceiurile și tradițiile locale. În 2020, însă, din cauza pandemiei de COVID-19, evenimentele culturale au fost anulate, banii din bugetul local fiind realocați susținerii educației elevilor.

În comuna Sadu, localnicii îmbracă straiile populare la sărbători, precum duminica, de Crăciun, Paști, Rusalii, dar și la evenimentele culturale organizate la nivel local, cum sunt întâlnirile generațiilor.

În Sadu există și datina nunții tradiționale. A doua zi de la căsătorie, tinerii îmbracă hainele populare și organizează o nuntă ca odinioară, cuprinzând datini precum vândutul steagului sau primirea costumului tradițional de către mire.

Tradițiile din Sadu au fost apreciate în nenumărate rânduri în țară și nu numai. În Anul Centenarului României, respectiv în 2018, Sadu a primit titlul de „Sat cultural al României”, la Bacău, unde s-a aflat în competiție alături de alte 26 de sate din țară. Anul trecut, când Sibiul a purtat titlul de „Regiune Gastronomică Europeană”, Sadu a fost printre gazdele invitaților de seamă ai proiectului.

Sadu păstrează multe obiceiuri, datine, prilejuite de sărbătorile anului. Acestea sunt păstrate cu respect de comunitatea rurală, fiind totodată evenimente de atracție a vizitatorilor.

Sărbătorile de iarnă aduc cu ele în viața satului, obiceiuri, datine, ritualuri, pe care generațiile de astăzi le duc mai departe, ca moștenire de la strămoșii lor. Se practică colindele, steaua, plugușorul, umblatul cu botezul, irozii. Colindele au conținut religios, legat de Nașterea lui Iisus, dar pot avea și caracter laic. La Sadu se numește Ceata junilor.

Sărbătorile Pascale sunt deasemenea pline de tradiții, cum ar fi „Lăsata Secului” când se fac focuri pe dealurile de lângă sat-al Râpei și al Picuiului-pe care se aprind „mătăuze”, care se învârt în jurul corpului. Se fac strigături prin care sunt ironizați tinerii care nu s-au căsătorit. În case, gospodinele fac gogoși cu brânză sau marmeladă pe care le mănâncă cu prietenii sau vecinii

(„șezătoarea vecinilor”), dar se împart și la copii. La paști, credinciosul care dă „Paștile”-pâinea și vinul-le duce sâmbăta, pentru a fi sfințite. În ziua de Paști, cel care a dat pâinea și vinul, aduce la biserică platouri cu mâncare-friptură de miel, drob, pește, ouă roșii, cozonac, colivă-din care credincioșii, după slujbă, se servesc. De Paști, finii, ca semn de respect duc la nași cadou un tort făcut de fină, numit „tortul nașului”. În zilele Paștelui toată lumea umblă în costum popular, dar și cu haine noi. Se practică ciocnitul ouălor, iar copii au obiceiul de a lovi oul cu moneda - „datul cu banul în ou” -, oul fiind ținut în palmă sau așezat pe pământ. Datul ouălor roșii peste mormânt este un obicei care se practică în zilele de luni și marți, după duminica de Paște, după vecernie, când se merge la morminte, unde se dau ouă săracilor, pentru sufletul mortului. La Sfântul Gheorghe se pun la porți crenguțe de mesteacăn.

La Înălțarea Domnului sau Ispas, când este și Ziua Eroilor, se pune leuștean la porți și grajduri pentru a alunga strigoii, se plimbă caii-frumos împodobiți-în fața Primăriei și prin sat, iar la monumentul eroilor se face slujbă de pomenire, la care participă localnicii împreună cu preoții și oficialitățile comunei. Elevii fac un program artistic.

Sfânta Maria Mare sau Adormirea Maicii Domnului (15 august), reprezintă hramul celor două biserici.Cu prilejul acestei zile, la Sadu se săvârșesc slujbele de hram, credincioșii purtând, ca într-o zi de mare praznic, portul popular.

Fii Satului (pe durata verii) este o manifestare intrată deja în tradiție. Inițiată în anul 1970, aceasta prilejuiește în fiecare vară reuniunea fiilor satului stabiliți oriunde în țară sau în lume, precum și regăsirea satului de baștină și a portului său specific (toți participanții poartă port popular). Manifestarea este organizată începând cu al 30-lea an din viață, până la vârsta de 70 de ani, fiind alcătuită din următoarele momente: serviciul religios, vizitarea școlii din comună, petrecerea tradițională de la Căminul Cultural.

Așadar în Sadu, viața culturală este diversă, animată de numeroase evenimente multe din ele deja cu tradiție și organizare anuală.

Din dorința arzătoare a administrației locale de a crea un segment cultural care să reprezinte cu adevărat tradiția, portul și jocul din frumoasa comună a Mărginimii Sibiului, în 2009 a luat ființă Ansamblul de cântec și joc „Valea Sadului” din comuna Sadu. Dat fiind faptul că astăzi la Sadu se mai păstrează nunta în costum național, acest lucru se întâmplă real, iar tinerii sunt mobilizați să poarte straie naționale și să promoveze cântecul și jocul popular.

2.13.2. Monumente istorice

Conform datelor furnizate de Institutul Național al Patrimoniului din cadrul Ministerului Culturii, pe teritoriul comunei se identifică un monument istoric de interes național (grupa valorică A) și un monument istoric de interes local (grupa valorică B). În 2015, când a fost întocmită lista monumentelor figura și o Casă de lemn (SB-II-m-B-20324) care în prezent nu mai există.

Nr.Crt.	Cod LMI	Denumire	Adresă	Datare
1	SB -II - m - B -12530	Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului”	sat SADU; comuna SADU, Str Principală, nr.252	sf. sec. XVIII
2	SB -II - a - A -12531	Ansamblul bisericii „Adormirea Maicii Domnului”	sat SADU; comuna SADU, Str. Principală, nr.486	sec. XVII - XVIII

Nr.Crt.	Cod LMI	Denumire	Adresă	Datare
2.1.	SB -II - m - A -12531.01	Biserica „Adormirea Maicii Domnului”		sec. XVIII
2.2.	SB -II - m - A -12531.02	Poartă		1795

Sursa: lista monumentelor istorice 2015 județul Sibiu, anexă la Ordinul ministrului culturii nr.2.828/2015, pentru modificarea anexei nr.1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr.2.314/2004

Biserica parohială Sadu I, cu hramul Adormirea Maicii Domnului (biserica veche din zid și piatră), este înscrisă pe Lista Monumentelor Istorice ca monument istoric de categoria A, cu codul SB-II-a-A-12531. Biserica se înalță pe o colină, în partea de sud-vest a localității, în apropierea drumului care duce spre Râu Sadului. Se consideră că planimetria edificiului, foarte interesantă, reprezintă rezultatul unor modificări constructive care s-au întins pe durata întregului secol al XVIII-lea. Aceste intervenții au constat în desființarea vechii abside a altarului și mărirea navei, absida altarului fiind reconstruită.

Biserica parohială din lemn Sadu II, cu hramul Adormirea Maicii Domnului (biserica veche din lemn). Este o construcție deosebită înscrisă pe Lista Monumentelor Istorice ca monument istoric de categoria B, cu codul SB-II-m-B-12530.

Biserica, de mici dimensiuni, urmează planimetria consacrată pentru bisericile de lemn din Transilvania, cu navă dreptunghiulară, absidă poligonală (în planul longitudinal al navei) și turn vestic decroșat, la care s-a adăugat ulterior un pridvor; faptul că a fost mutată se reflectă și în modul atipic de orientare a spațiilor ritualice, cu absida altarului la apus, iar naosul și pronaosul, reunite sub nava centrală, alipite turnului clopotniță la răsărit.

2.14. Cooperare și asociații

Asociațiile și fundațiile nonprofit reprezintă unul dintre actorii societății civile care contribuie la dezvoltarea economiei sociale. Aceste două forme de organizare sunt de natură privată, voluntară și autonomă, oferind servicii private sau cu caracter public tuturor persoanelor, în orice domeniu de activitate.

Rolul ONG-urilor în sectorul public, dar și în cel privat este determinat, în primul rând, de mediul foarte dinamic în care apar nevoi sociale noi sau se deteriorează cele existente, fapt ce necesită o adaptare rapidă a instituțiilor și organizațiilor direct implicate. La nivelul instituțiilor publice acest lucru este mai dificil de realizat, în schimb ONG-urile pot răspunde acestor noi provocări mult mai rapid și eficient, prin mobilitatea și experiența deținute. Mai mult decât atât, ONG-urile pot identifica nevoi pe care instituțiile publice nu au reușit să le surprindă, ajutând astfel fie la dezvoltarea unor direcții noi de acțiune la nivelul comunității, fie la oferirea unor servicii complementare celor oferite de instituțiile publice (Opportunity Associates România). În acest context, parteneriatul public-ONG ar trebui să fie vital, existența și buna derulare a activităților sale depinzând în primul rând de nivelul de încredere reciprocă manifestat.¹⁶

Un rol important în dezvoltarea locală a comunei Sadu îl au asociațiile de dezvoltare din care aceasta face parte:

2.14.1. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Eco Sibiu”

Alături de Consiliul Județean Sibiu, Consiliul Local al Municipiului Sibiu, Municipiul Mediaș și alte 9 orașe 51 comune din județ, Comuna Sadu, este membru al Asociației de Dezvoltare Intracomunitară „Eco Sibiu”, ce are ca și scop realizarea unui management al deșeurilor la standarde europene. Principalele obiective ale asociației, conduc la îndeplinirea țăintelor asumate de România prin Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană. Misiunea asociației vizează dezvoltarea comunității județului Sibiu cu un efect important asupra calității vieții cetățenilor sibieni, precum și asupra mediului înconjurător. Asociația oferă informații actuale privind implementarea și monitorizarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor în județul Sibiu, a cărui funcționare să ducă la respectarea angajamentelor și atingerea țintelor propuse, așa cum au fost ele asumate prin documentele de planificare aprobate, având un rol important și în ceea ce privește informarea și conștientizarea

¹⁶ Studiul „rolul organizațiilor și bune practici în cadrul economiei sociale” - Carmen Aruștei, Irina Teodora Manolescu, Angelica-Nicoleta Neculăesei

populației referitoare la avantajele pe care le implică implementarea și dezvoltarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor în județul Sibiu.

De asemenea, asociația, are ca scop promovarea și reprezentarea intereselor unităților administrativ-teritoriale membre, în legătură cu:

- implementarea proiectelor prin înființarea, organizarea, gestionarea și exploatarea în interes comun a serviciilor, inclusiv delegarea gestiunii acestora pe baza condițiilor contractuale de delegare, a procedurilor de achiziție publică către diferiți operatori conform legislației în vigoare;
- funcționarea, administrarea și exploatarea în comun a sistemelor de utilități publice aferente serviciilor comunitare de salubritate a localităților;
- realizarea în comun a proiectelor de investiții publice pentru realizarea, reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea de utilități publice aferente.

2.14.2. Asociația de dezvoltare intercomunitară Asociația de apă Sibiu

În scopul realizării în comun a unor proiecte de dezvoltare a infrastructurii serviciilor, pe baza strategiei de dezvoltare, în 2007 comuna Sadu a devenit membru al Asociației de dezvoltare intracomunitară „Asociația de apă Sibiu”

Asociația este constituită pe o durată nedeterminată, în scopul:

Înființării, organizării, reglementării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre;

Realizării în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului.

2.14.3. Asociația de dezvoltare Intercomunitară Prejba-Valea Sadului

Comunele Sadu, Râu Sadului alături de orașul Cinsnădie s-au asociat în scopul dezvoltării durabile a turismului de pe Valea Sadului. Prin intermediul asociației se urmărește depunerea unor proiecte comune pentru punerea în valoare și promovarea obiectivelor naturale și antropice din zonă și bineînțeles pentru atragerea turiștilor.

2.14.4. Grupul de Acțiune Locală „Mărginimea Sibiului”

Comuna Sadu se numără printre cei 12 membri ai parteneriatului public-privat „Grupul de Acțiune Locală Mărginimea Sibiului” care are drept scop dezvoltarea durabilă a teritoriului Mărginimea Sibiului cu implicarea actorilor privați și publici, prin acțiuni care să permit în special păstrarea identității multiculturale, valorificarea resurselor naturale și antropice, precum și promovarea unei agriculturi ecologice.

GAL Mărginimea Sibiului cuprinde o zonă omogenă în care valoarea etnoculturală a zonei a fost marcată de interferența între cultura românească și cea germană, dată de conviețuirea de secole între populația românească și cea săsească. Tradițiile legate de oierit, costumele populare de o eleganță rară, brodate în alb și negru sau arhitectura gospodăriilor țărănești, deși au fost influențate de „modernismele” vremurilor, păstrează continuitatea și atmosfera locului aproape neschimbată¹⁷.

Teritoriul-administrativ se întinde pe o suprafață de 1.318 ha, cuprinde o populație de 38.517 locuitori și este împărțit astfel:

- 1 oraș: Săliște
- 11 comune: Cristian, Gura Râului, Jina, Poiana Sibiului, Rășinari, Râu Sadului, Sadu, Tilișca, Orlat, Poplaca, Șugag

Prin intermediul acestui GAL, Administrațiile Publice Locale și agenții economici din teritoriul Mărginimea Sibiului, au beneficiat de fonduri nerambursabile pentru dezvoltare, fiecare investiție contribuind la creșterea nivelului de trai și la dezvoltarea mediului rural.

2.14.5. Asociația Comunelor din România

Cu celelalte comune de pe teritoriul țării, administrația locală colaborează pentru interese comune, prin Asociația Comunelor din România. Aceasta a fost înființată în anul 1997, ca o asociație de autorități locale, având ca membri comunele din România. Numărul membrilor A.Co.R. este de 1750 comune, din toate județele României. Asociația acoperă 87% din teritoriul țării și 48% din populație, acționând în teritoriu prin intermediul filialelor județene (dintre care 39 au personalitate juridică).

Asociația Comunelor din România este persoană juridică de drept privat, fără scop patrimonial, neguvernamentală și apolitică, creată cu scopul de a reprezenta în mod unitar comunele membre, constituită în temeiul Ordonanței Guvernului nr.26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea

¹⁷ <http://galmarginimeasibiului.ro/>-Plan de dezvoltare GAL Mărginimea Sibiului, pag. 4

nr.264/2005. Asociația Comunelor din România a fost declarată ca fiind de utilitate publică prin Hotărârea Guvernului nr.156 din 13 februarie 2008.

Asociația Comunelor din România urmărește reprezentarea unitară a intereselor membrilor atât în relația cu instituțiile centrale, cât și cu cele de la nivel european sau internațional. Din 2006 este membru cu drepturi depline în Consiliul Comunelor și Regiunilor din Europa (CCRE/CEMR), devenind astfel și membru al U.C.L.G, din anul 2005 este reprezentată în cadrul Comitetului Regiunilor, în calitate de observator, iar începând cu 1 ianuarie 2007, are trei membri titulari și trei supleanți, din anul 2009 este membră a Rețelei Asociațiilor de Autorități Locale din Sud-Estul Europei (NALAS), deținând președinția acesteia, pentru un an, începând cu luna mai 2015, iar de la 24 mai 2013 constituie Consiliul Autorităților Locale din România și din Republica Moldova împreună cu Congresul Autorităților Locale din Republica Moldova.

2.14.6. Asociația Generală a Mărginenilor

Asociația are drept scop sprijinirea și dezvoltarea de proiecte culturale, educative, sociale suținute de către Asociație sau de către alte persoane sau entități membre ale acesteia, efectuate în folosul comunității, în ideea sustenabilității programului de modernizare, promovare și dezvoltare a satului românesc, precum și a orașelor periurbane. Activitățile asociației contribuie la conservarea și perpetuarea tradiției specifice comunelor din „Mărginimea Sibiului”, precum și a comunităților care au rădăcină în rândul comunităților din Mărginime.

De asemenea, implicarea comunității civile în dezvoltarea locală se reflectă prin activitatea asociațiilor sportive, culturale sau pentru promovarea produselor locale, precum: Asociația Sportivă „Prejba” Sadu, Asociația Culturală Samuil Micu Klein, Asociația pentru Promovarea Berii Sadu.

2.15. Smart Village și digitalizare

Primărie digitalizată, sistem de supraveghere video modern, iluminat inteligent și wi-fi gratuit în comună reprezintă câteva dintre componentele care au făcut din comuna Sadu din județul Sibiu un smart village.¹⁸

Datorită unui proiect integrat realizat de administrația locală finanțat parțial cu fonduri europene și din buget local, s-a construit în toată localitatea o infrastructură de fibră optică proprie care conectează sistemele de iluminat inteligent, sistemul de supraveghere video și wifi gratuit. Această bază oferă posibilitatea dezvoltării proiectelor de digitalizare în viitor.

În vederea asigurării transparenței la nivelul administrației locale și al eficientizării și digitalizării procesului administrativ, comuna Sadu a implementat platforma digitală City Manager. Aceasta facilitează interacțiunea dintre administrația publică locală și cetățeni, transpune în mediul on-line comunicarea cu cetățenii, iar cetățenii pot raporta simplu și rapid o problemă din spațiul public, pot achita taxele și impozitele on-line, direct pe site-ul web al instituției publice.

Eliminarea unora din procedurile birocratice și automatizarea procesului, a condus la eficiența funcționarilor publici, simplificând munca de zi cu zi a acestora. Tot cu ajutorul acestei platforme on-line se pot organiza ședințe interne și audiențe de la distanță în cel mai sigur mod, toate înregistrările și sesizările se salvează într-un singur loc, programul fiind ușor de utilizat, accesibil oricând și de oriunde există conexiune la internet.

Așadar, facilitățile oferite cetățenilor de către administrația publică locală în materia actului administrativ electronic și al serviciilor electronice cuprind:

- platforma on-line pentru solicitări și sesizări;
- cetățenii pot solicita, adeverințe, certificate fiscale etc., on-line pe site-ul instituției www.sadu.ro și pot verifica statusul documentelor;
- harta investițiilor-permite o vizualizare simplă și transparentă a investițiilor realizate;
- plată impozite, taxe și amenzi- contribuabilii pot achita taxele și impozitele on-line pe site-ul Primăriei Sadu.¹⁹ De asemenea, plata se poate face și prin virament bancar de la orice bancă, atât pentru persoanele fizice, cât și juridice, în conturile Primăriei comunei Sadu, dar și la ghișeul instituției;

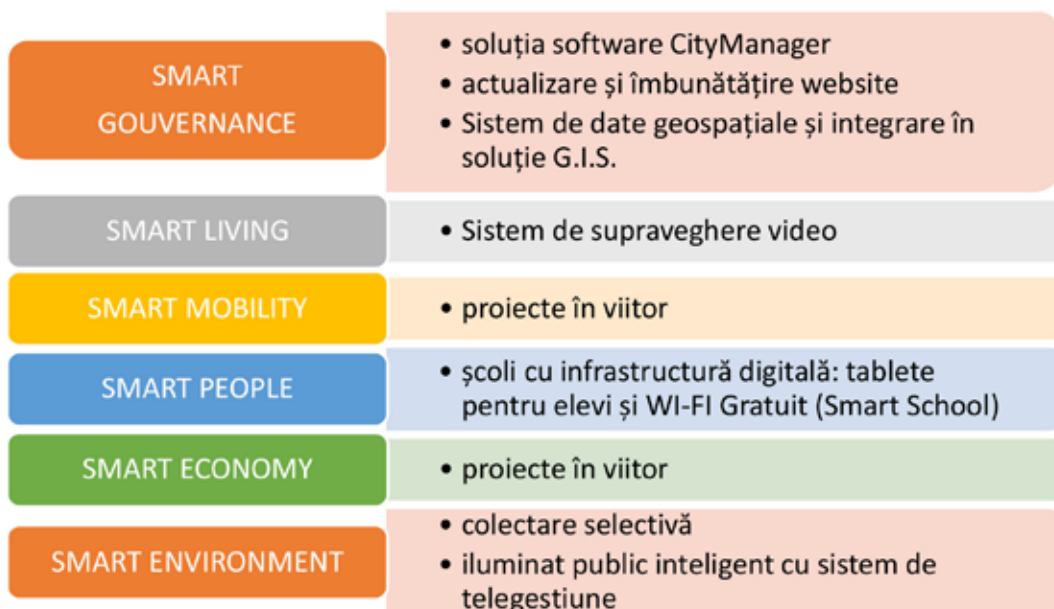
¹⁸ <https://www.turnulsfatului.ro/2021/01/30/cum-a-fost-implementat-conceptul-de-smart-village-la-sadu-sistem-de-supraveghere-video-iluminat-inteligent-si-wi-fi-gratuit-in-comuna-179670>

¹⁹ Portalul on-line pentru cetățeni se regăsește la adresa: <https://sadu.ro/primaria-online/>

- audiențe și programări on-line pe site-ul instituției www.sadu.ro, la secțiunea specială denumită „programări on-line”.

Activitățile desfășurate în colaborare cu furnizorii CityManager, au adus un grad ridicat de performanță în rândul funcționarilor publici, copleșiți de sistemul birocratic de arhivare, stocare, prelucrare, editare, urmărire, executare, colectare, furnizare, comunicare scrisă în congruență cu obiectivele instituției publice.

Încadrând proiectele implementate de comuna Sadu, pe cele 6 verticale Smart Village, observăm faptul ca s-au făcut pași importanți asupra ceea ce înseamnă comunitate inteligentă, însă cu siguranță sunt încă multe alte investiții de realizat în acest domeniu

Datorită soluțiilor digitale implementate administrația publică are acces permanent și mult mai rapid la toate datele interne. Gradul de informare și transparență a crescut prin modernizarea site-ului web. Cetățenii nu mai trebuie să se deplaseze la ghișee pentru a plăti taxe, impozite, amenzi sau pentru a solicita/ridica documente, ci o pot face online pe site-ul Primăriei.

Zona Tocile prezintă o dinamică mai scăzută în ceea ce privește digitalizarea, aici s-a implementat sistemul de supraveghere video, iar iluminatul inteligent urmează să fie extins și în această zonă, fiind realizat și depus un proiect de investiții în cadrul Agenției Naționale de Mediu.

Potrivit analizelor realizate în scopul elaborării documentului strategic, deschiderea cetățenilor și a administrației publice către sectorul digital este ridicată, fapt

demonstrat de măsurile deja implementate precum și de interesul acordat dezvoltării conceptului de Smart Village - Sat inteligent în perspectivă. În acest sens, în Ianuarie 2022 a fost finalizată Strategia „SADU-SMART Village” al cărui scop este definit de Îmbunătățirea procesului de planificare strategică și implementarea de măsuri de simplificare a procedurilor administrative pentru cetățeni cu sprijinul tehnologiei.

Potrivit strategiei, „Satele Inteligente” pot fi înțelese ca și comunități rurale orientate, deschise la soluții inovative, cu inițiativă, cu resursă umană capabilă să mobilizeze toate resursele disponibile și cu viziune constructivă proprie, fără a aștepta neapărat forme de sprijin și programe de dezvoltare europene sau naționale, care de multe ori nu pot fi implementate din cauza specificităților locale variate. Cu alte cuvinte, refuză să aștepte „să se întâmple ceva”.

Tradiția și inovația, în pondere egală, sunt coordonate care stau la baza dezvoltării comunităților rurale și trebuie calibrate ca și concept unitar cu ajutorul tehnologiilor digitale, telecomunicațiilor și cercetării, având ca scop optimizarea serviciilor publice în folosul comunității și creșterea gradului de confort a satului românesc, cu rezultate în descurajarea fenomenului de depopulare a zonelor rurale.

Strategia elaborată propune o serie de măsuri și investiții care pot fi realizate cu sprijinul tehnologiei, în vederea dezvoltării conceptului de Sat inteligent, un sat orientat alcătuit din locuitori, care iau inițiativa de a aplica soluții practice pentru provocările cu care se confruntă și pentru a profita de noile oportunități utilizând tehnologia pentru a crea un mediu mai sigur și un nivel de trai mai ridicat.

Soluțiile și măsurile propuse în cadrul strategiei „SADU-SMART Village” sunt promovate și integrate în Strategia de dezvoltare locală a comunei pentru orizontul 2030, în cadrul secțiunilor următoare.

**STRATEGIA DE
DEZVOLTARE LOCALĂ
PENTRU PERIOADA
2021 – 2030**

3.1. Context de dezvoltare

3.1.1. Contextul european

3.1.1.1. Politica de Coeziune

Dezvoltarea teritorială a localităților urbane și rurale din România reprezintă o prioritate strategică la nivel național în vederea îmbunătățirii calității vieții și asigurării standardelor de locuit necesare populației, la un nivel calitativ superior, în conformitate cu prevederile Noii Agende Urbane, cu politicile Uniunii Europene, dar și cu politicile naționale, în diferite domenii precum: mobilitate urbană, regenerare urbană, servicii publice de utilități, eficiență energetică, educație și sănătate și alte domenii similare.

În perioada 2021-2027, politica de coeziune va susține, în special investițiile publice pentru obiectivele de tranziție ecologică și digitală. Strategia comunei Sadu, a fost realizată în baza unui proces de consultare participativ și în strânsă concordanță obiectivele Politicii de Coeziune pentru perioada 2021-2027, astfel cum au fost definite:

Europă mai inteligentă	prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii
Europe mai verde	fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
Europă conectată	cu rețele strategice de transport și digitale
Europă mai socială	pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate
Europă mai apropiată de cetățenii săi	prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Accentul politicii de coeziune a UE în 2021-2027 rămâne promovarea convergenței economice, sociale și teritoriale, prin competitivitate durabilă, cercetare și inovare, tranziție digitală, obiectivele Acordului european european, precum și promovarea Pilonului european al drepturilor sociale. Noua legislație consolidează sprijinul pentru pregătirea sistemelor de sănătate și permite o mai bună exploatare a potențialului

culturii și turismului, greu afectat de criza recentă. În același timp, oferă sprijin lucrătorilor și măsuri de combatere a șomajului în rândul tinerilor și a sărăciei copiilor.

În plus, statele membre vor avea o flexibilitate suplimentară, în comparație cu perioada de programare actuală, pentru a transfera resurse între fonduri în orice moment al perioadei de programare. De asemenea, va exista o flexibilitate suplimentară pentru a permite etapizarea operațiunilor mai mici, ceea ce va oferi statelor membre mai multe oportunități de a finaliza operațiunile care nu sunt finalizate în cadrul programelor 2014-2020.

Politica de coeziune include acum, de asemenea, un mecanism complet de răspuns la criză pentru viitoarele crize, pentru a permite măsuri temporare pentru utilizarea fondurilor ca răspuns la circumstanțe excepționale și neobișnuite. Mecanismul poate fi invocat cu promptitudine în cazul în care șocurile suplimentare vor lovi Uniunea în următorii ani. Comisia va avea posibilitatea de a introduce măsuri temporare pentru a ajuta soluționarea unor astfel de circumstanțe excepționale și neobișnuite.²⁰

3.1.1.2. Politica Agricolă Comună

Conform articolului 39 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, obiectivele Politicii Agricole Comune/PAC sunt: creșterea productivității agriculturii prin promovarea progresului tehnic și prin asigurarea utilizării optime a factorilor de producție, în special a forței de muncă; asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru agricultori; stabilizarea piețelor; garantarea siguranței aprovizionărilor și asigurarea unor prețuri rezonabile pentru consumatori.

Preocupările legate de schimbările climatice și de probleme precum pierderea biodiversității sau calitatea apei și a solurilor, arată că agricultura joacă un rol din ce în ce mai important și în gestionarea durabilă a resurselor naturale.

La 1 iunie 2018, Comisia Europeană a lansat și cel de-al șaselea amplu proces de reformă al PAC, respectiv un pachet legislativ al PAC pentru perioada 2021-2027 alcătuit din trei propuneri legislative, însoțite de un studiu de impact: Regulamentul privind planurile strategice PAC (de abrogare a Regulamentului anterior privind plățile directe și a Regulamentului anterior privind dezvoltarea rurală); Regulamentul privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea PAC (de abrogare a Regulamentului orizontal anterior); Regulamentul privind organizarea comună a piețelor (OCP) produselor agricole, care modifică anumite acte juridice anterioare, inclusiv Regulamentul privind OCP. Aceste propuneri prevăd o dată de aplicare fixată la 1 ianuarie 2021 și sunt prezentate pentru o Uniune cu 27 de state membre, în conformitate cu notificarea

²⁰ <https://ec.europa.eu/> - Questions and Answers on the EU Cohesion policy legislative package 2021-2027

de către Regatul Unit a intenției sale de a se retrage din Uniunea Europeană și din Euratom în temeiul articolului 50 din Tratatul privind Uniunea Europeană, primită de Consiliul European la 29 martie 2017.

Noua PAC post 2020 va avea următoarele obiective specifice:

- sprijinirea unor venituri fiabile ale fermelor și a rezilienței fermelor pe întregul teritoriu al UE, în vederea îmbunătățirii securității alimentare;
- îmbunătățirea orientării spre piață și sporirea competitivității, inclusiv punerea unui accent mai puternic asupra cercetării, tehnologiei și digitalizării;
- îmbunătățirea poziției fermierilor în cadrul lanțului valoric;
- contribuirea la energia sustenabilă, precum și la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea;
- promovarea dezvoltării sustenabile și a gospodăririi eficiente a unor resurse naturale precum apa, solul și aerul;
- contribuirea la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor;
- atragerea tinerilor fermieri și facilitarea dezvoltării întreprinderilor din zonele rurale;
- promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii economice, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii sustenabile;
- îmbunătățirea răspunsului dat de agricultura UE exigențelor societale referitoare la hrană și la sănătate, inclusiv la alimentele sigure, hrănitoare și produse prin metode sustenabile, precum și la bunăstarea animalelor.²¹

3.1.2. Context național

3.1.2.1. Strategia de dezvoltare teritorială a României

În scopul asigurării unui cadru integrat de planificare strategică, pentru o dezvoltare policentrică și un echilibru între nevoia de dezvoltare și avantajele competitive ale teritoriului național în context european și global, în octombrie 2016 a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Teritorială a României.

Aceasta este un document programatic pe termen lung prin care sunt stabilite liniile directoare de dezvoltare teritorială a României și direcțiile de implementare pentru orizontul de timp 2035, la scara regională, interregională, națională, cu integrarea aspectelor relevante la nivel transfrontalier și transnațional, prin care

²¹ Ministerul Afacerilor Externe - <https://www.mae.ro/node/1625>

este conturată viziunea de dezvoltare a teritoriului național și sunt stabilite obiective de dezvoltare, măsuri, acțiuni și proiecte concrete la nivel teritorial.

Purtând subtitlul România policentrică 2035, strategia este rezultatul unui amplu demers instituțional și de cercetare derulat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației în perioada 2012 - 2014 pentru fundamentarea și elaborarea sa.²²

România anului 2035 este „o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață și locuire pentru cetățenii săi, cu un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei”.

În baza acestei strategii au fost stabilite 5 obiective generale de importanță deosebită pentru teritoriul național, și anume:

OG. 1	Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband.
OG. 2	Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive.
OG. 3	Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane.
OG. 4	Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială.
OG. 5	Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

22 Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației - <https://www.mlpsda.ro/pages/sdtr>

3.1.2.2. Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030

BIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

OBIECTIVUL 1: FĂRĂ SĂRĂCIE

Țintele:

- 1.1. Până în 2030, eradicarea sărăciei extreme pentru toți oamenii de pretutindeni, măsurată în prezent ca număr de persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,25 \$ pe zi.
- 1.2. Până în 2030, reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în sărăcie în toate dimensiunile acestora potrivit definițiilor naționale.
- 1.3. Implementarea unor sisteme de protecție socială adecvate la nivel național și a măsurilor necesare, inclusiv implementarea venitului minim garantat, pentru o acoperire substanțială a celor săraci și vulnerabili până în 2030.
- 1.4. Până în 2030, asigurarea faptului că toți bărbații și toate femeile, în special cei săraci și vulnerabili, au drepturi egale la resursele economice, precum și

acces la serviciile de bază, dreptul la proprietate și control asupra terenurilor și a altor forme de proprietate, moștenire, resurse naturale, tehnologii noi potrivite și servicii financiare, inclusiv de microfinanțare.

- 1.5. Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă și alte șocuri și dezastre economice, sociale și de mediu.

OBIECTIVUL 2: FOAMETE „ZERO”

Țintele:

- 2.1. Până în 2030, eradicarea foametei și asigurarea accesului tuturor, în special al celor săraci și în situații vulnerabile, inclusiv sugari, la produse alimentare sigure, nutritive și suficiente pe tot parcursul anului.
- 2.2. Până în 2030, eradicarea tuturor formelor de malnutriție, inclusiv atingerea până în 2025 a țintelor convenite la nivel internațional cu privire la greutatea și talia joasă la copiii sub vârsta de 5 ani, și abordarea necesităților nutriționale ale adolescentelor, femeilor însărcinate și celor care alăptează, cât și a persoanelor în vârstă.
- 2.3. Până în 2030, dublarea productivității agricole și veniturilor micilor producători agricoli, în special femei, populațiile indigene, fermieri, păstori și pescari, inclusiv prin accesul sigur și egal la terenuri, alte resurse și factori de producție, cunoștințe, servicii financiare, piețe și oportunități pentru crearea valorii adăugate și angajarea în activități non-agricole.
- 2.4. Până în 2030, asigurarea unor sisteme de producție alimentară durabile și implementarea unor practici agricole reziliente, care sporesc productivitatea și producția, contribuie la menținerea ecosistemelor, consolidează capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme, secetă, inundații și alte dezastre și care îmbunătățesc în mod progresiv calitatea terenurilor și solului.
- 2.5. Până în 2020, menținerea diversității genetice a semințelor, plantelor cultivate și animalelor de fermă și domestice și a speciilor lor sălbatice înrudite, inclusiv prin bănci de semințe și plante gestionate corect și diversificate la nivel național, regional și internațional, precum și promovarea accesului și un schimb corect și echitabil al beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și cunoștințelor tradiționale asociate, conform acordurilor internaționale

OBIECTIVUL 3: SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE

Țintele:

- 3.1. Până în 2030, reducerea ratei globale a mortalității materne la mai puțin de 70 de cazuri la 100.000 de născuți-vii.
- 3.2. Până în 2030, eliminarea deceselor care pot fi prevenite în rândul nou-născuților și copiilor până la 5 ani, toate țările având scopul de a reduce mortalitatea neonatală la cel mult 12 decese la 1.000 născuți-vii și mortalitatea copiilor până la 5 ani la cel mult 25 decese la 1000 născuți-vii.
- 3.3. Până în 2030, eliminarea epidemiilor de SIDA, tuberculoză, malarie și boli tropicale neglijate, precum și combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile.
- 3.4. Până în 2030, reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de boli netransmisibile prin prevenire, tratare și promovarea sănătății mintale și a bunăstării.
- 3.5. Întărirea prevenirii și tratamentului abuzului de substanțe, inclusiv abuzul de droguri și substanțe narcotice și a consumului excesiv de alcool.
- 3.6. Până în 2020, înjumătățirea numărul global de decese și răni cauzate de accidente rutiere.
- 3.7. Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație, precum și integrarea sănătății reproducerii în strategiile și programele naționale
- 3.8. Realizarea acoperirii universale în domeniul sănătății, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază.
- 3.9. Până în 2030, reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase, de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului.

OBIECTIVUL 4: EDUCAȚIE DE CALITATE

Țintele:

- 4.1. Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și toți băieții absolvă învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente pe planul învățării.
- 4.2. Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și toți băieții au acces la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educația preșcolară, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar.

- 4.3. Până în 2030, asigurarea accesului egal pentru toate femeile și toți bărbații la educație tehnică, vocațională și terțiară, inclusiv universitară, accesibilă și calitativă.
- 4.4. Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe tehnice și vocaționale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul.
- 4.5. Până în 2030, eliminarea disparităților între sexe în educație și asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, a populațiilor indigene și a copiilor aflați în situații vulnerabile.
- 4.6. Până în 2030, asigurarea faptului ca toți tinerii și o proporție substanțială a adulților, atât bărbați, cât și femei, dispun de competențe elementare, precum alfabetizarea și aritmetica elementară.
- 4.7. Până în 2030, asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv, printre altele, prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă.

OBIECTIVUL 5: EGALITATE DE GEN

Țintele:

- 5.1. Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor de pretutindeni.
- 5.2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatarea sexuală și a altor tipuri de exploatare.
- 5.3. Eliminarea tuturor practicilor dăunătoare, precum căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, cât și mutilarea genitală a femeilor.
- 5.4. Recunoașterea și aprecierea îngrijirii neremunerate și a muncii casnice prin furnizarea de servicii publice, infrastructură și politici de protecție socială și promovarea responsabilității partajate în gospodărie și familie, după caz la nivel național.
- 5.5. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea de posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.

- 5.6. Asigurarea accesului universal la sănătatea sexuală și reproductivă și a drepturilor reproductive, în conformitate cu prevederile Programului de acțiuni al Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare și ale Platformei de acțiune de la Beijing și a documentelor finale ale conferințelor de revizuire ale acestora.

OBIECTIVUL 6: APĂ CURATĂ ȘI SANITAȚIE

Țintele:

- 6.1. Până în 2030, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru toți
- 6.2. Până în 2030, realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți și eliminarea defecării în aer liber, acordând o atenție specială nevoilor femeilor și fetelor și celor în situații vulnerabile
- 6.3. Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, înjumătățind proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură la nivel global.
- 6.4. Până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă și pentru a reduce substanțial numărul de persoane care suferă de deficit de apă.
- 6.5. Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile, inclusiv, dacă este cazul, prin cooperarea transfrontalieră.
- 6.6. Până în 2030, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv munți, păduri, zone umede, râuri, rezervoare acvifere și lacuri.

OBIECTIVUL 7: ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE

Țintele:

- 7.1. Până în 2030, asigurarea accesului universal la servicii energetice accesibile, sigure și moderne.
- 7.2. Până în 2030, creșterea semnificativă a ponderii energiei din surse regenerabile în mixul energetic global.
- 7.3. Până în 2030, dublarea ratei globale de îmbunătățire a eficienței energetice.

OBIECTIVUL 8: MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ

Țintele:

- 8.1. Susținerea creșterii economice pe cap de locuitor în conformitate cu situația națională și, în special, creșterea Produsului Intern Brut cu cel puțin 7 la sută pe an în țările cel mai puțin dezvoltate.

- 8.2. Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă.
- 8.3. Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare.
- 8.4. Îmbunătățirea progresivă, până în 2030, a eficienței resurselor globale pentru consum și producție, și decuplarea creșterii economice de degradarea mediului, în conformitate cu Cadrul pentru 10 ani al programelor privind consumul și producția durabilă, în frunte cu țările dezvoltate.
- 8.5. Până în 2030, angajarea completă și productivă și muncă decentă pentru toate femeile și toți bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală.
- 8.6. Până în 2030, reducerea substanțială a proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare.
- 8.7. Măsuri imediate și eficiente pentru eradicarea muncii forțate, eliminarea sclaviei moderne și a traficului de ființe umane, și asigurarea interzicerii și eliminării celor mai grave forme ale muncii copiilor, inclusiv recrutarea și utilizarea copiilor soldați, iar până în 2025, eliminarea muncii copiilor în toate formele sale.
- 8.8. Protecția dreptului la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți lucrătorii, inclusiv lucrătorii migranți, în special femeile migrante, și cei în locuri de muncă precare.
- 8.9. Până în 2030, elaborarea și implementarea politicilor pentru promovarea unui turism durabil care creează locuri de muncă și promovează cultura și produsele locale.
- 8.10. Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.

OBIECTIVUL 9: INDUSTRIE, INOVAȚIE ȘI INFRASTRUCTURĂ

Țintele:

- 9.1. Dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți.

- 9.2. Promovarea industrializării incluzive și durabile și, până în 2030, sporirea semnificativă a ratei de ocupare și a Produsului Intern Brut în industrie, în conformitate cu circumstanțele naționale, și dublarea acestei cote în țările cel mai puțin dezvoltate.
- 9.3. Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură, în special din țările în curs de dezvoltare, la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe.
- 9.4. Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora.
- 9.5. Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale în toate țările, în special țările în curs de dezvoltare, până în 2030; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare la 1 milion de locuitori și a cheltuielilor publice și private de cercetare și dezvoltare.

OBIECTIVUL 10: INEGALITĂȚI REDUSE

Țintele:

- 10.1. Până în 2030, realizarea și susținerea în mod progresiv a creșterii veniturilor pentru 40 la sută din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională.
- 10.2. Până în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură.
- 10.3. Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens.
- 10.4. Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul realizării progresive a unei egalități sporite.
- 10.5. Perfecționarea reglementării și monitorizării piețelor și instituțiilor financiare globale și consolidarea implementării acestor reglementări.
- 10.6. Asigurarea reprezentării și vocii puternice pentru țările în curs de dezvoltare în procesele decizionale din cadrul instituțiilor economice și financiare internaționale globale, pentru a oferi instituții mai eficiente, credibile, responsabile și legitime.

- 10.7. Facilitarea migrației și mobilității ordonate, sigure, reglementate și responsabile a persoanelor, inclusiv prin implementarea unor politici de migrație planificate și bine gestionate.

OBIECTIVUL 11: ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE

Țintele:

- 11.1. Până în 2030, accesul tuturor la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile și modernizarea cartierelor sărace.
- 11.2. Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate.
- 11.3. Până în 2030, consolidarea urbanizării incluzive și durabile și a capacității pentru planificarea și gestionarea participativă, integrată și durabilă a așezărilor umane în toate țările.
- 11.4. Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural mondial.
- 11.5. Până în 2030, reducerea semnificativă a numărului de decese și a numărului de persoane afectate și scăderea substanțială a pierderilor economice directe în raport cu Produsul Intern Brut la nivel global, cauzate de dezastre, inclusiv dezastrele legate de apă, cu un accent pe protecția celor săraci și a persoanelor aflate în situații vulnerabile.
- 11.6. Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip.
- 11.7. Până în 2030, asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile, în special pentru femei și copii, persoane în etate și cele cu dizabilități.

OBIECTIVUL 12: CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILE

Țintele:

- 12.1. Implementarea Cadrului de 10 ani de programe pentru modelele de consum și producție durabile, toate țările luând măsuri, în frunte cu țările dezvoltate, ținând cont de dezvoltarea și capacitățile țărilor în curs de dezvoltare.
- 12.2. Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale.

- 12.3. Până în 2030, înjumătățirea pe cap de locuitor la nivel mondial a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare.
- 12.4. Până în 2020, realizarea managementului ecologic al substanțelor chimice și a tuturor deșeurilor pe parcursul ciclului de viață al acestora, în conformitate cu cadrele convenite la nivel internațional, și reducerea semnificativă a emisiilor acestora în aer, apă și sol, în scopul de a reduce la minimum efectele adverse ale acestora asupra sănătății umane și a mediului.
- 12.5. Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare.
- 12.6. Încurajarea companiilor, în special a companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare.
- 12.7. Promovarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu politicile și prioritățile naționale.
- 12.8. Până în 2030, oamenii de pretutindeni trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați pe tema dezvoltării durabile și a unui stil de viață în armonie cu natura.

OBIECTIVUL 13: ACȚIUNE CLIMATICĂ

Țintele:

- 13.1. Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare la riscurile legate de climă și dezastrele naturale în toate țările.
- 13.2. Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale.
- 13.3. Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacităților umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie.

OBIECTIVUL 14: VIAȚA ACVATICĂ

Țintele:

- 14.1. Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți.
- 14.2. Până în 2020, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine și costale, pentru a evita impactele negative semnificative, inclusiv prin consolidarea rezistenței acestora, și luarea de măsuri pentru restaurarea acestora, pentru a avea oceane sănătoase și productive.

- 14.3. Minimizarea și gestionarea impactului acidificării oceanelor, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile.
- 14.4. Până în 2020, reglementarea eficientă a pescuitului și eliminarea pescuitului excesiv, ilegal, nedeclarat și nereglementat și a practicilor de pescuit distructive, și implementarea planurilor de management bazate pe știință, pentru a restabili stocurile de pește în cel mai scurt timp posibil, cel puțin la nivelurile care ar asigura un randament maxim durabil, după cum este determinat de caracteristicile biologice ale acestora.
- 14.5. Până în 2020, conservarea a cel puțin 10 la sută din zonele costale și marine, în conformitate cu legislația națională și internațională și în baza celor mai bune evidențe științifice disponibile.
- 14.6. Până în 2020, interzicerea formelor de subvenționare a pescuitului care contribuie la capacitatea excedentară și pescuitul excesiv, eliminarea subvențiilor care contribuie la pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și abținerea de la introducerea unor subvenții noi de acest tip, recunoscând că tratamentul adecvat și eficient, special și diferențiat pentru țările cel mai puțin dezvoltate ar trebui să fie o parte integrantă a negocierii subvențiilor pentru pescuit în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului.
- 14.7. Până în 2030, creșterea beneficiilor economice pentru statele insulare mici și țările cel mai puțin dezvoltate, din utilizarea durabilă a resurselor marine, inclusiv prin gestionarea durabilă a pescuitului, acvaculturii și turismului.

OBIECTIVUL 15: VIAȚĂ TERESTRĂ

Țintele:

- 15.1 Până în 2020, asigurarea conservării, restaurării și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestră și continentală și a serviciilor conexe, în special a pădurilor, a zonelor umede, a munților și a zonelor aride, în conformitate cu obligațiile prevăzute de acordurile internaționale
- 15.2 Până în 2020, promovarea punerii în aplicare a gestionării durabile a tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișărilor, restaurarea pădurilor degradate și creșterea substanțială a împăduririi și reîmpăduririi la nivel global
- 15.3 Până în 2030, combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații, și depunerea de eforturi pentru realizarea unei lumi care să nu provoace degradarea solului
- 15.4 Până în 2030, asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, pentru a le spori capacitatea de a oferi beneficii esențiale pentru o dezvoltare durabilă

- 15.5 Adoptarea de măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, pentru a stopa declinul biodiversității și, până în 2020, protejarea și prevenirea dispariției de specii amenințate
- 15.6 Promovarea unei distribuiri corecte și echitabile a beneficiilor generate de utilizarea resurselor genetice și promovarea unui acces adecvat la aceste resurse, astfel cum s-a convenit la nivel internațional
- 15.7 Adoptarea de măsuri urgente pentru a pune capăt braconajului și traficului de specii de floră și faună protejate și pentru a aborda problema cererii și ofertei în domeniu
- 15.8 Până în 2020, adoptarea de măsuri pentru a preveni introducerea și pentru a reduce semnificativ impactul speciilor alogene invazive asupra ecosistemelor terestre și acvatice, și pentru a controla sau eradica speciile prioritare
- 15.9 Până în 2020, integrarea protecției ecosistemului și biodiversității în planificarea națională și locală, în procesele de dezvoltare, în strategiile de reducere a sărăciei și în conturile naționale

OBIECTIVUL 16: PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE

Țintele:

- 16.1. Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe, pretutindeni.
- 16.2. Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor.
- 16.3. Promovarea statului de drept la nivel național și internațional și asigurarea accesul egal la justiție pentru toți.
- 16.4. Până în 2030, reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată.
- 16.5. Reducerea semnificativă a corupției și dării de mită în toate formele sale.
- 16.6. Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile.
- 16.7. Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile.
- 16.8. Extinderea și consolidarea participării țărilor în curs de dezvoltare în instituțiile de guvernare globală.
- 16.9. Până în 2030, asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii.

16.10. Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale, în conformitate cu legislația națională și acordurile internaționale.

OBIECTIVUL 17: PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR

Țintele:

- 17.1. Consolidarea mobilizării resurselor interne, inclusiv prin suportul internațional pentru țările în curs de dezvoltare, pentru a îmbunătăți capacitatea națională de impozitare și colectarea altor venituri.
- 17.2. Țările dezvoltate își vor implementa pe deplin angajamentele privind asistența oficială de dezvoltare, inclusiv angajamentul mai multor țări dezvoltate de a atinge ținta de 0,7 la sută din AOD/PNB pentru țările în curs de dezvoltare și între 0,15 și 0,20 la sută din AOD/PNB pentru țările cele mai puțin dezvoltate; furnizorii AOD sunt încurajați să ia în considerare stabilirea unei ținte constând în asigurarea a cel puțin 0,20 la sută din AOD/PNB pentru țările cele mai puțin dezvoltate.
- 17.3. Mobilizarea resurselor financiare suplimentare pentru țările în curs de dezvoltare din surse multiple.
- 17.4. Susținerea țărilor în curs de dezvoltare în atingerea sustenabilității datoriiilor pe termen lung prin intermediul unor politici coordonate, care vizează stimularea finanțării datoriiilor, reducerea datoriiilor și restructurarea datoriiilor, după caz, și abordarea datoriei externe a țărilor sărace puternic îndatorate, pentru a reduce povara datoriei.
- 17.5. Adoptarea și implementarea regimurilor de promovare a investițiilor pentru țările cel mai puțin dezvoltate.
- 17.6. Consolidarea cooperării regionale și internaționale nord-sud, sud-sud și triunghiulare privind accesul la știință, tehnologie și inovații și îmbunătățirea schimbului de cunoștințe în condiții agreeate de comun acord, inclusiv printr-o mai bună coordonare între mecanismele existente, în special la nivelul Organizației Națiunilor Unite, și printr-un mecanism global de facilitare a tehnologiei.
- 17.7. Promovarea dezvoltării, transferului, diseminării și difuzării tehnologiilor prietenoase mediului pentru țările în curs de dezvoltare în condiții favorabile, inclusiv în termeni concesionali și preferențiali, în condiții agreeate de comun acord.
- 17.8. Operaționalizarea completă a băncii de tehnologii, a mecanismului de consolidare a capacităților în știință, tehnologie și inovare pentru țările cele mai puțin dezvoltate, până în 2017, și sporirea utilizării tehnologiei generice, în special a tehnologiei informației și comunicațiilor.

- 17.9. Consolidarea suportului internațional pentru implementarea eficientă și ținută a activităților de consolidare a capacităților în țările în curs de dezvoltare pentru a sprijini planurile naționale în implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, inclusiv prin cooperarea nord-sud, sud-sud și triunghiulară.
- 17.10. Promovarea sistemului de comerț multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, inclusiv prin încheierea negocierilor în cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha.
- 17.11. Creșterea semnificativă a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare, în special în vederea dublării cotei exporturilor la nivel mondial pentru țările cel mai puțin dezvoltate până în 2020.
- 17.12. Implementarea în timp util a accesului pe piață fără taxe vamale și fără cote pe o bază durabilă pentru toate țările cel mai puțin dezvoltate, în concordanță cu deciziile Organizației Mondiale a Comerțului, inclusiv prin asigurarea că normele preferențiale de origine aplicabile importurilor din țările cele mai puțin dezvoltate sunt transparente și simple, și contribuie la facilitarea accesului la piață.
- 17.13. Sporirea stabilității macroeconomice globale, inclusiv prin coordonarea politicilor și coerența politicilor.
- 17.14. Sporirea coerenței politicilor pentru dezvoltare durabilă.
- 17.15. Respectarea spațiului de politici și a autorității fiecărei țări în a stabili și implementa politici de eradicare a sărăciei și dezvoltare durabilă.
- 17.16. Sporirea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă, complementat de parteneriate cu multiple părți interesate care mobilizează și distribuie cunoștințele, expertiza, tehnologiile și resursele financiare, pentru a sprijini realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în toate țările, în special în țările în curs de dezvoltare.
- 17.17. Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și strategiilor de resurse ale parteneriatelor.
- 17.18. Până în 2020, sporirea suportului de consolidare a capacităților pentru țările în curs de dezvoltare, inclusiv pentru țările cel mai puțin dezvoltate și statele insulare mici în curs de dezvoltare, pentru a crește în mod semnificativ disponibilitatea datelor calitative, în timp util și fiabile, desegregate după venit, sex, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale.

17.19. Până în 2030, dezvoltarea, în baza inițiativelor existente, a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează produsul intern brut, și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice în țările în curs de dezvoltare.

3.1.3. Context Regional

3.1.3.1. Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027

Comuna Sadu este parte a regiunii de dezvoltare Centru, ce cuprinde teritoriul județelor Sibiu, Mureș, Harghita, Covasna, Alba și Brașov. Dezvoltarea locală pentru următorii 7 ani trebuie să fie așadar în strânsă corelare cu direcțiile de dezvoltare ale regiunii, astfel cum acestea au fost stabilite prin Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru 2021 - 2027.

Viziunea care stă la baza dezvoltării Regiunii Centru este ambiția ca, pe termen mediu, „Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean”.

Obiectivul global al Strategiei de Dezvoltare este ca Regiunea Centru să atingă în anul 2027 un nivel convergență economică de 70% față de media Uniunii Europene. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru reunește 6 domenii strategice de dezvoltare, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice:

Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
Turism și patrimoniu cultural
Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

3.2. Realizări 2016 – 2020

Fondurile europene sunt vitale pentru dezvoltarea satului românesc și revigorarea comunităților, pentru că resursele locale sunt destul de limitate. Această oportunitate a folosirii fondurilor europene este cel mai mare motor de dezvoltare a comunității locale și a satului românesc. Din 2007 și până în prezent, comuna Sadu a atras aproximativ 4,5 milioane de euro din fonduri europene nerambursabile.

În perioada 2006-2011 s-au făcut investiții importante privind infrastructura de apă de canalizare prin realizarea rețeaua de canalizare și apă, stație de epurare și stație de tratare a apei în vederea potabilizării acesteia.

Modernizarea drumului agricol „Calea Țarinii” și a drumului forestier „Juvărt” au contribuit semnificativ la gradul de acces către zonele agricole și forestiere pe care acestea le accesibilizează.

Anul 2016 a adus progrese importante în ceea ce privește infrastructura comunei. Printr-un proiect finanțat în cadrul Programului Național de Dezvoltare Locală, s-au modernizat și asfaltat 80% din străzile comunei, acordându-se o atenție deosebită protejării monumentelor istorice. Străzile din centrul istoric au fost pavate cu piatră cubică, iar cele din restul localității au fost asfaltate. Într-o altă etapă, cu finanțare din bugetul local a fost finalizat întregul sector de străzi din localitatea Sadu, fiind realizată cu cofinanțare din partea bugetului local. De asemenea, au fost create numeroase locuri de parcare și două locuri de joacă pentru copii.

Conservarea patrimoniului cultural local s-a realizat prin investiții în dotarea Căminului Cultural din comuna Sadu cu mijloacele necesare desfășurării în condiții optime a activității culturale și de protejare a patrimoniului național tradițional.

Promovarea unui circuit turistic local integrat (biserici, case memoriale, monumente, muzeu), care îi aduce în prim plan pe cei trei corifei - Ioan Inocențiu Micu-Klein, Samuil Micu Clain și Ioan Piuariu Molnar -, fii ai comunei Sadu, care au marcat în mod hotărâtor soarta comunității lor și a întregii națiuni s-a realizat prin investiția „Pe urmele Corifeilor Ardeleni din comuna Sadu”.

Nr. crt	Obiective	Sursa de finanțare	Valoarea și stadiul proiectului	Perioada derulării implementare
1.	Rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Sadu	OG 7/2006 privind instituirea programului de dezvoltare a infrastructurii și a unor baze sportive din rural	1.075.694,99 euro Finalizat	2006 - 2010
2.	Stație de tratare a apei în vederea potabilizării în comuna Sadu	Fond de mediu	411.354,77 euro Finalizat	2006 - 2010
3.	Reabilitare străzi, comuna Sadu	PNDL - Subprogram Modernizarea satului românesc Nr. contract 238/07.07.2016	1.500.000 euro Finalizat	2016- 2019
4.	Rețea de alimentare cu apă în comuna Sadu	HG 577/1997 - Subprogramul privind alimentarea cu apă la sate	351.573,48 euro Finalizat	2010 - 2012
5.	Completarea sistemului clasic de producere a apei calde de consum cu sisteme care utilizează energia solară și care conduc la îmbunătățirea calității aerului, apei și solului - Sediul primăriei, Școala generală, Grădinița, Cămin cultural	Fond de mediu	115.108,30 euro Finalizat	2011 - 2011

Nr. crt	Obiective	Sursa de finanțare	Valoarea și stadiul proiectului	Perioada derulării implementare
6.	Conductă aducțiune apă potabilă și rezervor înmagazinare apă, Sadu-Tocile	PNDL - Subprogram Modernizarea satului românesc Nr. contract 10078/ 09.06.2015	390.689,62 euro Finalizat	2016 - 2018
7.	Modernizare drum forestier, Comuna Sadu, județul Sibiu	PNDR 2007 - 2013 - Submăsura: 125 B „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea silviculturii” C125b011173400003 din 13.02.2012	1.005.166 euro Finalizat	2012 - 2015
8.	Modernizare Drum Agricol „Calea Țarinii”, Comuna Sadu	PNDR 2007 - 2013 -Program LEADER - Submăsura: 125 a „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii (proiecte pentru „Irigații și alte lucrări de îmbunătățiri funciare” și „Infrastructura agricolă de acces”) C411125a11273419751 din 10.06.2014	41.328 euro Finalizat	2014 - 2015
9.	Pe urmele corifeilor Ardeleni din Comuna Sadu	PNDR 2007 - 2013 -Program LEADER - Măsura: 313 „Încurajarea activităților turistice” se încadrează în Axa III - „Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale” C413313011273419753 din 12.02.2014	32.193 euro Finalizat	2014 - 2015

Nr. crt	Obiective	Sursa de finanțare	Valoarea și stadiul proiectului	Perioada derulării implementare
10.	Dotare cămin cultural Sadu	PNDR 2007 - 2013 -Program LEADER - Măsura 322 L Renovarea, dezvoltarea satelor și îmbunătățirea moștenirii rurale C413322011273419741 din 13.11.2014	29.382 euro Finalizat	2014 - 2015
11.	Amenajare piață centrală Comuna Sadu	PNDR 2007 - 2013 -Program LEADER - Măsura 322 L Renovarea, dezvoltarea satelor și îmbunătățirea moștenirii rurale C413322011273419738 din 26.08.2014	207.973 euro Finalizat	2014 - 2016
12.	Sistem de iluminat public inteligent, comuna Sadu, județul Sibiu	GAL Mărginimea Sibiului, Măsura Mo8-6B -Îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor pentru populație C1920072G207573400103/ 20.12.2017	112.841,39 euro Finalizat	2017 - 2019
13.	Dotarea Căminului Cultural din comuna Sadu, județul Sibiu	PNDR 2013-2020, Submăsura 7.6 - C0760CM00031773400388/ 27.06.2018	105.894,83 euro În derulare	prezent
14.	Creșterea eficienței energetice a sistemului de iluminat public din comuna Sadu, jud.Sibiu	Agenția Fondului pentru Mediu CF nr. 424/25.10.2021	75.200 euro În derulare	2021 - prezent

Alături de investițiile realizate din surse de finanțare atrase, s-au mai realizat multe alte investiții din bugetul local.

3.3. Consultare publică

Realizarea strategiei este parte a unui proces consultativ, aceasta trebuie să reflecte opinia populației și a factorilor de interes, dar mai ales dorința acestora în materie de dezvoltare a comunității din care fac parte. Așadar în august 2020, a fost realizat un raport de cercetare în cadrul sondajului de opinie desfășurat în localitatea Sadu de către Dr. Sociolog Mircea Nicolae Munteanu.

Cu acordul Dl. Dr. Sociolog Mircea Nicolae Munteanu prezentăm datele sondajului de opinie realizat:

Tehnica de cercetare cantitativă aleasă a fost interviuarea directă, față în față, pentru o mai mare fidelitate și validitate a tematicii cercetării, la domiciliul persoanei, pentru a determina o rată mai mică de non-răspunsuri parțiale datorită prezenței operatorului. Instrumentul de cercetare folosit a fost chestionarul. Aplicarea pe teren a instrumentului de cercetare a fost efectuată prin intermediul unei echipe de operatori de teren instruiți în prealabil.

3.3.1. Metodologie

Chestionarul reprezintă un instrument de cercetare flexibil, care permite culegerea datelor primare prin intermediul întrebărilor, structurate după principii bine definite, astfel încât să trezească interesul și să antreneze subiecții investigați pentru a răspunde cât mai sincer și cât mai clar la întrebările care le sunt adresate prin intermediul lui.

Avantajele utilizării sale în cercetare sunt: bogăția tematică a datelor ce pot fi recoltate cu ajutorul lui, manevrare și prelucrare accesibilă, posibilitatea administrării lui în mod repetat la aceiași subiecți sau la subiecți diferiți.

Sondajul prin chestionar se distinge de celelalte tehnici de cercetare printr-o serie de aspecte care o individualizează. Aceste aspecte țin, fie de natura formală (adică de modul de realizare a cercetării), fie de natura conținutului (adică de natura problemelor abordate), fie de natura populației investigate (în ceea ce privește reprezentativitatea, numărul etc.).

Subiecții sunt anchetati cu privire la un anumit domeniu al realității sociale. Chestionarul are un caracter standardizat, deoarece întrebările sunt formulate clar dinainte, la fel și numărul și ordinea acestora; mai mult decât atât, este stabilit și numărul persoanelor cu anumite caracteristici (sex, vârstă, nivel de pregătire etc.), cărora li se adresează întrebările.

Întrebările cuprinse într-un chestionar surprind diverse aspecte și probleme din viața oamenilor și din mediul lor înconjurător, ele sunt relativ simple și generale. Chestionarele de opinie se referă la date care nu pot fi observate în mod direct. Ele încearcă să surprindă nu numai opiniile oamenilor, dar și motivațiile, atitudinile, înclinațiile, așteptările lor. Întrebările de opinie vizează aspecte care țin de ceea ce cred oamenii, de universul lor interior.

Datele astfel colectate au fost prelucrate ulterior cu ajutorul softului specializat de statistică socială licențiat SPSS varianta 16.0.

3.3.1.1. Întocmirea chestionarului

Întrebările au avut un caracter clar, pentru ca respondenții să poată înțelege cu ușurință sensul lor; scurte, pentru ca aceștia să le poată urmări; și formulate într-o manieră cât mai simplă, accesibilă majorității oamenilor, directă și familiară pentru respondenți. S-a obținut un instrument de cercetare conținând 6 itemi și date socio-demografice, de identificare a câtorva caracteristici ale respondenților.

3.3.1.2. Verificarea/validarea și finalizarea chestionarului

Verificarea și validarea formei inițiale a instrumentului de cercetare propus de către prestator a fost efectuată de către reprezentantul desemnat al beneficiarului, iar în urma analizei realizate de acesta a fost acceptată forma finală a chestionarului și transmisă către tipar.

3.3.1.3. Stabilirea eșantionului reprezentativ de populație

Cercetarea de față a avut drept obiectiv evaluarea gradului de satisfacție al activității desfășurate în cadrul primăriei și măsurarea importanței proiectelor cuprinse în Proiectul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020-2024 în cadrul grupului țintă, respectiv comunitatea locală, din comuna Sadu, jud. Sibiu. Astfel s-a stabilit un eșantion reprezentativ de 360 de respondenți. Eșantionul final validat a fost de 373 de subiecți. Un număr de 7 chestionare au fost invalidate. Metoda de eșantionare aleasă a fost aleatoare probabilistică multistadială, pentru o mai bună generalizare a rezultatelor. Participanții din cadrul acestei cercetări au fost selectați astfel încât să constituie un grup reprezentativ și eterogen, din teritoriul acoperit de comuna Sadu.

S-a ales varianta de interogare/intervievare față în față, prin intermediul chestionarelor, datorită avantajelor ce le conferă rezultatului final al cercetării.

Chestionarele administrate de către operatorii de teren/interviu, se caracterizează prin faptul că operatorul ia contact cu fiecare subiect în parte, comunică direct cu acesta, notează răspunsurile primite, asigurând, totodată, subiecții cu privire la confidențialitatea și anonimatul răspunsurilor.

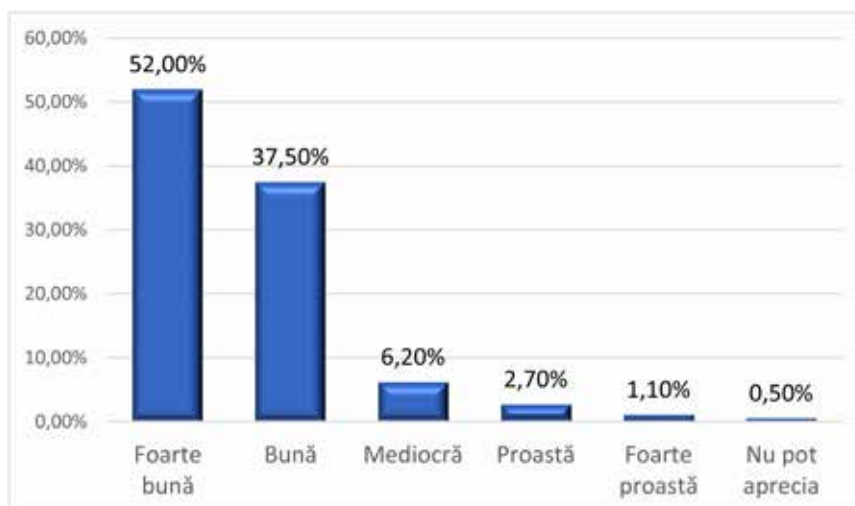
3.3.1.4. Prelucrarea și interpretarea rezultatelor chestionarului

Datele colectate de către operatorii de teren prin intermediul instrumentelor de cercetare au fost prelucrate ulterior cu ajutorul softului specializat de statistică socială licențiat SPSS varianta 16.0., generând astfel o bază complexă de date.

C1. Cum apreciați activitatea Primăriei Comunei Sadu ?

Răspuns	Procentaj
Foarte bună	52,0%
Bună	37,5%
Mediocră	6,2%
Proastă	2,7%
Foarte proastă	1,1%
Nu pot aprecia	0,5%

Din analiza răspunsurilor la întrebarea C1 reiese clară că există o apreciere generală predominant pozitivă față de activitatea instituției Primăriei Comunei Sadu. Doar 1,15% dintre cetățenii comunei consideră activitatea Primăriei ca fiind foarte proastă, fapt care este destul de rar întâlnit în cadrul comunităților rurale din România.

C2. Vă rugăm să menționați 3 aspecte pozitive ale activității Primăriei Comunei Sadu

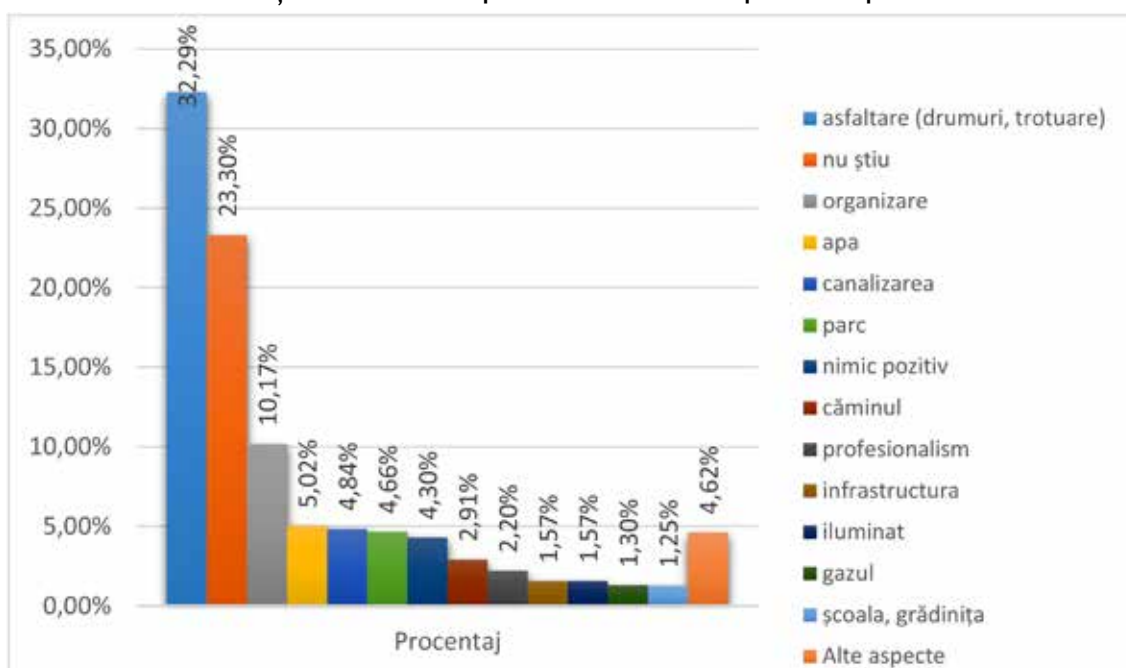
ÎNTREBARE DESCHISĂ

Răspuns	Procentaj
canalizarea	4,84%
apa	5,02%
gazul	1,3%
asfaltare (drumuri, trotuare)	32,29%
nu știu	23,3%
căminul	2,91%
școala, grădinița	1,25%
păstrarea tradiției	0,27%
parc	4,66%
biserica	0,27%
nimic pozitiv	4,3%
infrastructura	1,57%
activități culturale	0,76%
educație	0,27%
turism	0,09%
ordine cu pășunatul animalelor	0,13%
organizare	10,17%
salubritate	0,13%
transparență	0,22%
curent	0,27%
internet	0,09%
viziune	0,36%
consecvență	0,58%
profesionalism	2,2%
rigole	0,22%
dezăpezire	0,22%
teren fotbal	0,04%
iluminat	1,57%
podete și poduri	0,22%
diguri	0,13%
cadastru	0,09%
gestionarea pandemiei	0,04%
lemn de foc	0,09%
parcări	0,13%

La această întrebare subiecții au fost invitați să exprime cu propriile cuvinte 3 aspecte pe care ei le consideră a fi pozitive legate de activitatea Primăriei comunei. Astfel puteau enumera unul, două sau trei aspecte, acestea nefiind ierarhizate din punct de vedere al importanței mai mari sau mai mici a unuia față de altul. O primă observație de făcut aici este că se confirmă răspunsurile la prima întrebare și prin prisma faptului că doar 4,3% dintre respondenți au afirmat că nu găsesc „nimic pozitiv” în ceea ce privește activitatea primăriei. Aproape un sfert dintre respondenți, respectiv 23,3% au răspuns cu „nu știu” la această întrebare, aceștia putând fi plasați într-o zonă de neutralitate față de activitatea primăriei și relevanța acesteia în viețile lor.

E de remarcat însă că în total 72,4% dintre respondenți au identificat aspecte pozitive în activitatea primăriei. Acestea sunt 32 la număr, desigur cu proporții variabile, unele destul de mici ca pondere procentuală, dar semnificative pentru modul în care majoritatea cetățenilor au așteptări față de activitatea primăriei. Apare ca principal aspect pozitiv pentru 32,29% dintre respondenți modul în care primăria a derulat proiecte de asfaltare, amenajare trotuare, în general infrastructura rutieră și pietonală din comună. Următorul aspect pozitiv menționat de 10,17% dintre subiecții studiului este organizarea în sine a activității primăriei, probabil aceștia fiind cei ce au avut mai multe interacțiuni cu diversele departamente ale primăriei pentru rezolvarea unor probleme.

Pentru restul aspectelor din tabel se recomandă o analiză amănunțită și comunicarea cât mai bună cu cetățenii în sensul păstrării acestor aprecieri pozitive.

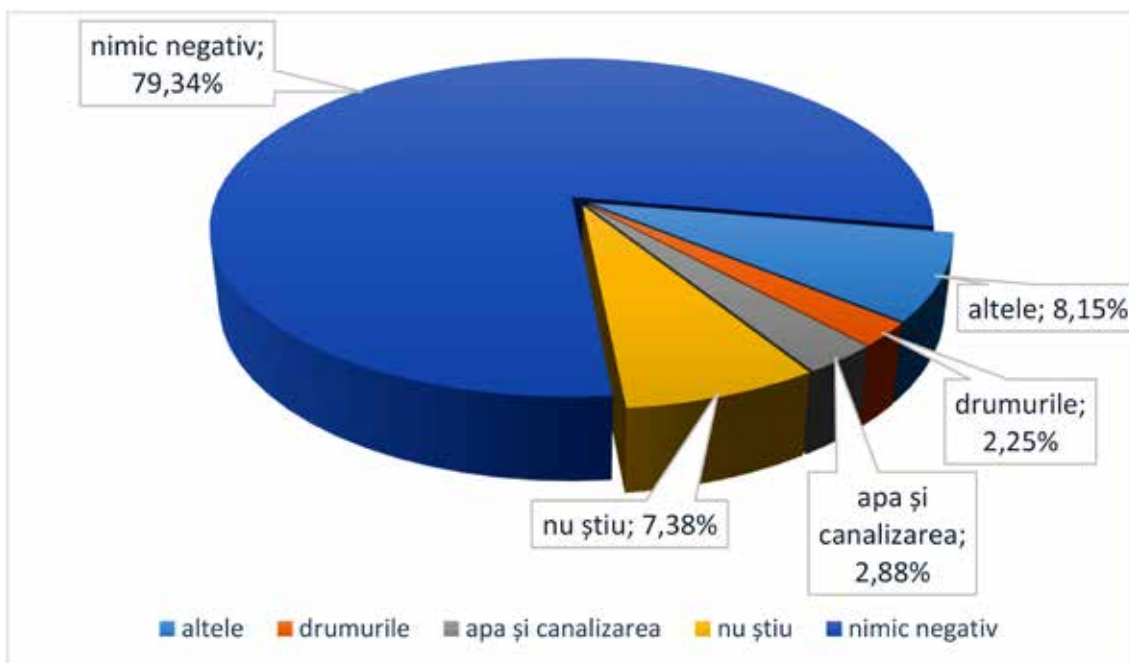

C3. Vă rugăm să menționați 3 aspecte negative ale activității Primăriei Comunei Sadu

ÎNTREBARE DESCHISĂ

Răspuns	Procentaj
lipsă promovare turistică	0,22%
lipsă interes față de cartierul Tocile	0,36%
investiții slabe	0,85%
drumurile	2,25%
nu știu	7,38%
gaz	0,31%
apa și canalizarea	2,88%
podul	0,14%
cimitirul neîntreținut	0,14%
lemn scumpe	0,14%
locuri de joacă puține	0,09%
nimic negativ	79,34%
comunicarea	0,49%
baza sportivă	0,18%
infrastructura în Tocile	0,54%
lipsă semnal telefonie mobilă	0,04%
câinii vagabonzi	0,31%
curent	0,23%
ciobanii nu au reguli	0,23%
curățenia în comună	0,32%
parcărilor	0,14%
trotuare	0,27%
transportul în comun	0,36%
agricultura slab dezvoltată	0,14%
nu există paznic	0,49%
cadastru	0,94%
grădinița	0,27%
contractele pe case	0,14%
rigole	0,27%
problemele nerezolvate	0,54%

Metodologia acestei întrebări este similară cu a precedentei. Este de remarcat că 79,34% dintre subiecți declară că nu pot enumera nici un aspect negativ legat de activitatea primăriei comunei (probabil cetățeni ce au avut interacțiuni de oarece fel cu activitatea primăriei), în timp ce 7,38% răspund cu „nu știu” la această întrebare. Se identifică un număr de 28 aspecte negative pe care respondenții le menționează, ponderea acestora totală fiind de doar 13,32% din totalul răspunsurilor. „Drumurile” cu 2,25% , respectiv „apa și canalizarea” cu 2,88% sunt cele ce se remarcă cel mai mult. Desigur că în perspectiva activității primăriei aceste aspecte evidențiate ca negative acum, sunt tratate spre rezolvare în viitor. Eventual aici se impune o mai bună comunicare a planurilor de acțiune viitoare.

C4. Acordați câte o notă de la 1 la 5 pentru fiecare din aspectele prezentate în tabelul de mai jos, care provesc activitatea Primăriei Comunei Sadu

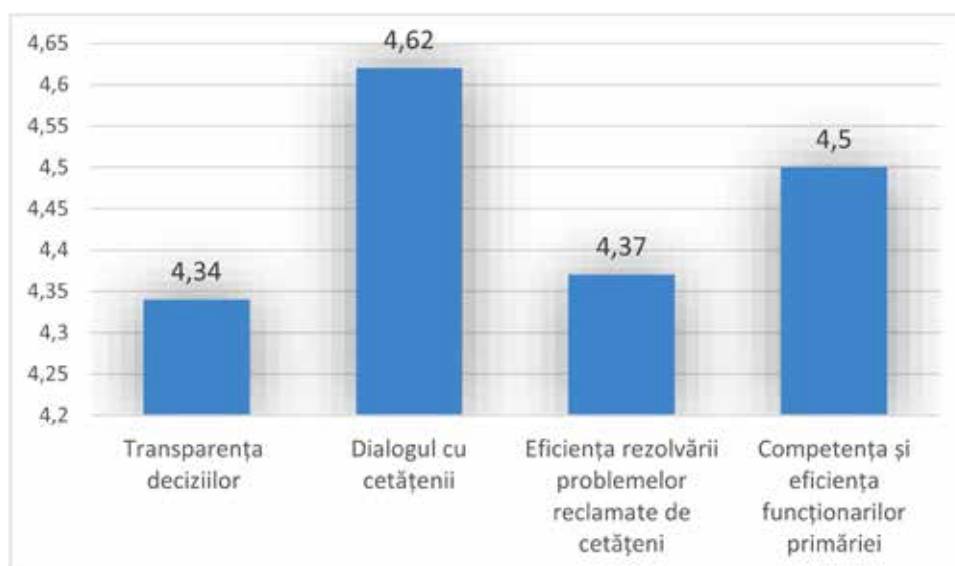
Aspect al activității Primăriei	NOTĂ					
	0 - nu pot aprecia	1 - mică	2	3	4	5 - mare
Transparența deciziilor	1,6 %	2,4%	3,8%	8,6%	26,0%	57,6%
Dialogul cu cetățenii	0,3%	2,4%	2,4%	2,7%	15,5%	76,7%
Eficiența rezolvării problemelor reclamate de cetățeni	2,1%	3,5%	1,9%	9,9%	22,0%	60,6%

Aspect al activității Primăriei	NOTĂ					
	0 - nu pot aprecia	1 - mică	2	3	4	5 - mare
Competența și eficiența funcționarilor primăriei	0,8%	1,9%	1,3%	8,0%	21,2%	66,8%

Aprecierea pozitivă care a fost deja remarcată din răspunsurile la precedentele întrebări față de activitatea primăriei comunei Sadu își găsește acum și o explicație „tehnică”. Vedem că 76,7% dintre respondenți acordă nota maximă „dialogului cu cetățenii” pe care primăria îl are. De asemenea este evaluată ca fiind foarte apreciată „competența funcționarilor” primăriei, 66,8% dintre respondenți acordând acestui aspect nota maximă. În linii generale toți indicatorii din cadrul întrebării C4 vorbesc despre o evaluare cu calificativ maxim acordat aspectelor supuse evaluării în cadrul prezentei cercetări.

În tabelul de mai jos am evidențiat media notelor obținute de fiecare dintre aspectele pentru care s-au acordat note (de la 1 - cea mai mică, la 5 - cea mai mare) la întrebarea C4:

Aspect al activității	Media notelor obținute
Transparența deciziilor	4,34
Dialogul cu cetățenii	4,62
Eficiența rezolvării problemelor reclamate de cetățeni	4,37
Competența și eficiența funcționarilor primăriei	4,5

C5. Acordați câte o notă de la 1 la 5 pentru fiecare din aspectele prezentate în tabelul de mai jos

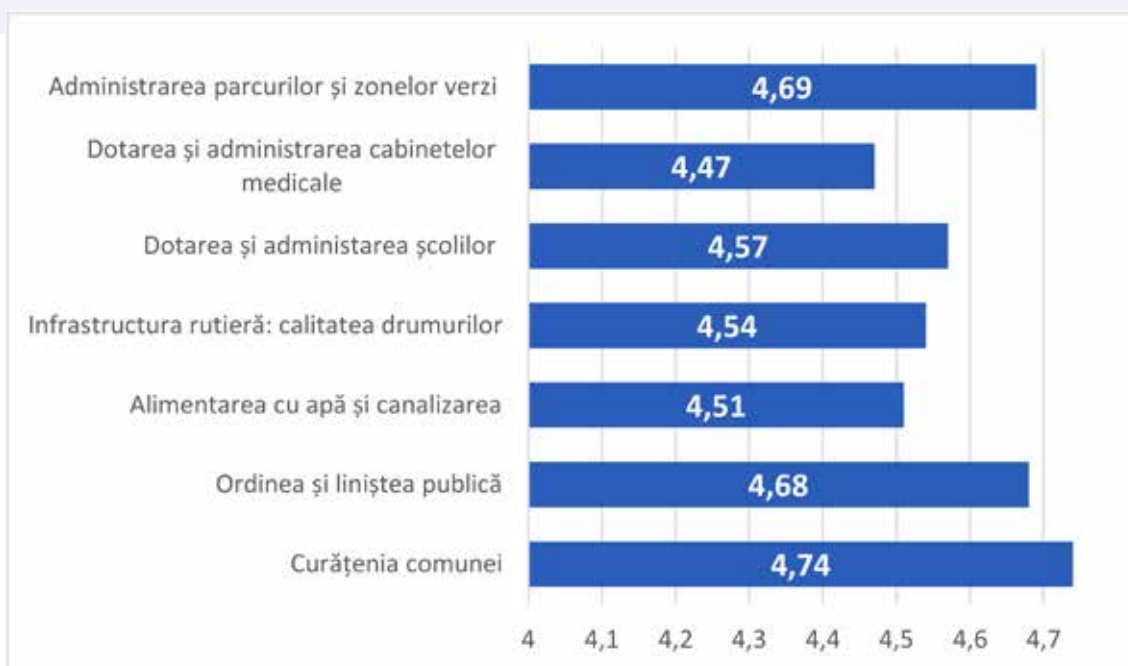
Aspect al vieții locale	NOTĂ					
	0 - nu pot aprecia	1 - mică	2	3	4	5 - mare
Curățenia comunei	-	0,3%	1,3%	2,4%	15,3%	80,7%
Ordinea și liniștea publică	-	0,5%	1,3%	4,1%	17,2%	76,9%
Alimentarea cu apă și canalizarea	0,2%	4,0%	3,2%	3,8%	15,3%	73,5%
Infrastructura rutieră: calitatea drumurilor	0,5%	1,9%	2,7%	5,9%	17,8%	71,2%
Dotarea și administrarea școlilor	6,8%	1,1%	1,9%	7,5%	14,2%	68,5%
Dotarea și administrarea cabinetelor medicale	4,8%	1,9%	2,1%	7,0%	22,0%	62,2%
Administrarea parcurilor și zonelor verzi	0,6%	0,5%	0,8%	4,0%	17,5%	76,6%

Cu întrebarea C5 s-a urmărit analiza mai concretă anumitor aspecte ale vieții sociale/publice din comuna Sadu. Și aici se remarcă notele foarte mari pe care cetățenii le dau tuturor dimensiunilor supuse evaluării. Prea multe comentarii nu sunt de făcut, datele din tabelul de mai sus vorbind fără echivoc despre aprecierea pozitivă a cetățenilor față de totalitatea aspectelor vieții sociale/publice care sunt într-o oarecare măsură în administrarea primăriei.

În tabelul de mai jos am evidențiat media notelor obținute de fiecare dintre aspectele pentru care s-au acordat note (de la 1 - cea mai mică, la 5 - cea mai mare) la întrebarea C5:

Aspect al activității	Media notelor obținute
Curățenia comunei	4,74
Ordinea și liniștea publică	4,68
Alimentarea cu apă și canalizarea	4,51
Infrastructura rutieră: calitatea drumurilor	4,54
Dotarea și administrarea școlilor	4,57

Aspect al activității	Media notelor obținute
Dotarea și administrarea cabinetelor medicale	4,47
Administrarea parcurilor și zonelor verzi	4,69

C6. Acordați câte o notă de la 1 la 5 pentru fiecare din propunerile cuprinse în Proiectul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020 -2024 prezentate în tabelul de mai jos:

Propunere din Proiectul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020 -2024	NOTĂ					
	0 - nu pot aprecia	1 - mică	2	3	4	5 - mare
Finalizarea Planului Urbanistic General	2,2%	2,1%	0,5%	2,7%	11,3%	81,2%
Continuarea Cadastrului General	0,8%	1,9%	0,8%	3,5%	10,5%	82,5%
Construcția Grădiniței cu Program prelungit - Strada Fabricii	0,4%	2,1%	1,3%	1,6%	5,9%	88,7%
Extinderea, modernizarea și dotarea Școlii Gimnaziale „Samuil Micu” Sadu - SMART SCHOOL	0,3%	2,7%	1,3%	1,3%	6,7%	87,7%

Propunere din Proiectul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020-2024	NOTĂ					
	0 - nu pot aprecia	1 - mică	2	3	4	5 - mare
Realizarea infrastructurii integrate a rețelelor utilitare de servicii publice - Cartierul Tocile (apă, canal menajer, gaze naturale, electricitate)	1,7%	2,1%	2,1%	5,1%	14,5%	74,5%
Modernizarea și regularizarea drumurilor de exploatație agricolă și asigurarea accesului facil la exploatații și ferme agricole/zootehnice	0,3%	1,9%	1,6%	5,1%	16,1%	75,0%
Construcția complexului sportiv „La Mal”	0,3%	3,2%	2,4%	9,4%	14,0%	70,7%
Amenajarea de locuri de joacă, de agrement și sportive pentru copii	-	1,6%	0,3%	2,4%	11,6%	84,1%
Amenajarea albiei râului Sadu, cu posibilitatea de realizare a unei faleză de promenadă	0,8%	2,7%	1,6%	3,0%	14,0%	77,9%
Realizarea traseului turistic/pistei de biciclete pe Ștrec	0,6%	3,2%	1,3%	7,0%	14,2%	73,7%
Amenajarea și regularizarea torenților	0,5%	2,2%	0,5%	3,8%	17,2%	75,8%
Reabilitarea podului peste râul Sadu - zona centrală	-	2,2%	0,8%	1,9%	9,9%	85,2%
Realizarea podețelor peste Valea Morii	0,5%	3,0%	1,3%	4,6%	12,4%	78,2%
Întocmirea Planului de Mobilitate (inclusiv pentru Cartierul Tocile)	2,8%	3,2%	1,3%	4,0%	15,9%	72,8%
Racordul la Autostrada Sibiu-Pitești, în zona Tălmăciu	-	1,9%	0,5%	2,4%	13,7%	81,5%

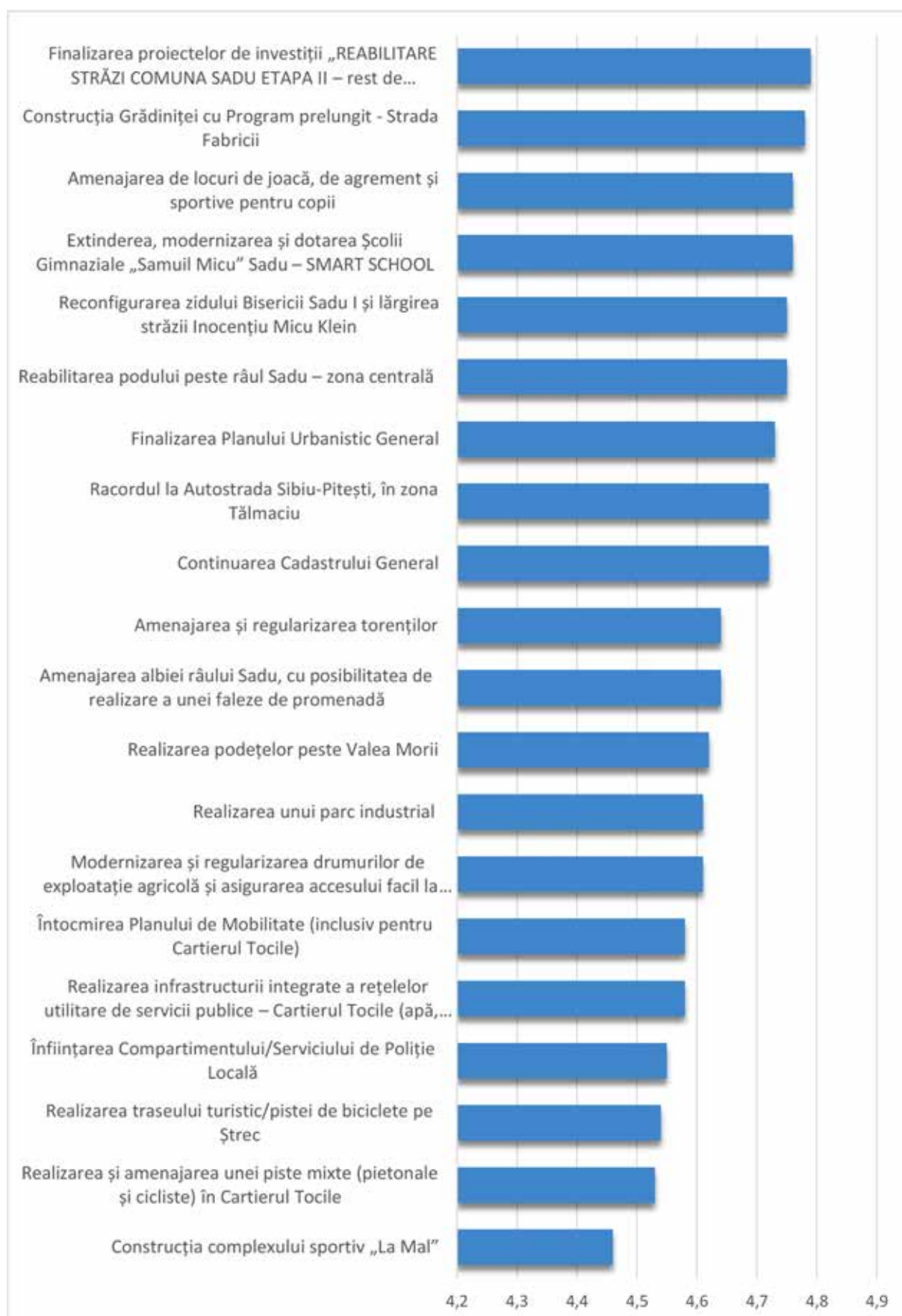

Propunere din Proiectul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020 -2024	NOTĂ					
	0 - nu pot aprecia	1 - mică	2	3	4	5 - mare
Realizarea unui parc industrial	1,4%	3,0%	1,3%	4,3%	13,4%	76,6%
Finalizarea proiectelor de investiții „REABILITARE STRĂZI COMUNA SADU ETAPA II - rest de executat” și „REABILITARE STRĂZI COMUNA SADU ETAPA III” (care cuprind străzile: Cisnădiei, Inocențiu Micu Klein - zona Cimitirului și zona Monumentului Eroilor, Tălmaciului, Malului, Prejbei și Uzinei)	0,3%	2,2%	0,3%	1,1%	9,1%	87,0%
Realizarea și amenajarea unei piste mixte (pietonale și cicliste) în Cartierul Tocile	1,1%	2,4%	2,7%	4,9%	18,3%	70,6%
Reconfigurarea zidului Bisericii Sadu I și lărgirea străzii Inocențiu Micu Klein	0,3%	1,9%	1,1%	2,4%	9,1%	85,2%
Înființarea Compartimentului/ Serviciului de Poliție Locală	0,3%	6,5%	1,6%	1,6%	10,5%	79,5%

În cadrul întrebării C6 am urmărit să aflăm importanța mai mare sau mai mică pentru locuitorii comunei Sadu a proiectelor ce se propun a se realiza în cadrul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020 -2024. Demersul a fost destul de anevoios, mai ales datorită necesității obiective a operatorului de interviu de a explica respondenților fiecare dintre cele 20 de propuneri de proiecte, cuprinse în chestionar. Am prezentat procentul fiecărei note obținute de fiecare proiect propus, în tabelul de mai sus Pentru o mai bună înțelegere și evaluare a importanței acestor proiecte propuse a se realiza, mai jos redăm un tabel cu media notelor obținute.

Propunere din Proiectul Planului de Dezvoltare Durabilă și Sustenabilă 2020 -2024	Media notelor
Finalizarea Planului Urbanistic General	4,73
Continuarea Cadastrului General	4,72
Construcția Grădiniței cu Program prelungit - Strada Fabricii	4,78
Extinderea, modernizarea și dotarea Școlii Gimnaziale „Samuil Micu” Sadu - SMART SCHOOL	4,76
Realizarea infrastructurii integrate a rețelelor utilitare de servicii publice - Cartierul Tocile (apă, canal menajer, gaze naturale, electricitate)	4,58
Modernizarea și regularizarea drumurilor de exploatație agricolă și asigurarea accesului facil la exploatații și ferme agricole/zootehnice	4,61
Construcția complexului sportiv „La Mal”	4,46
Amenajarea de locuri de joacă, de agrement și sportive pentru copii	4,76
Amenajarea albiei râului Sadu, cu posibilitatea de realizare a unei faleze de promenadă	4,64
Realizarea traseului turistic/pistei de biciclete pe Ștrec	4,54
Amenajarea și regularizarea torenților	4,64
Reabilitarea podului peste râul Sadu - zona centrală	4,75
Realizarea podețelor peste Valea Morii	4,62
Întocmirea Planului de Mobilitate (inclusiv pentru Cartierul Tocile)	4,58
Racordul la Autostrada Sibiu-Pitești, în zona Tălmaciu	4,72
Realizarea unui parc industrial	4,61
Finalizarea proiectelor de investiții „REABILITARE STRĂZI COMUNA SADU ETAPA II - rest de executat” și „REABILITARE STRĂZI COMUNA SADU ETAPA III” (străzile: Cismădiei, Inocențiu Micu Klein - zona Cimitirului și zona Monumentului Eroilor, Tălmaciului, Malului, Prejbei Uzinei)	4,79
Realizarea și amenajarea unei piste mixte (pietonale și cicliste) în Cartierul Tocile	4,53
Reconfigurarea zidului Bisericii Sadu I și lărgirea străzii Inocențiu Micu Klein	4,75
Înființarea Compartimentului/Serviciului de Poliție Locală	4,55

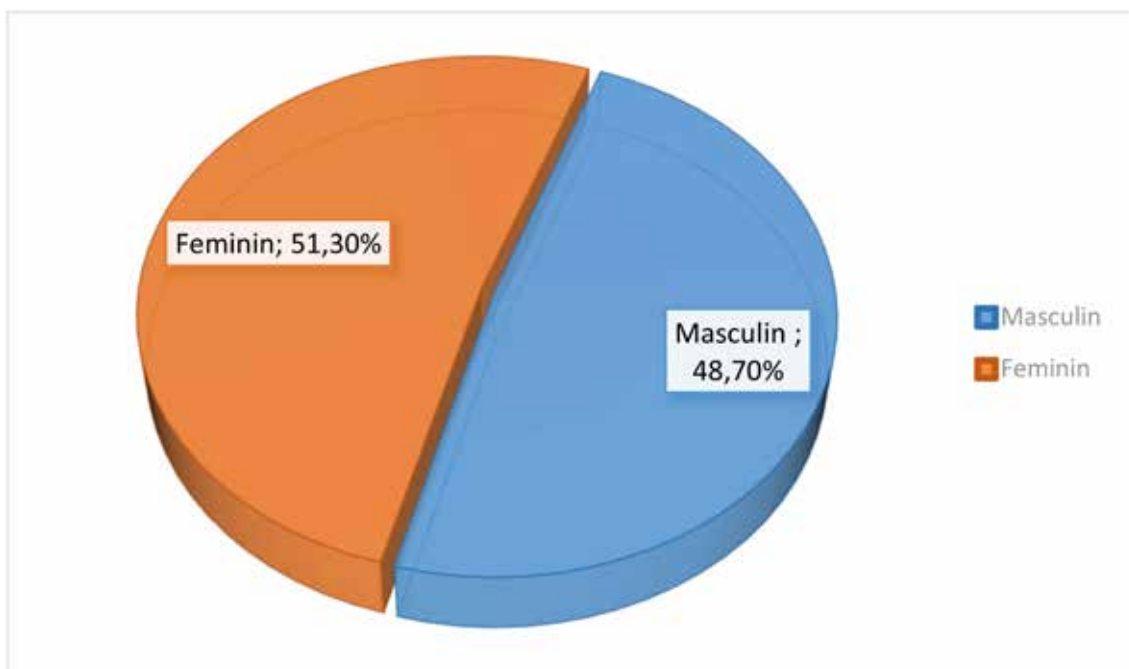

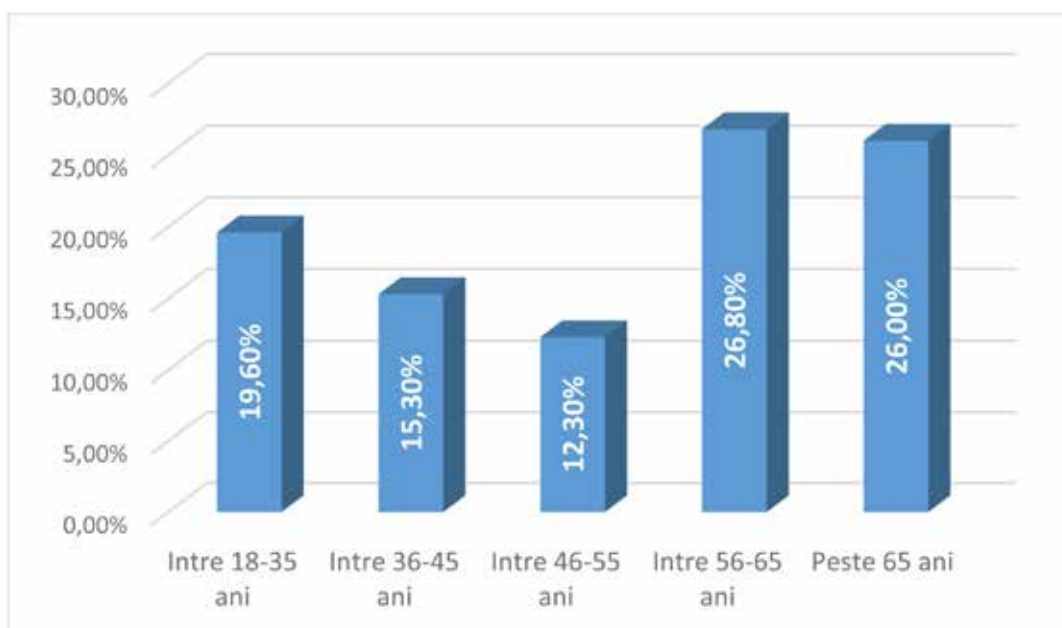
Date de identificare ale respondenților (sexul, mediul, vârsta, venitul lunar)

Eșantionul a fost compus din:

- 48,7 % bărbați și 51,3 % femei din eșantion reprezentativ;

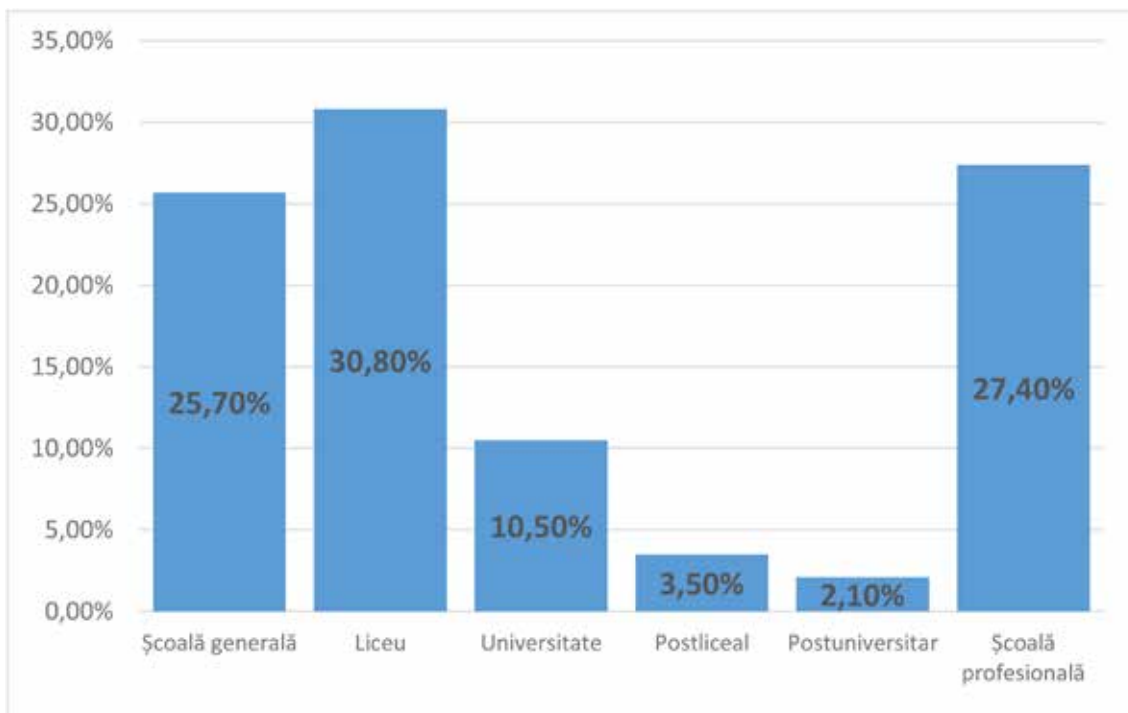

- 19,6 % persoane din categoria de vârstă 18 - 35 ani, 15,3 % persoane din categoria de vârstă 36 - 45 ani, 12,3 % persoane din categoria 46 - 55 ani, 26,8 % persoane din categoria de vârstă 56 - 65 ani și 26,0 % din categoria de vârstă de peste 65 ani.

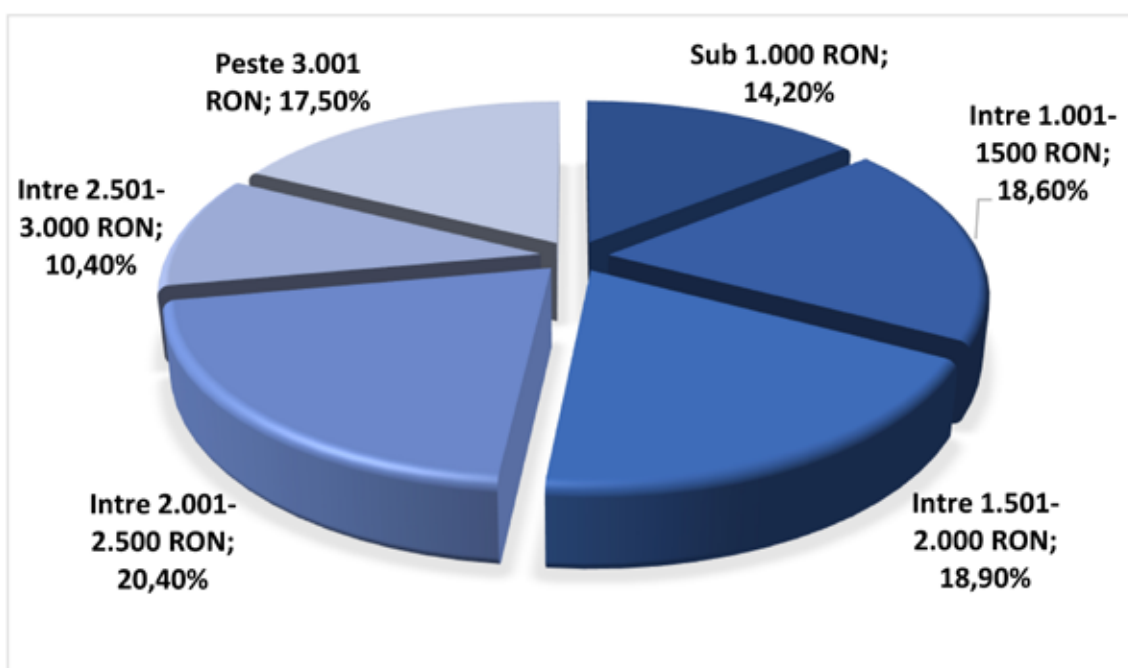

- 25,7% cu studii de nivel de școală generală, 30,8% - liceu, 10,5% - universitate, 3,5% - postliceal, 2,1% - postuniversitar și 27,4% - școală profesională.

- 14,2% persoane cu un venit lunar/familie de până în 1000 RON, 18,6% persoane cu un venit lunar/familie între 1001 - 1500 de RON, 18,9% cu un venit de peste 1501 - 2000 de RON, 20,4% cu un venit între 2001 - 2500 RON, 10,4% cu un venit între 2501 - 3000 RON, 17,5% cu un venit peste 3001 ron.

3.4. Viziune, direcții strategice, portofoliu de proiecte

3.4.1. Viziunea pe termen lung (2030)

Viziunea comunei Sadu, a fost conturată în baza procesului consultativ integrând obiectivele relevante ale strategiilor europene, naționale și regionale elaborate pentru orizonturile de timp 2027/2030. Viziunea exprimă, în termeni de aspirații, modul în care teritoriul local este perceput în viitor de către administrația locală și cetățenii săi.

„Sadu în anul 2030 este un sat inteligent, cu sistem educațional performant și adaptat noilor tehnologii, un sat mai verde orientat spre combaterea schimbărilor climatice și susținerea agriculturii locale, mai conectat, mai atractiv pentru turiști, cu administrare eficientă ce asigură condiții de viață și de locuire atractive pentru cetățenii săi.”

Viziunea reflectă nevoile reale ale cetățenilor comunei, stabilite în urma analizei teritoriale, în baza analizei SWOT și în baza sondajului de opinie realizat.

SADU 2030 - SAT INTELIGENT

Un sat cu inițiativă în aplicarea unor soluții practice pentru provocările cu care se confruntă ce profită de noile oportunități, folosind noile tehnologii digitale. Un sat orientat către oameni, cooperare și proiecte comune.

SADU 2030 - UN SAT CU SISTEM EDUCAȚIONAL PERFORMANT și ADAPTAT NOILOR TEHNOLOGII

Sadu anului 2030 va fi definit de un sistem educațional performant, cu infrastructură modernă, profesori calificați, perfect adaptat noilor tehnologii.

SADU 2030 - UN SAT MAI VERDE ORIENTAT SPRE COMBATEREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE ȘI SUSȚINEREA AGRICULTURII LOCALE

În 2030, Sadu va fi definit de emisii de carbon reduse, eficiență energetică, agricultură modernă și dezvoltată. Economia va fi îndreptată spre conceptul de economie circulară, iar investițiile publice vor acorda o atenție deosebită asupra conservării patrimoniului natural și construit și asupra protecției mediului înconjurător. Educația pentru mediu va fi prezentă în școli iar rezidenții vor fi mai responsabili.

SADU 2030 - UN SAT MAI CONECTAT

Prin dezvoltarea transportului public, infrastructură rutieră modernizată, piste de biciclete și alternative inteligente pentru mobilitatea persoanelor.

SADU 2030 - UN SAT MAI ATRACTIV PENTRU TURIȘTI

Brand local cu numeroase facilități de atragere a turiștilor și de petrecere a timpului liber. Eforturile comune ale sectorului public, privat și cel al comunității vor contribui semnificativ la dezvoltarea durabilă a turismului și la asigurarea unui sector agricol performant. Investițiile în infrastructura de bază fiind piatra de temelie pentru dezvoltare.

SADU 2030 - CU ADMINISTRARE EFICIENTĂ CE ASIGURĂ CONDIȚII DE VIAȚĂ ȘI DE LOCUIRE ATRACTIVE PENTRU CETĂȚENII SĂI

Sadu va deveni un sat atractiv pentru tineri, cu dezvoltare imobiliară inteligentă (Cartier O-zone SMART) și facilități pentru tineri. Infrastructură modernă, servicii publice de calitate și administrație transparentă și apropiată de cetățenii săi.

3.4.2. Analiza SWOT și domeniile strategice privind dezvoltarea locală în perioada 2021 – 2030

Plecând de la viziunea anului 2030, Strategia de dezvoltare a Comunei Sadu, reunește 8 direcții strategice de dezvoltare locală, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și propuneri specifice de investiții.

Prezentăm în continuare punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările fiecărui domeniu de interes ce privește dezvoltarea locală precum și principalele concluzii ale analizei teritoriale contextul și propunerile pentru orizontul 2030.

3.4.2.1. Direcția Strategică 1 – Dezvoltarea infrastructurii de bază și creșterea accesibilității

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Acces facil în localitate din DN1, DN7-E15 și DJ105G ● Distanță redusă față de aeroport (aprox 21 km) ● Apropierea față de Municipiul Sibiu, facilitează dezvoltarea localității ● Posibilitățile reale de extindere și modernizare a sistemului public de electricitate - proiect depus spre finanțare în cadrul programului AFM ● Existența infrastructurii reabilite a sistemului public de alimentare cu apă și canalizare menajeră în comuna Sadu, zona Sadu ● Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată prin proiectul județean integrat ● Accesul tuturor localnicilor la rețelele și serviciile de telefonie, internet și WI-FI gratuit în locurile publice 	<ul style="list-style-type: none"> ● Starea degradată a rețelei de drumuri publice în zona Tocile, străzi neasfaltate ● Lipsa sistemului public de canalizare și alimentare cu apă în zonele intravilane: Tocile, Valea Morii, Valea Plaiului ● Lipsa iluminatului public în zonele intravilane: Valea Morii, Valea Plaiului ● Lipsa rețelei publice de gaze naturale din zonele intravilane: Tocile, Valea Morii, Valea Plaiului ● Lipsa pistelor de biciclete amenajate ● Lipsa unui plan sustenabil de mobilitate ● Transportul public de persoane nu este dezvoltat ● Toate rețelele edilitare sunt supraterane ● Drumurile forestiere nu sunt modernizate (cu excepția DF Juvărț)

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Drumurile publice reabilite în proporție de 80% ● Experiență relevantă a autorității publice în gestionarea investițiilor în infrastructură datorită numeroaselor proiecte implementate 	<ul style="list-style-type: none"> ● Drumurile agricole nu sunt modernizate (cu excepția DG Calea Țarinii) ● Lipsa unui compartiment specializat pentru Poliția Locală care să asigure siguranța publică ● Torenții de pe versanți necesită lucrări de colectare, iar albiile râurilor lucrări de amenajare pentru asigurarea evitării unor dezastre naturale
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Posibilitatea dezvoltării rețelei inteligente de distribuție a gazelor naturale în cadrul Programului Operațional Infrastructură Mare/ PNRR sau altor program de finanțare ● Asocierea UAT-ului cu orașele și localitățile învecinate în vederea dezvoltării în comun a transportului public local ● Potențialul real de extindere al sistemului public de alimentare cu apă și canalizare menajeră conform evoluției urbanistice ● Existența programelor de infrastructură finanțate din fondurile UE ● Programe guvernamentale în vederea dezvoltării infrastructurii ● Fonduri nerambursabile pentru infrastructură prin Programul Național de Redresare și Reziliență ● Fonduri nerambursabile pentru infrastructură prin Programele Operaționale 2021-2027, Programul Național de Dezvoltare Rurală, Programul Național de Redresare și Reziliență, diverse programe guvernamentale și altele 	<ul style="list-style-type: none"> ● Calamități naturale - pericol de inundații, care pot degrada infrastructura ● Schimbările climatice reprezintă o amenințare pentru cadrul natural: temperaturile cresc, tiparele precipitațiilor se schimbă fapt ce contribuie la distrugerea infrastructurii ● Costul ridicat al documentațiilor preliminare și necesitatea cofinanțării proiectelor poate împiedica sau limita accesarea fondurilor europene ● Instabilitate politică, legislativă și monetară ● Apariția de disfuncționalități în implementarea proiectelor de infrastructură

Concluzii și propuneri

Una dintre principalele priorități este reprezentată de dezvoltarea zonei Tocile, respectiv zona rezidențială formată în ultimii 15 ani prin construirea de noi locuințe și case de vacanță.

Așa cum reiese din analiza teritorială prezentată în capitolele de mai sus și conform analizei SWOT sunt necesare investiții privind introducerea rețelei de gaze naturale în zona Tocile și realizarea infrastructurii rutiere în această zonă alături de modernizarea rețelei existente cu sisteme moderne și inteligente de măsurare și control. Tot pentru zona Tocile este necesară extindere a rețelei de apă și sistemul de canalizare menajeră, sistem public de iluminat inteligent pentru Tocile.

În ceea ce privește infrastructura rutieră, sunt necesare reparații capitale la podul peste râul Sadu, situat pe drumul județean DJ105G km 21+200 (în centrul comunei), reparația podului peste Valea Morii, situat pe strada Câmpului, respectiv modernizarea străzilor, care cuprinde lucrări de amenajare căi pietonale, piste de biciclete și sistem de colectare, scurgere ape pluviale pe străzile Cisnădiei, I.M. Klein, Tălmaciului și Prejbei.

Străzile comunei fac obiectul unui contract de reabilitare de cinci milioane de lei, contract semnat cu firma Total NSA AG Construct SRL, fondurile necesare fiind atrase din cele alocate prin Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”. Administrația din Sadu a atras fonduri și pentru viabilizarea cartierului Tineretului.

În condițiile dezvoltării sistemului de transport public local vor fi necesare investiții și măsuri de management al traficului precum: realizarea sistemului de siguranță a circulației cu indicatoare electrice/electronice independente energetic, cu conectivitate la sistemul public de infrastructură inteligentă, panouri de conectare, limitatoare de viteză electronică, senzori de colectare a datelor din trafic și altele.

Tot în cadrul infrastructurii de bază se au în vedere investiții privind dezvoltarea transportului elevilor și a transportului public în comun, realizarea unor piste de biciclete și crearea unor alternative de transport.

Trebuie avută în vedere și dezvoltarea drumurilor agricole și forestiere în vederea îmbunătățirii și creșterii gradului de acces către terenurile agricole și forestiere.

3.4.2.2. Direcția Strategică 2 – Economie locală și agricultură

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Număr relativ mare al operatorilor economici ce asigură 0,16% din cifra de afaceri a județului Sibiu și 0,18% din totalul angajaților ● Rata scăzută a șomajului ● Infrastructura hidroenergetică existentă pe Valea Sadului ● Zonă optimă pentru practicarea turismului montan, rural, agroturismului într-o zonă nepoluată ● Căi facile de acces către toate obiectivele turistice din zonă ● Perpetuarea meșteșugurilor tradiționale ● Efectul multiplicator al turismului duce la crearea de locuri de muncă, dezvoltarea industriei meșteșugărești ● Infrastructură turistică diversificată: agropensiuni, hoteluri, vile ● Apropierea de municipiul reședință de județ favorizează procesul desfacerii produselor locale ● Număr ridicat al efectivului de ovine ● Sector zootehnic dezvoltat ● Suprafețe întinse de păduri, pășuni și pajiști, propice creșterii animalelor ● Brand local recunoscut la nivel național: Marca Sadu (pateuri, cărnuri și mâncăruri la conserve), Bere Sadu ● Zonă optimă pentru practicarea agriculturii montane și creșterii animalelor 	<ul style="list-style-type: none"> ● Creșterea ratei șomajului, fenomen tot mai accentuat în ultimii ani ● Lipsa unui parc industrial sau unor zone pentru dezvoltarea agenților economici ● Sectorul economic nu este foarte dezvoltat, domeniul productiv fiind aproape absent ● Promovare redusă a teritoriului local în vederea atragerii de noi investitori ● Număr redus al acțiunilor de promovare al programelor de sprijin pentru antreprenori ● Agricultură se practică doar la nivel de subzistență, terenurile cultivate fiind în special cele aflate în apropierea locuințelor ● Suprafața arabilă este limitată și nu se pot diversifica foarte mult culturile ● Număr relativ redus la formelor asociative - putere scăzută de producție și desfacere, posibilitate scăzută de negociere a prețului produselor ● Posibilitate redusă de concurare cu marii producători și procesatori ● Producția agricolă vegetală a înregistrat scăderi considerabile a principalelor culturi, reducere medie anuală de 7% ● Efectivul de animale se reduce anual aprox. 2,61% ● Număr redus de produse lactate sau din carne înregistrate sau certificate ca produse tradiționale sau ecologice ● Lipsa unor centre de colectare, depozitare și eventual valorificare

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Creșterea interesului pentru asocierea exploatațiilor ● Potențial ridicat pentru înființarea de Puncte gastronomice locale ● Perpetuarea meșteșugurilor tradiționale	<ul style="list-style-type: none"> ● a produselor agricole și vegetale, al ciupercilor sau fructelor de pădure ● Meșteșugarii și artiștii populari, recunoscuți în zonă nu sunt autorizați sau certificați ● Artizanat și meșteșuguri insuficient valorificate
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Dezvoltarea zonelor industriale din orașele învecinate și a parcului industrial al municipiului Sibiu ● Realizarea unor parcuri industriale zona Sadu și Tălmăciu pentru atragerea și dezvoltarea agenților economici ● Fonduri nerambursabile pentru sprijinirea antreprenoriatului și al start-up-urilor ● Măsuri de finanțare prin GAL Mărginimea Sibiului pentru dezvoltarea economiei și agriculturii ● Dezvoltarea potențialului turistic natural de pe Valea Sadului ● Posibilitățile de reabilitare, modernizare și extindere a zonelor piscicole de pe Valea Sadului ● Posibilitatea reală de a crește producția agricolă și a produselor bio ● Demersuri legislative pentru sprijinirea zonelor montane ● Înființarea de forme asociative cu rol economic și cooperarea între fermieri ● Existența fondurilor europene ce pot fi absorbite în vederea impulsivării afacerilor în agricultură, de exemplu Programul Național de Dezvoltare Rurală/Planul Național Strategic ● Programe de finanțare pentru înființarea de Puncte gastronomice locale	<ul style="list-style-type: none"> ● Politică nefavorabilă dezvoltării afacerilor (taxe și impozite numeroase) ● Reducerea ponderii populației active și îmbătrânirea acesteia ● Legislația națională și comunitară în continuă schimbare, ce poate determina fluctuația strategiilor de dezvoltare ale operatorilor economici sau stoparea investițiilor acestora ● Schimbările climatului politic oferă incertitudini asupra mediului de afaceri pe termen mediu și lung ● Criza economică națională sau mondială ● Epidemii sau pandemii cu efect nefavorabil ● Încălzirea globală ce provoacă numeroase fenomene meteorologice extreme care pot afecta negativ unele domenii economice ● Interesul scăzut din partea tinerilor de a presta activități agricole ● Răspândirea bolilor contagioase severe în rândul animalelor și păsărilor (ex. pesta porcină, gripa aviară etc.) ● Reticența fermierilor în utilizarea noilor tehnologii

Concluzii și propuneri

Crizele sanitare și criza economică din ultimii ani nu sunt singurele probleme cu care se confruntă antreprenorii locali și fermierii. Din cauza schimbărilor climatice, fermierii trebuie să găsească soluții practice mai durabile care să acopere cererea de alimente în permanentă creștere, dar să protejeze în același timp mediul.

Pentru a putea începe să facem față amenințărilor pe care le aduc schimbările climatice, trebuie să dăm dovadă de reziliență. UE și-a sporit sprijinul pe care îl propune fermierilor din toată Europa care doresc să profite de avantajele tehnologiilor agricole inteligente și să fie mai bine pregătiți pentru provocările viitoare. Este important așadar, pentru dezvoltarea inteligentă a comunității locale să promovăm și să sprijinim agricultura inteligentă și să susținem antreprenorii locali. Modernizarea agriculturii ar avea un impact puternic asupra creșterii economice, ar contribui la susținerea bugetului local și ar facilita instituirea unei balanțe comerciale mai durabile.

Înființarea în cursul anului 2021 a unei piețe volante de weekend a producătorilor zonali organizată într-o locație din centrul comunei cu orientare către turiști, locuitorii comunităților învecinate și municipiului Sibiu arată determinarea autorităților locale de a dezvolta comuna Sadu prin notorietatea produselor specifice.

O altă direcție de dezvoltare se orientează către producătorii de artizanat. Aceasta a început deja în anii trecuți cu organizarea de evenimente de promovare a materiei prime, lâna de oaie, care are un potențial maxim și o gamă multiplă de utilizări.

La nivel național a fost adoptată în anul 2018 Legea nr.197 (Legea muntelui) prin care se declară că zona montană a României constituie un teritoriu de interes național special economic, social și de mediu natural și sunt stabilite scopul, principiile și obiectivele politicii montane. Totodată, a fost reorganizată Agenția Națională a Zonei Montane, organism aflat în subordinea directă al MADR, cu scopul de a elabora și implementa strategia și politicile privind dezvoltarea și protecția zonelor montane din România, precum și de a implementa anumite măsuri din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, susținute financiar din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și de bugetul de stat.

La nivel local sunt necesare măsuri și investiții specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor, stabilizarea populației, menținerea identității culturale, creșterea puterii economice a comunităților locale, în condițiile păstrării echilibrului ecologic și protecției mediului natural.

Conform viziunii, strategia pe termen lung trebuie îndreptată spre crearea unor facilități pentru atragerea și dezvoltarea agenților economici. Dezvoltarea sectorului

agricol și implicit a sectorului economic va fi așadar una din principalele ținte de dezvoltare pe termen mediu și lung. În condițiile în care IMM-urile dispun, în general, de resurse financiare limitate, vulnerabilitatea acestora este mare, iar în cazul unei crize economice gradul în care sunt afectate crește semnificativ. Pandemia cu care ne confruntăm în prezent contribuie și mai mult la vulnerabilitatea pe piață a agenților economici, de aceea măsuri de susținere precum accesul la infrastructură de calitate, zone industriale în care acestea să se poată dezvolta și alte asemenea sunt necesare pentru susținerea acestora. Creșterea calității vieții este strâns legată de dezvoltarea economică locală, astfel odată cu dezvoltarea acestui sector se va putea menține o rată redusă a șomajului, veniturile populației vor fi mai ridicate, iar oportunitățile create vor contribui la menținerea tinerilor în localitate și implicit la combaterea fenomenului de depopulare și a fenomenului de îmbătrânire.

3.4.2.3. Direcția Strategică 3 – Educație și formare profesională

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Siguranța în școli asigurată prin sistemul de monitorizare video ● Acces la internet și WI-FI gratuit ● Accesul elevilor la infrastructura IT necesară dezvoltării abilităților în Tehnologia Informațiilor și a Comunicațiilor și pentru realizarea cursurilor în sistem on-line ● Rata de promovabilitate ridicată ● Rata de absenteism foarte redusă ● Lipsa abandon școlar 	<ul style="list-style-type: none"> ● Spațiul în care se desfășoară cursurile ciclului preșcolar nu sunt corespunzătoare și nu permit organizarea programului prelungit ● Lipsa unui centru destinat programului after-school ● Lipsa programului prelungit în cadrul grădiniței ● Lipsa spațiilor de joacă adecvate în exteriorul unităților școlare și preșcolare ● Populație școlară în scădere ● Infrastructură sportivă didactică insuficient dezvoltată (ex. bazin didactic de înot, patinoar etc.) ● Fondul de carte al Bibliotecii Publice este destul de învechit, iar serviciile nu sunt adaptate noilor tehnologii astfel încât să atragă cât mai mulți elevi la bibliotecă ● Lipsa unor infrastructuri adecvate pentru organizare tabere școlare, ateliere de creație etc. ● Lipsa desfășurării de cursuri pentru pregătire profesională, calificare și recalificare ● Lipsa organizării unor cursuri de pregătire profesională pentru tineri și șomeri
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Construirea unei noi grădinițe cu spații adecvate și cu posibilitatea organizării programului prelungit ● Crearea de parteneriate cu instituții de învățământ din Uniunea Europeană în vederea schimbului de experiență 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reducerea populației școlare datorită scăderii ratei natalității și a migrației tinerilor către zonele urbane, cu un ritm anual de 8,8% ● Lipsa motivației copiilor, dar și a părinților pentru continuarea studiilor

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Accesarea fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale ● Informatizarea bibliotecilor și a activității educaționale ● Disponibilitatea agenților economici pentru dezvoltarea parteneriatului cu școala, susținerea elevilor prin acordare de burse, sponsorizări pentru școală ● Parteneriate cu fundații și ONG-uri pentru dezvoltarea unor programe educaționale de tip after school ● Colaborarea și schimbul de experiență între școli ● Asigurarea dreptului la educație și a șanselor egale pentru toții copii prin sprijinirea elevilor provenind din medii sociale defavorizate sau zonele rurale	<ul style="list-style-type: none"> ● Preocuparea scăzută din partea unor cadre didactice pentru diferențierea învățării în raport cu nevoile elevilor și tendința de a muta procesul de învățământ de la școală, acasă (meditații, ore suplimentare etc.) ● Schimbări dese ale legislației sistemului de învățământ și ale programei școlare ● Interesul scăzut al cadrelor didactice specializate pentru a profesa în mediul rural ● Schimbările cu viteză accelerată la nivel mondial, de natură să accentueze/adâncească/agraveze decalajele de performanță între România și restul lumii

Concluzii și propuneri

Conform Strategiei de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021 -2027 „utilizarea mijloacelor electronice și accesarea internetului au devenit o necesitate în societatea contemporană, iar sistemul de educație trebuie să asigure atât achiziția și dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și să ofere, în același timp, un exemplu pentru celelalte segmente ale societății. În lumina acestor exigențe, sistemul de educație din Regiunea Centru trebuie modernizat pentru a se asigura atât infrastructura digitală specifică, cât și achiziția softurilor necesare și pregătirea cadrelor didactice pentru a le utiliza în procesul educativ. În sensul celor de mai sus, în perioada următoare sunt necesare acțiuni și eforturi investiționale la nivel regional pentru:

- modernizarea și extinderea infrastructurii informatice și asigurarea conexiunilor broadband pentru toate unitățile de învățământ din Regiunea Centru;
- echiparea și achiziția de softuri educaționale, pentru elevi, studenți și cadre didactice;
- asigurarea suportului necesar (materiale educaționale, cursuri, softuri educaționale etc.) pentru utilizarea și evaluarea competențelor digitale;

- asigurarea suportului educațional digital pentru formarea profesională în acord cu tendințele actuale;
- modernizarea sistemului de predare-evaluare, în vederea formării competențelor cheie, inclusiv a celor digitale și pentru adaptarea sistemelor de educație și formare la nevoile pieței muncii.”

Educația constituie o prioritate pentru comunitate și viitorul ei, dat fiind și contextul prezentat trebuie continuate investițiile în infrastructura școlară și în echipamente pentru a ridica gradul de educație la un nivel înalt. Noua grădiniță SMART, cu program prelungit, parte integrantă din strategia pentru Smart Village, este o investiție nouă care va aduce plusvaloare sistemului educațional local.

Tot în domeniul educației o atenție deosebită va fi acordată modernizării infrastructurii școlii gimnaziale Samuil Micu și transformarea acesteia în Smart School.

Modernizarea Bibliotecii comunale, dezvoltarea infrastructurii adecvate pentru organizare tabere școlare, ateliere de creație, dezvoltarea infrastructurii sportive cu scop didactic și susținerea cursurilor de învățare continuă sunt necesare pentru combaterea punctelor slabe identificate și pentru atingerea viziunii „SADU 2030 - UN SAT CU SISTEM EDUCAȚIONAL PERFORMANT și ADAPTAT NOILOR TEHNOLOGII”

3.4.2.4. Direcția Strategică 4 – Mediu și climă

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Arii naturale protejate ● Colectarea selectivă a deșeurilor menajere ● Bonificații acordate cetățenilor pentru colectarea deșeurilor ● Aprobarea regulamentului-cadru de instituire și administrare a taxei speciale de salubritate în comuna Sadu ● Primăria desfășoară acțiuni pentru transformarea deșeurilor colectate în materii prime, prin achiziția de prese ecologice pentru transformarea deșeurilor din carton/hârtie în brichete pentru centralele cu combustibil solid ● Creșterea semnificativă a cantităților de deșeuri colectate selectiv ● Eficiență energetică prin modernizarea rețelei de iluminat public - Iluminatul stradal se face folosind tehnologie LED, cu trepte de intensitate active la detectarea mișcării ● Inițiative locale pentru colectarea selectivă a deșeurilor ● Primăria Sadu, prima instituție publică din țară care folosește termosistem din lână de oaie prelucrată la daracul de lână de la Sadu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa infrastructurii pentru încărcarea mașinilor electrice sau electric-hibride ● Lipsa unor platforme amenajate pentru depozitarea deșeurilor rezultate din construcții ● Lipsa unor reglementări urbanistice privind terenurile vulnerabile din zonă ● Măsuri insuficiente privind combaterea fenomenului de încălzire globală și a diminuării efectelor acestuia ● Creșterea numărului autoturismelor favorizează poluarea mediului ● Insuficiente campanii de împădurire a terenurilor ● Consumuri ridicate de energie - clădirile publice nu sunt eficiente din punct de vedere energetic și nu dețin sisteme de management al clădirii ● Lipsa sistemelor de irigații a spațiilor verzi ● Lipsă centru de colectare aport voluntar ● Infrastructură precară pentru managementul gunoiului de grajd și a altor deșeuri agricole compostabile ● Lipsa sistemului de canalizare în zona Tocile ● Lipsa infrastructurii de producție energie din surse alternative
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Surse de finanțare pentru Protecția Mediului ● Proiecte naționale și europene pentru gestionarea deșeurilor 	<ul style="list-style-type: none"> ● Fenomene meteo extreme care conduc la inundații și calamități naturale

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Linii de finanțare pentru dotarea administrației publice locale cu utilaje pentru situații de urgență ● Posibilitatea finanțării din bugetul local sau național a unor instalații de tip energie alternativă care să ofere independență energetică instituțiilor publice ● Implicarea comunității în acțiunile de colectare selectivă a deșeurilor ● Existența unor game variate de surse de energie regenerabilă la prețuri acceptabile ce pot fi utilizate ● Utilizarea instrumentelor de gestionare a riscurilor ● Surse de finanțare privind Economia Circulară ● Crearea unui program de monitorizare a calității aerului pe raza UAT și în instituțiile administrate de UAT 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reducerea investițiilor publice ● Orientarea programelor guvernamentale ● Factorul antropic care poate contribui la distrugerea ariilor naturale protejate ● Diminuarea surselor de apă potabilă ● Scăderea suprafețelor cultivate conform practicilor agricole ecologice și creșterea impactului negativ asupra mediului ca rezultat al intensivizării agriculturii ● Creșterea gradului de poluare datorită activităților economice și a creșterii numărului de autovehicule

Concluzii și propuneri

Consecințele multiple ale poluării au determinat, în ultimele decenii, ca protecția mediului să devină una dintre cele mai importante și mai serioase probleme ale umanității. Datorită dezvoltării economice, presiunea asupra capacității planetei de a răspunde cerințelor în materie de resurse și de absorbție a poluării este în continuă creștere. Astfel, societatea trebuie să facă eforturi pentru a reduce impactul negativ exercitat de creșterea economică asupra mediului înconjurător.

Dezvoltarea durabilă, satisfacerea nevoilor prezentului fără a le compromite pe cele ale generațiilor viitoare, este un obiectiv fundamental, recunoscut prin tratate la nivel mondial. În vederea atingerii acestui obiectiv trebuie ca politicile economice, sociale și de mediu să fie abordate într-un spirit de sinergie, la toate nivelurile. În esență, dezvoltarea durabilă include protecția mediului, iar protecția mediului condiționează dezvoltarea durabilă.²³

În perfectă concordanță cu Strategia de dezvoltare a regiunii Centru 2021-2027, măsurile și investițiile incluse în această direcție strategică se referă atât la construcția, extinderea sau îmbunătățirea infrastructurii de mediu, conservarea sau refacerea biodiversității, cât și la măsuri de îmbunătățire a calității mediului prin creșterea eficienței utilizării resurselor și facilitarea tranziției către economia circulară la nivel local.

²³ Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru 2021 - 2027, p63

3.4.2.5. Direcția Strategică 5 – Sănătate, incluziune socială și culte

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență ● Unitate sanitară care asigură serviciile medicale pentru populația comunei: medic de familie, servicii stomatologice 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa unei unități de tip creșă care să asigure îngrijirea copiilor până la vârsta de trei ani ● Insuficiența personalului medical raportat la numărul locuitorilor la nivel de comună ● Servicii medicale limitate (lipsă centru medico-social) ● Cabinetele medicale nu sunt dotate corespunzător ● Servicii sociale insuficiente raportate la numărul de beneficiari existenți ● Fonduri bugetare reduse pentru dezvoltarea sistemului de servicii sociale ● Lipsă servicii de îngrijire a persoanelor vârstnice ● Lipsă capelă mortuară
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Fonduri europene nerambursabile pentru construirea unor centre medicale/ medico-sociale și pentru înființarea creșelor ● Sprijin financiar nerambursabil pentru mediul privat ● Existența legislației pentru acordarea de finanțare, subvenționare, cofinanțare din partea administrației locale și centrale pentru serviciile sociale ● Dezvoltarea de parteneriate public-private care să favorizeze dezvoltarea de servicii de calitate 	<ul style="list-style-type: none"> ● Costurile ridicate ale serviciilor medicale și a medicamentelor ● Creșterea numărului de bolnavi cronici ● Legislația în domeniu în continuă schimbare ● Slaba receptivitate a pacienților la programele naționale de sănătate ● Creșterea numărului de îmbolnăviri datorate factorilor de mediu ● Crize sanitare generate de epidemii sau pandemii

Concluzii și propuneri

„Accesul copiilor la servicii de îngrijire și educație este încă redus, raportul de țară al CE din 2020 indică faptul că doar 15,7% dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani sunt înscriși la creșă (UE: 34%), inclusiv din cauza lipsei de creșe. Conform specialiștilor în educație, participarea la educația timpurie poate avea efecte pozitive asupra părăsirii timpurii a școlii, în special pentru grupurile dezavantajate care sunt cele mai expuse acestui fenomen.”²⁴

Îngrijirea copiilor sub vârsta de 3 ani, în condițiile în care în cele mai multe familii tinere lucrează ambii părinți devine tot mai dificil de realizat chiar și în mediul rural, astfel înființarea unui creșe în comuna Sadu trebuie să constituie o prioritate pe termen mediu. Dezvoltarea unei comunități este strâns corelată cu sănătatea populației, iar în comuna Sadu serviciile medicale primare sunt asigurate de un medic de familie și un medic stomatolog ce deservește întreaga populație a comunei. Raportat la nevoile populației, serviciile medicale sunt insuficient dezvoltate, de aceea o direcție de dezvoltare se îndreaptă spre dezvoltarea monitorizării stării de sănătate a populației, a accesului la servicii medicale primare și a măsurilor de prevenție și de ocrotire a sănătății.

Calitatea și diversitatea serviciilor sociale este un factor definitoriu în calitatea vieții locuitorilor, iar pentru un sat „cu administrare eficientă ce asigură condiții de viață și de locuire atractive pentru cetățenii săi” dezvoltarea serviciilor sociale este definitorie. O prioritate pentru următoarea perioadă de programare ar trebui acordată, serviciilor medico-sociale, centrelor de îngrijire și asistență a persoanelor vârstnice , cu dizabilități sau alte vulnerabilități.

3.4.2.6. Direcția Strategică 6 – Turism, cultură, sport și agrement

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Potențial turistic ridicat ● Acces facil pentru turiști ● Proximitate cu centrele urbane importante și cu aeroportul Sibiu ● Patrimoniul natural (peisaje, fauna, flora) ● Clima (aerul proaspăt și ozonificare) ● O destinație deja cunoscută de turiști ● Capacitate de cazare ridicată ● Diversitatea activităților recreaționale și de agrement ● Promovarea obiectivelor turistice, obiceiurilor culturale și a tradițiilor prin intermediul paginii web www.sadu.ro ● Ghid turistic local ● Activitate culturală bogată - numeroase evenimente culturale, sportive și educaționale organizate anual 	<ul style="list-style-type: none"> ● Interesul slab privind clasificarea unităților de primire turistică ● Calitatea slabă a infrastructurii în cartierul Tocile și a unor drumuri de acces secundare ● Lipsa identității brandului ● Lipsa unui birou de informare turistică ● Lipsa unor puncte de desfacere a produselor locale special amenajate ● Procedură de vizitare dificilă a muzeului energetic ● Obiectivul turistic „Piatra Bălătrucului” nu este marcat și este foarte slab promovat ● Obiectivul „Moară Comunală” nu este amenajat, respectiv nu este pus în valoare ● Activitatea de camping este desfășurată haotic - lipsă unități de campare amenajate ● Lipsa infrastructurii pentru tabere școlare ● Lipsa unor trasee cicloturistice amenajate ● Casele tradiționale nu sunt puse în valoare și nu sunt introduse în circuitul turistic ● Monumentele istorice necesită restaurare și promovare mai intensă
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Înființarea unor puncte gastronomice locale ● Posibilitatea creării unui traseu pentru mocăniță pe zona Râu Sadului-Sadu-Tălmăciu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Instabilitate legislativă ● Resurse financiare limitate pentru dezvoltarea infrastructurii turistice ● Distrugerea cadrului natural

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Dezvoltarea infrastructurii pentru practicarea sporturilor de iarnă ● Amenajare zone de promenadă pe malul râului Sadu ● Amenajare parc de agrement și aventură ● Programe de promovare a localității și a obiectivelor turistice locale ● Accesarea programelor de finanțare naționale, fonduri europene sau a fondurilor norvegiene care sprijină dezvoltarea activităților de turism ● Fructificarea potențialului de activități recreaționale (sporturi extreme, echitație, înot etc.) ● Dezvoltarea serviciilor de divertisment și agrement ● Realizarea de parteneriate externe și interne de colaborare în domeniul turismului ● Măsuri pentru atragerea operatorilor economici de a activa în domeniul turismului ● Acțiuni comune de promovare a turismului-cu comunele învecinate ● Înființarea de pensiuni agroturistice ● Introducerea sistemului de management al calității și în turismul rural ● Dezvoltări de structuri de cazare tip camping și tradiționale ● Dezvoltarea potențialului turistic a zonelor: Tocile, Valea Morii, Valea Plaiului, Cărbunări ● Potențialul major de dezvoltare a turismului integrat pe Valea Sadului, în zona Valea Plaiului și Prejba 	<ul style="list-style-type: none"> ● Intensificarea traficului ● Nerespectarea principiilor „dezvoltării durabile” a turismului ● Constrângeri financiare ● Impunerea unor restricții de călătorie datorată unor epidemii/ pandemii ● Accentuarea fenomenului de încălzire globală care contribuie la modificări semnificative ale climei și modificări ale mediului înconjurător.

Concluzii și propuneri

Comuna Sadu dispune de un potențial turistic ridicat, iar dezvoltarea turismului va acționa precum o forță integratoare, capabilă să antreneze și dezvoltarea altor sectoare, îmbunătățind astfel nivelul de trai. Utilizarea turismului ca o resursă pentru dezvoltarea economică locală înseamnă a investi, de asemenea, în infrastructură și educație, deoarece dezvoltarea turismului va genera acel efect sinergic, având un rol important în creșterea ocupării forței de muncă și constituie, de asemenea, un sprijin pentru dezvoltarea sectorului de afaceri și al serviciilor. Turismul rural poate reprezenta și un sector ocupațional, creând locuri de muncă pentru localnici.

Creșterea interesului turiștilor pentru zonă poate fi atinsă și prin promovarea destinației turistice ca destinație de agroturism, amenajarea de spații publice care să reflecte specificul locului și să atragă turiști la evenimente locale, amenajarea de terenuri polivalente de sport. Potențialul turistic al comunei este determinat de monumentele naturale și antropice, evenimentele culturale, gastronomia tradițională, diferite puncte de interes și atracții turistice.

Bucătăria tradițională a comunei are în primul plan procesatele lactate, bulzul ciobănesc cu brânza de burduf și smântână, urda, telemeaua de oaie și cașul, brânza în coajă de brad, pastrama și cârnații de oaie, slănina produse apreciate atât de turiștii români, cât și de cei străini. Agroturismul este o oportunitate încă nevalorificată la potențial maxim de localnicii din Sadu, comună recunoscută pentru desfășurarea activităților zootehnice (creșterea oilor și vacilor), dar și a preparării produselor tradiționale obținute din materii prime de origine animală.

Turismul de sejur pentru odihnă este favorizat de factorii naturali, cadrul peisagistic, mediul nepoluat și o gastronomie specifică zonei. Turismul de afaceri și conferințe are potențial foarte mare, însă este într-un stadiu incipient. Turismul de sfârșit de săptămână are asigurate condiții deosebite datorită distanțelor relativ mici între zonă și marile concentrări urbane, iar turismul de tranzit este favorizat de situarea zonei în apropierea altor zone semnificative din punct de vedere turistic și de proximitatea masivelor muntoase.

Măsurile propuse în strategie țin cont și de recomandările propuse în cadrul focus-grupului realizat în 2020 privind Posibilitățile de dezvoltare a turismului în Sadu, respectiv:

- realizarea unor sesiuni de comunicare și informare a cetățenilor privind posibilitățile de dezvoltare turistică, precum și a avantajelor și dezavantajelor care decurg din acesta;

- identificarea cetățenilor care doresc să se implice în turism și informarea lor cu privire la posibilitățile de accesare a fondurilor europene și nu numai pentru dezvoltarea unei afaceri;
- identificarea cetățenilor cu deschidere și posibilități de dezvoltare în zona afacerilor conexe turismului: manufacturi, produse tradiționale etc.

Direcțiile de dezvoltare turistică pot fi următoarele:

Cultural - istorice

- înființarea alături de punctul de informare turistică a unei expoziții permanente cu obiecte legate de portul și preocupările specifice așezărilor din zonă;
- inventarierea gospodăriilor vechi tradiționale și organizarea unui circuit turistic;
- identificarea unor circuite cu tematică istorică și tradițională;
- promovarea unor evenimente legate de obiceiurile și tradițiile zonei;
- punerea în valoare a artizanatului local și stimularea creației artisanale.
- Natura și ecoturism
- identificarea traseelor turistice din acest spațiu, poteci montane, marcarea lor, promovarea drumețiilor;
- identificarea de trasee potrivite pentru practicarea ciclo-turismului;
- trasee de echitație în regim de drumeție;
- gastronomie;
- promovarea produselor culinare tradiționale, specifice zonei și tehnicilor locale de preparare;
- sprijinirea unor stâne tradiționale pentru intrarea în circuite turistice, cu posibilități de servire a produselor proaspete de stână.

Turism activ

- dezvoltarea sporturilor de aventură: parc de tiroliene, cățărare, parapantă;
- dezvoltarea infrastructurii sporturilor de iarnă;
- limitarea și încadrarea strictă a sporturilor motorizate.
- Calitatea serviciilor
- îmbunătățirea condițiilor structurilor de primire turistică;
- creșterea calității ca urmare a perfecționării profesionale.

Paralel acestor direcții de dezvoltare recomandăm următoarele inițiative:

- înființarea unui centru local de informare turistică și promovarea lui;

- înființarea unui site internet cu informații turistice;
- promovarea produsului global turistic al văii în asociere cu celelalte comune și într-o viziune unitară;
- dezvoltarea relațiilor de colaborare transfrontalieră cu comunități de tradiție în dezvoltarea turismului montan și promovarea schimbului de experiență.

3.4.2.7. Direcția Strategică 7 – Sadu–Smart Village

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Realizarea rețelei de iluminat public inteligent în comuna Sadu ● Infrastructura de fibră optică realizată pe întreg teritoriul comunei ● WI-Fi gratuit în zonele publice ● Pagină web modernizată ● Posibilitatea plății online a taxelor, amenzilor și impozitelor ● Posibilitatea depunerii on-line a unor documente, inclusiv verificarea statusului acestora ● Posibilitatea raportării on-line a problemelor din comună ● Platforma educațională Smart School ● Strategia SADU-SMART VILLAGE 	<ul style="list-style-type: none"> ● Cartierul Tocile nu dispune de rețea inteligentă de iluminat public și rețea de gaze naturale ● Investiții limitate pentru transformarea satului convențional într-un sat inteligent ● Echipamentele hardware utilizate în cadrul serviciilor publice sunt învechite și depășite tehnologic ● Securitatea și protecția datelor stocate electronic necesită măsuri suplimentare de îmbunătățire și actualizare ● Noile tehnologii nu sunt utilizate în vederea îmbunătățirii calității vieții sau a dezvoltării turistice
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Accesarea unor surse de finanțare nerambursabilă prin Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027 ● Promovarea conceptului de Smart Village prin finanțări europene în perioada 2021- 2027 ● Creșterea gradului de digitalizare al serviciilor publice 	<ul style="list-style-type: none"> ● Reticența populației în utilizarea soluțiilor digitale ● Investiții financiare prea mari în raport cu gradul de uzură morală al noilor tehnologii ● Lipsa fondurilor pentru implementarea unor soluții digitale integrate

Concluzii și propuneri

O direcție importantă în dezvoltarea locală constă în atingerea statutului de „sat inteligent” conform modelelor europene. „Conceptul european de Smart Village ne găsește cu o deschidere spre dezvoltare permanentă și durabilă ce reprezintă o îmbinare între dorința de progres și valorificare a tradițiilor locale regionale și naționale ca fundament al unei identități clare și specifice. Tradiția și inovația în pondere egală sunt coordonate care stau la baza dezvoltării comunităților rurale și trebuie

calibrate ca și concept unitar cu ajutorul tehnologiilor digitale, telecomunicațiilor și cercetării având ca scop optimizarea serviciilor publice în folosul comunității și creșterea gradului de confort a zonei rurale cu rezultate concrete în descurajarea fenomenului de depopulare a satului românesc.”

Potrivit strategiei SADU-SMART VILLAGE, dezvoltarea conceptului de Smart Village la nivelul comunei Sadu, privește maximizarea accesului la informație prin crearea unei aplicații mobile interactive și intuitive, care să fie interfațată între Primar, Consiliul Local și cetățenii comunei, care să includă:

- Dezvoltarea modalităților de plată impozite, taxe și servicii;
- Prin accesul la internet și servicii media pe raza comunei prin infrastructură proprie, cu transmisii online pentru întrunirile de interes public, procesiuni și slujbe religioase, evenimente și sărbători locale;
- Sprijinirea producătorilor agricoli prin punerea la dispoziție a platformelor online de vânzare și promovare a produselor agroalimentare;
- Acces la informații online pentru fermieri, stație meteo cu trei terminale, Sadu, Tocile, Vf. Prejba, unde fermierii sunt informați în timp real asupra indicatorilor meteo și astfel își pot programa lucrările în funcție de parametrii meteo esențiali, cantitatea de precipitații, viteza și direcția vântului, umiditatea în aer și sol, presiunea atmosferică, punctul de rouă, indice ultraviolete;
- Un sistem prin care cetățenii să poată semnala probleme privind incidentele poluatoare (deversări în râuri, deșeuri aruncate în locuri nepermise, tăieri ilegale de lemn, incendii sau mirosuri deranjante etc.);
- Digitizarea parcelelor de teren în vederea depunerii cererii unice de plata la APIA.

CARTIERUL TINERETULUI „OZONE - SMART”

Realizarea acestui ansamblu rezidențial are ca obiective:

- păstrarea tinerilor în localitate;
- susținerea pentru tinerii care vor să locuiască la țară;
- statuarea unui mod de conviețuire care să îmbine naturalețea cadrului ambiental oferit de relief, viața din satul românesc modern, unde copilul se poate duce la locurile de joacă și la complexul sportiv în maximă siguranță, o infrastructură educațională SMART, zonă de agrement sau promenadă, complex sportiv, mini shopping-village, magazine cu produse tradiționale locale;

- infrastructură integrată: apă, gaze, canalizare, iluminat public inteligent - mobilier stradal hybrid (smart), mini stații electrice, stație electrică de încărcare auto;
- sistem de gospodărire cu autofinanțare oferit de autoritatea publică: acces securizat, sistem de supraveghere video pentru siguranță și ordine, întreținere spații verzi, salubritate;
- regulament de urbanism riguros cu încadrare arhitecturală care să corespundă nevoilor reale actuale.

Realizarea infrastructurii fizice a rețelei de comunicații electronice, fibră optică

Obiectivele avute în vedere prevăd realizarea pe întreg teritoriul intravilan al comunei Sadu a unei infrastructuri integrate de canalizație de telecomunicații, care include:

- Canalizația principală sau de transport, adică tronsonul din rețeaua subterană de telecomunicație care găzduiește grupaje de cabluri ale FRPCE între două puncte de acces la rețea (definiție ad-hoc regăsită în literatura tehnică).
- Canalizația secundară sau de distribuție, respectiv tronsonul din rețeaua subterană de telecomunicație care găzduiește cablurile FRPCE spre un imobil sau un alt punct de acces și face trecerea spre alt tip de infrastructură fizică (de ex. trecerea de la infrastructura subterană la infrastructura aeriană).

3.4.2.8. Direcția Strategică 8 – Capacitate administrativă și cooperare

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Structură organizatorică a Consiliului Local și a Primăriei echilibrată ● Disponibilitatea administrației locale de a oferi facilități investitorilor ● Existența forței de muncă calificate în domeniul administrației publice ● Serviciul pentru Situații de Urgență are o puternică componentă de voluntariat ● Creșterea capacității instituționale administrativ locale prin aderarea la asocieri intercomunitare pentru dezvoltarea în comun a unor proiecte strategice ● Transparență decizională prin publicarea materialelor pe pagina web și prin organizarea adunărilor cetățenești ● Apreciere generală predominant pozitivă a localnicilor, față de activitatea instituției Primăriei Comunei Sadu ● Apreciere pozitivă a localnicilor privind competența funcționarilor, transparența decizională și dialogul cu cetățenii ● Simplificarea activității funcționarilor prin implementarea Soluției CityManager pentru eficiența ● Capacitate administrativă ridicată privind atragerea și implementarea proiectelor din fonduri nerambursabile 	<ul style="list-style-type: none"> ● Baze de date incomplete și neactualizate, care îngreunează accesul la informație ● Lipsa parteneriatelor între Administrația Publică Locală și sectorul privat în domeniul serviciilor sociale ● Participare redusă a aparatului de specialitate în cadrul unor schimburi de experiență în țară sau în străinătate pentru preluarea exemplelor de bună practică
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Volumul mare al fondurilor nerambursabile acordate României de către Uniunea Europeană pentru administrarea locală 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa unei coordonări la nivel județean și regional a acțiunilor de atragere a investitorilor străini

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Dezvoltarea parteneriatelor public-private pe probleme social-economice ● Colaborarea pe programe și proiecte între administrația locală și unitățile descentralizate ale ministerelor în teritoriu ● Facilități pentru creșterea colaborării cu instituții ale administrației publice locale din țară și străinătate și dezvoltarea de proiecte comune ● Sprijin național și internațional pentru asigurarea implicării ONG-urilor specializate în rezolvarea problemelor comunității și grupurilor pe care le reprezintă 	<ul style="list-style-type: none"> ● Implicare redusă a cetățenilor în problemele comunității ● Dificultăți în accesarea de finanțări nerambursabile

Concluzii și propuneri

Dezvoltarea durabilă a comunității nu poate fi realizată fără o administrație adecvată și eficientă. O direcție de dezvoltare trebuie să fie îndreptată spre îmbunătățirea permanentă a resurselor umane ale aparatului de specialitate și a eficientizării serviciilor administrative .

Gradul de cooperare al comunei Sadu, cu alte localități din teritoriu, este unul ridicat. Administrația a înțeles importanța asocierii în scopul realizării unor proiecte comune, acolo unde este cazul, pentru crearea unui impact în societate. Menținerea gradului de cooperare, dar și dezvoltarea de noi asocieri trebuie să primească o atenție deosebită și pe viitor.

3.5. Măsuri privind dezvoltarea locală pentru perioada 2021 – 2030

DIRECȚIA STRATEGICĂ 1 - DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE BAZĂ ȘI CREȘTEREA ACCESIBILITĂȚII

Prioritatea nr.1. Îmbunătățirea accesibilității și serviciilor de bază

Măsura 1.1. Modernizarea infrastructurii rutiere și de acces și îmbunătățirea mobilității pietonale

Măsura 1.2. Modernizarea și extinderea structurii tehnico-edilitare

Măsura 1.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii forestiere

Măsura 1.4. Modernizarea și extinderea infrastructurii agricole

Măsura 1.5. Siguranța populației

Prioritatea nr. 1.2. Urbanism și amenajarea teritoriului

DIRECȚIA STRATEGICĂ 2 - ECONOMIE LOCALĂ ȘI AGRICULTURĂ

Prioritatea nr.2.1. - Dezvoltarea echilibrată a economiei locale

Măsura 2.1.1. Crearea infrastructurii pentru dezvoltarea afacerilor

Măsura 2.1.2. Atragerea investitorilor în comuna Sadu

Măsura 2.1.3. Dezvoltarea economiei circulare și economiei sociale

Prioritatea nr. 2.2. - Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

Măsura 2.2.1. Susținerea modernizării sectorului agricol și piscicol

Măsura 2.2.2. Dezvoltarea formelor asociative cu scop economic

Măsura 2.2.3. Înființarea/dezvoltarea/modernizarea și dotarea infrastructurii de valorificare a produselor locale

DIRECȚIA STRATEGICĂ 3 - EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ

Prioritatea nr.3. - Reducerea abandonului școlar, îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții

Măsura 3.1. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale și asigurarea unui proces de învățare modern bazat pe resurse și tehnologii digitale

Măsura 3.2. Creșterea accesului la serviciile de educație și formare profesională pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile

Măsura 3.3. Stimularea participării adulților la educația continuă și dezvoltarea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții)

DIRECȚIA STRATEGICĂ 4 - MEDIU ȘI CLIMĂ

Prioritatea nr. 4. - Protecția mediului înconjurător, creșterea eficienței energetice, stimularea utilizării surselor alternative de energie

Măsura 4.1. Reducerea emisiilor de carbon prin măsuri de eficiență energetică

Măsura 4.2. Protejarea resurselor naturale prin creșterea gradului de utilizare al surselor regenerabile

Măsura 4.3. Modernizarea gestionării deșeurilor

Măsura 4.4. Creșterea suprafețelor spațiilor verzi amenajate

Măsura 4.5. Creșterea eficienței utilizării resurselor materiale și sprijinirea tranziției către economia circulară

DIRECȚIA STRATEGICĂ 5 - SĂNĂTATE ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ ȘI CULTE

Prioritatea nr.5. - Dezvoltarea serviciilor sanitare și sociale

Măsura 5.1. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate

Măsura 5.2. Dezvoltarea infrastructurii sociale integrate și susținerea dezvoltării comunitare

Măsura 5.3. Asigurarea condițiilor de locuire temporară pentru persoanele vulnerabile

Măsura 5.4. Sprijinirea unităților de cult

DIRECȚIA STRATEGICĂ 6 - TURISM, CULTURĂ, SPORT ȘI AGREMENT

Prioritatea nr.6.- Teritoriu local atractiv pentru turism, cultură și sport

Măsura 6.1. Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare

Măsura 6.2. Punerea în valoare a identității culturale locale prin acțiuni specifice de promovare, informare și cooperare

Măsura 6.3. Dezvoltarea infrastructurii turistice, sportive și de agrement

DIRECȚIA STRATEGICĂ 7 - SADU -SMART VILLAGE

Prioritatea nr.7. - Fructificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor

Măsura 7.1. Digitalizarea serviciilor publice la nivel local și dezvoltarea serviciilor de e-administrație

Măsura 7.2. Conținut electronic relevant pentru dezvoltarea turismului rural

DIRECȚIA STRATEGICĂ 8 - CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ și COOPERARE

Prioritatea nr.8.- Dezvoltarea cooperării și asocierii

Măsura 8.1. Dezvoltarea resurselor umane care activează în sectorul public

Măsura 8.2. Dezvoltarea, modernizarea și diversificarea serviciilor publice pentru cetățeni

Măsura 8.3. Susținerea și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice locale în scopul realizării unor proiecte comune

3.6. Portofoliul de proiecte

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
DIRECȚIA STRATEGICĂ 1 - DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE BAZĂ ȘI CREȘTEREA ACCESIBILITĂȚII				
Măsura 1.1. Modernizarea infrastructurii rutiere și de acces și îmbunătățirea mobilității pietonale				
1.	Realizare Plan de Mobilitate 2030, pentru comuna Sadu	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
2.	Reabilitarea străzilor din zona Tocile, Comuna Sadu	Proiect în pregătire	PNS /PNI Anghel Saligny și buget local	Prioritate termen mediu 2025- 2027
3.	Reabilitarea străzilor din comuna Sadu (Etapa II - rest executat + Etapa III)	Procedură de achiziție publică finalizată	PNI Anghel Saligny și buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
4.	Realizare pistă de biciclete pe traseele Sadu-Cisnădie, Sadu-Tălmăciu și pe Valea Sadului	Proiect în pregătire	PNRR/ AFM/ POR/ Buget local/Alte surse	Prioritate termen lung 2028- 2030
5.	Realizarea și amenajarea unei piste mixte (pietonale și cicliste) în Tocile, strada Sadului	Proiect în pregătire	PNRR/ POR /Buget local /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
6.	Reabilitarea podului peste râul Sadu - zona centrală	Idee de proiect	PNI Anghel Saligny / Alte surse/ Buget local	Prioritate termen lung 2027 - 2030
7.	Construire pod peste râul Sadu, zona Dârste, comuna Sadu, județul Sibiu	S.F.	PNI Anghel Saligny / Alte surse/ Buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
8.	Realizare rețea de canalizație metropolitană în comuna Sadu	Idee de proiect	FEADR - GAL /Alte surse/ Buget local	Prioritate termen lung 2027 - 2030

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
9.	Demolarea podețe existente și construire podeț dalat nou, str. Câmpului, comuna Sadu	D.A.L.I.	PNI Anghel Saligny / Alte surse/ Buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
10.	Racord cu Autostrada Sibiu-Pitești, în zona Tălmăciu	Investiție CNAIR în execuție	Bugetul de sat	
11.	Reconfigurarea zidului Bisericii Sadu I și lărgirea străzii Inocențiu Micu Klein	Idee de proiect	Buget local /Alte surse	Prioritate termen lung 2027 - 2030
12.	Dezvoltarea transportului public de persoane	Idee de proiect Parteneriat cu ADI „Transport Metropolitan Sibiu”	POR /Alte surse	Prioritate termen lung 2027 - 2030
13.	Achiziționare autobuze electrice sau electric-hibride pentru transportul public în comun	Idee de proiect	PNRR C10, AFM /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
14.	Achiziționare autobuze electrice sau electric-hibride pentru transportul elevilor	Idee de proiect	POR, AFM / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
Măsura 1.2. Modernizarea și extinderea structurii tehnico-edilitare				
15.	Extinderea rețelelor de distribuție a energiei electrice în localitatea Sadu, zona Tocile	Proiect tehnic	AFM și buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
16.	Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată din județele Sibiu și Brașov, rețele de apă, stații de pompare și branșamente apă potabilă în Tocile	SF Investiție SC APA CANAL SA	POIM 2014 - 2020 și buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
17.	Extindere rețea de canalizare menajeră în comuna Sadu, cartier Tocile	SF	PNRR/ PNI Anghel Saligny PNDR / AFM / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
18.	Redimensionare conductă cu recuplare a 35 brașamente și extindere conductă gaze naturale presiune redusă și montarea contoarelor inteligente în număr de 1432 bucăți	SF	PNI Anghel Saligny / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
Măsura 1.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii forestiere				
19.	Modernizarea drumurilor forestiere din comuna Sadu	Idee de proiect	PNDR 2023 - 2030/ Alte surse	Prioritate termen lung 2027 - 2030
Măsura 1.4. Modernizarea și extinderea infrastructurii agricole				
20.	Reabilitarea drumurilor agricole din comuna Sadu	SF	PNDR 2023 - 2030 / Alte surse	Prioritate termen lung 2027 - 2030
Măsura 1.5. Siguranța populației				
21.	Înființare Post de poliție locală în comuna Sadu	Idee de proiect	Buget local / Bugetul de Stat	Prioritate termen lung 2027 - 2030
22.	Lucrări de stabilizare și consolidare versanți și colectarea torenților din zona montană Sadu	Idee de proiect	AFM/ Bugetul de stat / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
23.	Regularizarea pâraurilor ce tranzitează comuna Sadu	Idee de proiect	AFM/ Bugetul de stat / Alte surse	Prioritate termen lung 2027 - 2030
24.	Modernizarea și extinderea sistemului de supraveghere video	Idee de proiect	PNRR/ PNDR -GAL/ Buget local / Bugetul de Stat/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
DIRECȚIA STRATEGICĂ 2 - ECONOMIE LOCALĂ ȘI AGRICULTURĂ				
Măsura 2.1.1. Crearea infrastructurii pentru dezvoltarea afacerilor				
25.	Realizarea unui parc industrial pentru dezvoltarea afacerilor în comuna Sadu	Documentație tehnică în lucru	POR R entru 2021 - 2030 /Alte surse	
26.	Facilitarea accesului la utilități pentru operatorii economici	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
27.	Dezvoltarea zonei industriale Tâlmaciuz	Idee de proiect, în parteneriat cu UAT Tâlmaciuz	POR R Centru 2021 - 2030 / Alte surse	
Măsura 2.1.2. Atragerea investitorilor în comuna Sadu				
28.	Promovarea comunei în mediul de afaceri pentru atragerea investitorilor	Idee de proiect	Buget local /Alte surse	2022 - 2030 Programe recurente
29.	Promovarea programelor guvernamentale și/sau europene pentru stimularea înființării sau modernizării întreprinderilor	Idee de proiect	Buget local /Alte surse	2022 - 2030 Programe recurente
30.	Suținerea dezvoltării antreprenorilor locali prin măsuri de finanțare dedicate prin GAL Mărginimea Sibiului	Idee de proiect	Buget local /Alte surse	2022 - 2030 Programe recurente
Măsura 2.1.3. Dezvoltarea economiei circulare și economiei sociale				
31.	Suținerea economiei sociale prin acordare de facilități întreprinderilor de economie socială	Idee de proiect	Buget local	2022 - 2030 Programe recurente
32.	Promovarea și dezvoltarea economiei circulare	Idee de proiect	Buget local	2022 - 2030 Programe recurente

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
Măsura 2.2.1. Susținerea modernizării sectorului agricol și piscicol				
33.	Achiziționare echipamente și utilaje agricole	Idee de proiect	PNDR - GAL / PNS / Buget local / Bugetul de Stat / alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
34.	Dezvoltarea sectorului piscicol în comuna Sadu	Idee de proiect		Prioritate termen lung 2028 - 2030
Măsura 2.2.2. Dezvoltarea formelor asociative cu scop economic				
35.	Stimularea înființării și sprijinirea formelor asociative din agricultură	Idee de proiect	PNDR -GAL/ PNS/Buget local / Alte surse	2022 - 2030 Programe recurente
Măsura 2.2.3. Înființarea/ dezvoltarea/ modernizarea și dotarea infrastructurii de valorificare a produselor locale				
36.	Amenajare piață pentru desfacerea produselor locale	Idee de proiect	PNDR -GAL/ PNS/ Buget local / Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
37.	Înființarea unui centru de colectare, depozitare și/sau desfacere a produselor agricole	Idee de proiect	PNDR -GAL/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
38.	Înființarea unui centru de colectare, depozitare și/sau desfacere a fructelor de pădure	Idee de proiect	PNDR -GAL/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
39.	Dezvoltarea și modernizarea stânilor locale	Idee de proiect	PNDR -GAL/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
DIRECȚIA STRATEGICĂ 3 - EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ				
Măsura 3.1. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale și asigurarea unui proces de învățare modern bazat pe resurse și tehnologii digitale				
40.	Construire grădiniță cu program prelungit, sat Sadu, comuna Sadu, județul Sibiu	DALI	C.N.I./ Buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
41.	Modernizare, extindere și dotare cu echipamente smart (Școala Smart) a școlii gimnaziale Samuil Micu din comuna Sadu	Proiect în pregătire	PNRR/ POR Centru 2021 - 2030 / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
42.	Înființarea și dotarea unui centru after-school	Idee de proiect	POR R Centru 2021 - 2030 / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
43.	Construire bazin didactic de înot	Idee de proiect	CNI /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
44.	Modernizarea Bibliotecii Publice Locale și digitalizarea acesteia	Idee de proiect	PNDR -GAL/ Buget local / PNRR / Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
45.	Construire și dotare tabără școlară cu ateliere de creație, ateliere multimedia și spațiu pentru servirea mesei	Idee de proiect	POR R Centru 2021 - 2030 / Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
Măsura 3.2. Creșterea accesului la serviciile de educație și formare profesională pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile				
46.	Susținerea integrării copiilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă	Idee de proiect	POEO/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
47.	Susținerea programelor educaționale și de consiliere pentru prevenirea abandonului școlar	Idee de proiect	POR/ POEO/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
Măsura 3.3. Stimularea participării adulților la educația continuă și dezvoltarea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții				
48.	Construire centru educațional multifuncțional	Idee de proiect	PNRR/ POEO /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
49.	Înființarea/dezvoltarea infrastructurii pentru educația non-formală	Idee de proiect	POEO/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
50.	Măsurile de susținere al educației pe tot parcursul vieții	Idee de proiect	Granturi norvegiene	2022 - 2030
DIRECȚIA STRATEGICĂ 4 - MEDIU ȘI CLIMĂ				
Măsura 4.1. Reducerea emisiilor de carbon prin măsuri de eficiență energetică				
51.	Creșterea eficienței energetice al clădirilor rezidențiale	Idee de proiect	PNRR Axa 10, AFM/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2026
52.	Creșterea eficienței energetice al clădirilor publice	Idee de proiect	PNRR Axa 10, AFM/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2026
53.	Creșterea eficienței energetice a sistemului de iluminat public din comuna Sadu, județul Sibiu	In implementare	AFM	Prioritate termen scurt 2022 - 2026
Măsura 4.2. Protejarea resurselor naturale prin creșterea gradului de utilizare al surselor regenerabile				
54.	Amenajare stații de reîncărcare pentru vehicule electrice și electrice hibrid plug-in	Idee de proiect	AFM/ PNRR/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2026
55.	Crearea unui program local prin care primăria încurajează folosirea de către cetățeni a surselor de energie regenerabile și nepoluante	Idee de proiect	AFM/ PNRR/ Buget local /Alte surse	2022 - 2030 Program recurent

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
Măsura 4.3. Modernizarea gestionării deșeurilor				
56.	Implementare soluții moderne de colectare selectivă a deșeurilor, inclusiv platforme de gunoi subterane	Idee de proiect	AFM/ PNRR/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
57.	Construire platformă de gunoi pentru depozitarea deșeurilor rezultate din construcții	Idee de proiect	AFM/ PNRR/ Buget local /Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
58.	Activități de ecologizare a râurilor	Idee de proiect	AFM/ Buget local/Alte surse	2022 - 2030
Măsura 4.4. Creșterea suprafețelor spațiilor verzi amenajate				
59.	Intervenții asupra spațiilor degradate, inclusiv reintroducerea în circuitul rural al construcțiilor și al terenurilor neutilizate	Idee de proiect	AFM/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
60.	Reglementări urbanistice pentru terenurile vulnerabile din domeniul privat	Idee de proiect	AFM/ Buget local/Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
61.	Activități de împădurire a terenurilor din proprietatea publică a comunei Sadu	Idee de proiect	AFM/PNS/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
Măsura 4.5. Creșterea eficienței utilizării resurselor materiale și sprijinirea tranziției către economia circulară				
62.	Promovarea și dezvoltarea economiei circulare	Idee de proiect	Buget local / POEO / Alte surse	2022 - 2030
63.	Acțiuni de informare și promovare a programelor prin care colectarea deșeurilor să se facă selectiv program de monitorizare a calității aerului pe raza UAT și în instituțiile administrate de UAT	Idee de proiect	Granturi SEE /Buget local /Alte surse	2022 - 2030

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
DIRECȚIA STRATEGICĂ 5 - SĂNĂTATE ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ ȘI CULTE				
Măsura 5.1. Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de sănătate				
64.	Înființare centru medico-social în comuna Sadu	Idee de proiect	PNRR/ Buget local / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2026
65.	Dotarea dispensarului medical	Idee de proiect	PNRR/ Buget local / Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2026
Măsura 5.2. Dezvoltarea infrastructurii sociale integrate și susținerea dezvoltării comunitare				
66.	Înființare și construire creșă în comuna Sadu	Idee de proiect	PNRR/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
67.	Sprrijinirea și dezvoltarea întreprinderilor sociale	Idee de proiect	PNRR/ Buget local/ Alte surse	2022 - 2030
Măsura 5.3. Asigurarea condițiilor de locuire temporară pentru persoanele vulnerabile				
68.	Înființare și dotare infrastructură socială destinată serviciilor sociale de tip nerezidențial-centru de zi	Idee de proiect	POIDS/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen lung 2028 - 2030
69.	Înființare și dotare infrastructură socială cu rezidență destinată îngrijirii persoanelor vârstnice	Idee de proiect	PNRR/ Alte surse	Prioritate termen lung 2028 - 2030
Măsura 5.4. Sprrijinirea unităților de cult				
70.	Dezvoltare ansamblu monument în proximitatea cartierului Tocile, comuna Sadu	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen mediu 2025- 2027
71.	Construire capelă mortuară în comuna Sadu	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen mediu 2025- 2027

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
72.	Amenajare cimitir nou în comuna Sadu	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen mediu 2025- 2027
DIRECȚIA STRATEGICĂ 6 - TURISM, CULTURĂ, SPORT ȘI RECREERE				
Măsura 6.1. Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare				
73.	Restaurarea monumentului istoric Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului”	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Granturile SEE/ Buget local/Alte surse	Prioritate termen lung 2028 - 2030
74.	Restaurarea monumentului istoric Ansamblul bisericii „Adormirea Maicii Domnului”	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Granturile SEE/ Buget local/Alte surse	Prioritate termen lung 2028 - 2030
75.	Înființarea unei expoziții permanente cu obiecte legate de portul și preocupările specifice așezărilor din zona Sadu	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Granturile SEE/ Buget local/Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
76.	Organizare evenimente culturale în scopul promovării și conservării obiceiurilor și tradițiilor locale	Idee de proiect	Buget local	2022 - 2030 recurent
77.	Stimularea atelierelor de creație și meșteșugurilor	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen mediu 2025- 2027
Măsura 6.2. Punerea în valoare a identității culturale locale prin acțiuni specifice de promovare, informare și cooperare				
78.	Înființarea unui punct de informare turistică	Idee de proiect	Buget local	Prioritate termen lung 2028 - 2030
79.	Promovarea turismului de afaceri și conferințe	Idee de proiect	Buget local	2022 - 2030 recurent

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
80.	Suținerea înființării punctelor gastronomice locale	Idee de proiect	Buget local	2022 - 2030 recurent
81.	Organizare evenimente culturale tradiționale și punerea în valoare a artizanatului local	Idee de proiect	Buget local	2022 - 2030 recurent
82.	Sesiune de comunicare și informare a cetățenilor privind posibilitățile de dezvoltare turistică precum și a avantajelor și dezavantajelor care decurg din acesta	Idee de proiect	Buget local/ Granturile SEE	2022 - 2030 recurent
83.	Realizare circuit turistic - case tradiționale Sadu	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Granturile SEE/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
84.	Dezvoltarea relațiilor de colaborare transfrontalieră cu comunități de tradiție în dezvoltarea turismului montan și promovarea schimbului de experiență	Idee de proiect	Buget local/ PNDR - GAL	2022 - 2030 recurent
Măsura 6.3. Dezvoltarea infrastructurii turistice, sportive și de agrement				
85.	Implementarea proiectului de dezvoltare al turismului pe Valea Sadului (Domeniul Schiabil Prejba)	Studiu de fezabilitate	Bugetul de stat	Prioritate termen lung 2028 - 2030
86.	Construcția complexului sportiv „La Mal”	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Buget local/ Alte surse	
87.	Realizarea traseului turistic/pistei de biciclete pe Ștrec	Idee de proiect	PNRR/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
88.	Amenajarea de locuri de joacă, de agrement și sportive pentru copii	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
89.	Realizarea de trasee cicloturistice pe raza comunei Sadu	Proiect în pregătire	2022 - 2024	
90.	Amenajarea albiei Râului Sadu - Zonă de promenadă	Proiect în pregătire	PNDR - GAL/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
91.	Amenajare parc de agrement și aventură	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
92.	Punerea în valoare și introducerea în circuitul turistic al obiectivului „Moară Comunală”	Idee de proiect	PNDR - GAL/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
93.	Creare traseu turistic pentru mocăniță pe zona Râu Sadului-Sadu-Tălmăciu	Idee de proiect (în parteneriat)	POR Centru 2021 - 2030/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen lung 2028 - 2030
94.	Măsuri de susținere pentru organizarea de competiții sportive	Idee de proiect	Buget local/ Surse private	2022 - 2030 recurent
DIRECȚIA STRATEGICĂ 7 - SADU -SMART VILLAGE				
Măsura 7.1. Digitalizarea serviciilor publice la nivel local și dezvoltare serviciilor de e-administrație				
95.	Achiziționare echipamente IT pentru eficientizarea activității administrației publice	Idee de proiect	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
96.	Realizare SMART VILLAGE la nivelul comunei Sadu	Proiect în derulare	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
97.	Crearea unor sisteme inteligente de irigare a zonelor verzi	Idee de proiect	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
98.	Realizarea sistemului de siguranță a circulației cu indicatoare electrice/ electronice independente energetic cu conectivitate la sistemul public de infrastructură inteligentă, panouri de conectare	Idee de proiect	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
99.	Sprejinierea producătorilor agricoli prin punerea la dispoziție a platformelor online de vânzare și promovare a produselor agroalimentare	Idee de proiect	Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
100.	Realizare concept integrat pentru dezvoltarea cartierului Tocile prin construcția unor obiective de interes social-economic și construire cartier tineret cu dotări de educație, cultură, sport, agrement, servicii și comerț (OZONE - SMART)	Idee de proiect	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
101.	Acces la informații online pentru fermieri, stație meteo cu trei terminale: Sadu, Tocile, Vf. Prejba	Idee de proiect	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
102.	Digitizarea parcelelor de teren în vederea depunerii cererii unice de plată la APIA	Idee de proiect	PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
103.	Cadastru general al comunei Sadu (continuare proiect)	Con- tinuare proiect	Buget local	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
104.	Servicii „Cloud” - platformă cloud online pentru utilizare de către administrația publică	Idee de proiect	Buget de stat	Prioritate termen scurt 2022 - 2024

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
105.	Infrastructură de igienizare „inteligentă” - pubele cu senzori	Idee de proiect	POCIDIF/ PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
106.	Achiziționare și implementare set de date spațiale din teren și integrarea acestora într-o soluție geospațială - G.I.S. operațional	Idee de proiect	POCIDIF/ PNRR C10/ C3/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
107.	Elaborarea/actualizarea în format digital a documentațiilor de amenajarea teritoriului și de urbanism: PUG / PUZ	Idee de proiect	POCIDIF/ PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
Măsura 7.2. Conținut electronic relevant pentru dezvoltarea turismului rural				
108.	Dezvoltarea de aplicații mobile pentru promovarea turistică a comunei	Idee de proiect	POCIDIF / PNRR C10 / Buget local / Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
109.	Digitalizarea obiectivelor turistice - plăcuțe de informare cod QR	Idee de proiect	POCIDIF/ PNRR C10 / Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
110.	Campanii on-line privind promovarea turistică a comunei Sadu	Idee de proiect	POCIDIF/ Buget local/ Alte surse	2022 - 2030 recurent
111.	Valorificarea obiectivelor de patrimoniu local prin digitizare sau reconstrucție digitală (VR/AR)	Idee de proiect	POCIDIF/ PNRR C10/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen lung 2028 - 2030
Măsura 7.3. Siguranță cibernetică				
112.	Campanii de informare privind siguranța cibernetică și de prelucrare a datelor în cadrul Primăriei Sadu	Idee de proiect	POCIDIF/ Buget local/ Alte surse	2022 - 2030 recurent

Nr. crt	Titlul proiectului	Stadiu proiect (idee/SF/DALI/PT)	Posibile surse de finanțare	Prioritate
113.	Implementare măsuri de siguranță cibernetică pentru protejarea datelor din cadrul Primăriei UAT Sadu	Idee de proiect	POCIDIF/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
DIRECȚIA STRATEGICĂ 8 - CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI COOPERARE				
Măsura 8.1. Dezvoltarea resurselor umane care activează în sectorul public				
114.	Dezvoltarea resurselor umane din aparatul de specialitate al autorității publice locale prin programe de formare	Idee de proiect	POCU/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
115.	Pregătirea personalului pentru utilizarea noilor tehnologii	Idee de proiect	PNRR C7/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen scurt 2022 - 2024
Măsura 8.2. Dezvoltarea, modernizarea și diversificarea serviciilor publice pentru cetățeni				
116.	Construire remiză pentru gararea echipamentelor și depozitarea accesoriilor aferente serviciului de întreținere a domeniului public	Idee de proiect	PNS 2023-2026 - GAL/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
117.	Achiziționarea de echipamente și/sau accesorii pentru serviciul de întreținere a domeniului public	Idee de proiect	PNS 2023-2026 - GAL/ Buget local/ Alte surse	Prioritate termen mediu 2025- 2027
Măsura 8.3. Susținerea și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice locale în scopul realizării unor proiecte comune				
118.	Asocierea UAT Sadu în cadrul Asociațiilor de Dezvoltare Intracomunitară în scopul realizării unor proiecte comune	Idee de proiect	Buget local/ Alte surse	2022 - 2030 recurent
119.	Participarea UAT în cadrul unor programe de schimb de experiență și bune practici	Idee de proiect	Buget local/ Alte surse	2022 - 2030 recurent

3.7. Potențiale surse de finanțare în perioada 2021-2027

Alături de sumele alocate de la bugetul local al comunei Sadu, implementarea strategiei locale are în vedere accesarea de finanțări nerambursabile din fonduri europene în baza alocărilor financiare conform Programelor Operaționale aferente perioadei 2021-2027, programelor guvernamentale sau altor programe de finanțare, în cadrul cărora investițiile propuse prin strategie vor fi eligibile.

Acolo unde este posibil, se vor accesa noile pachete financiare și programele europene adoptate ca răspuns la criza generată de pandemia COVID 19, precum: PNRR-Programul Național de Redresare și Reziliență, EU4Health, Next Generation EU și altele, alături de programele finanțate din bugetele naționale precum: PNDL-Programul Național de Dezvoltare Locală, Programele derulate de Agenția Fondului de Mediu (AFM), programele derulate de Compania Națională de Investiții-CNI, programele finanțate prin Administrația Fondului Cultural Național și altele.

Sursele de finanțare nerambursabilă pentru Autoritățile publice Locale includ și:

- Granturile Spațiului Economic European (SEE) și Norvegiene
- Programul LIFE - instrument de finanțare al Uniunii Europene pentru mediul înconjurător și acțiuni în domeniul climei
- Programul ROSENC de Eficiență Energetică în Iluminat (PREEI) și altele

În cele ce urmează facem o scurtă prezentare a programelor de finanțare prin care se vor putea finanța investițiile propuse în portofoliul de proiecte.

3.7.1. Fonduri europene

Instrumentele de finanțare nerambursabilă alocate statelor membre ale Uniunii Europene au scopul de a reduce disparitățile de dezvoltare între acestea atât pe plan economic, cât și social.

Cadrul financiar multianual aprobat de către Parlamentul European la 17 decembrie 2020, acoperă următoarele domenii principale de cheltuieli:

356,4 miliarde Euro	resurse naturale și mediu
337,8 miliarde Euro	coeziune, reziliență și valori
132.8 miliarde Euro	piața unică, inovare și sectorul digital
98,4 miliarde Euro	vecinătate în întreaga lume
73,1 miliarde Euro	administrația publică europeană

22,7 miliarde Euro	migrație și gestionarea frontierelor
13,2 miliarde Euro	securitate și apărare

3.7.1.1. Politica de coeziune

În cadrul bugetului UE pentru 2021-2027, Comisia propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii a solidarității.

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European Plus (FSE+) și Fondul de coeziune alături de Fondul European pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) contribuie la acțiunile Uniunii care conduc la consolidarea coeziunii economice, sociale și teritoriale sprijinând investițiile pentru ocuparea forței de muncă și creșterea economică în statele membre ale Uniunii Europene.

Obiectivele de politică care definesc finanțarea acțiunilor de coeziune sunt următoarele:

1. Europă mai inteligentă	prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;
2. Europă mai verde	fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;
3. Europă conectată	cu rețele strategice de transport și digitale;
4. Europă mai socială	pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;
5. Europă mai apropiată de cetățenii săi	prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Pentru România, minim 25% din resursele FEDR de la nivel național vor fi alocate pentru Obiectivul de Politică 1. - O Europă mai inteligentă și minim 30% din resursele FEDR și FC pentru Obiectivul de Politică 2. -O Europă mai verde.

Alocarea de fonduri propusă de Comisia Europeană prin Politica de Coeziune pentru România, pentru perioada 2021-2027 este următoarea:

17,437 MLD. EURO	Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR)
3,54 MLD. EURO	Fondul de Coeziune (FC)
8,24 MLD. EURO	Fondul Social European Plus (FSE+)

Implementarea politicii de coeziune 2021-2027 în România

Politica de coeziune va fi implementată prin intermediul următoarelor programe operaționale:

- Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)
- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
- Programul Operațional Transport (POT)
- Programului Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)
- Programul Operațional Sănătate (POS)
- Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)
- Programe Operaționale Regionale
- Programul Operațional Regional Sud Muntenia
- Programul Operațional Regional Centru
- Programul Operațional Regional București-Ilfov
- Programul Operațional Regional Vest
- Programul Operațional Regional Nord-Vest
- Programul Operațional Regional Sud-Vest Oltenia
- Programul Operațional Regional Nord-Est
- Programul Operațional Regional Sud-Est
- Programul Operațional Asistență Tehnică

Programul de interes pentru comuna Sadu, din cadrul politicii de coeziune, cu un rol deosebit de important pentru finanțarea unor investiții pentru Comuna Sadu este Programul Operațional Regional 2021 - 2027, Regiunea Centru. Așadar, comuna Sadu este eligibilă pentru a depune proiecte spre finanțare în cadrul următoarelor Axelor prioritare:

Nr. Crt.	Axă prioritară	Obiectiv specific (OS)	Buget propus (euro) - FEDR
1	O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	82.156.981
		a (iii) Intensificarea creșterii și competitivității IMMurilor, crearea de locuri de muncă în IMM, inclusiv investiții productive	
2	O regiune digitală	a (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, organizațiilor de cercetare și al autorităților publice	40.831.294
3	O regiune cu Comunități prietenoase cu mediul	b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	101.617.000
6	O regiune educată	d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusive prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online	77.837.342
7	O regiune cu turism sustenabil	d(vi) Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	26.264.508

3.7.1.2. Politica Agricolă Comună

Finanțarea din bugetul general al Uniunii a diverselor intervenții și măsuri care intră sub incidența Politicii Agricole Comune (PAC) se efectuează prin:

- Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA)
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)

Sprejtinul din FEGA și din FEADR vizează îmbunătățirea în continuare a dezvoltării sustenabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale contribuind la:

- promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care garantează securitatea alimentară;
- stimularea îngrijirii mediului și a combaterii schimbărilor climatice și contribuția la îndeplinirea obiectivelor Uniunii legate de mediu și climă;
- consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale.

Propunerea Comisiei Europene pentru perioada 2021-2027, pentru România este de 20,5 miliarde Euro, din care:

13,3 mld. Euro	Plăți directe
6,7 mld Euro	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)
363 mil Euro	Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA)

De menționat este și faptul că din bugetul alocat FEADR, doar 5% va fi destinat măsurilor LEADER!

Importanța obiectivului 2 „Combaterea schimbărilor de mediu și climă” este confirmată încă odată de alocarea financiară propusă, respectiv, din bugetul aprobat pentru FEADR, 35% este adresat intervențiilor asupra obiectivelor specifice de mediu și climă.

Cele nouă obiective ale viitoarei Politici Agricole Comune pentru perioada 2021-2027 vizează:

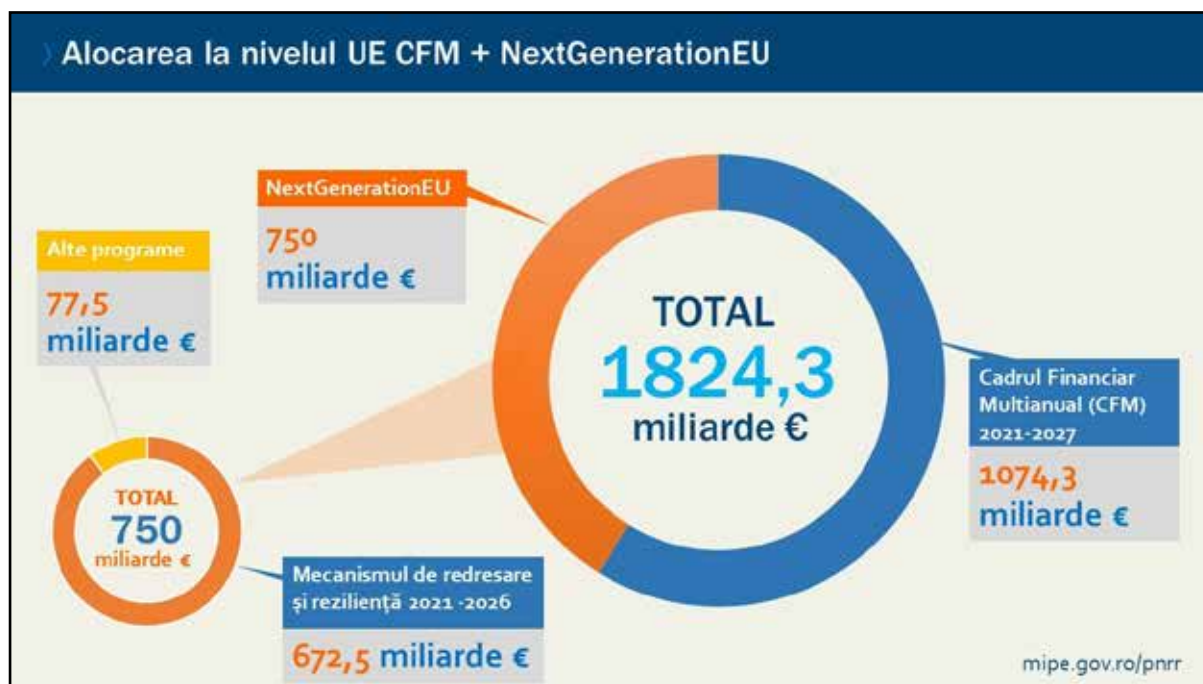
1. Reechilibrarea lanțului alimentar
2. Combaterea schimbărilor climatice
3. Managementul durabil al resurselor
4. Conservarea peisajelor și a biodiversității
5. Sprejtinirea reînnoirii generaționale
6. Dezvoltarea zonelor rurale
7. Siguranța alimentară și bunăstarea animalelor
8. Venituri echitabile pentru fermieri
9. Creșterea competitivității

În ceea ce privește investițiile publice ale comunei Sadu, obiectivul de interes din cadrul Politicii Agricole Comune, respectiv al PNS este Obiectivul 6-Dezvoltarea zonelor rurale prin care vor fi finanțate următoarele obiective:

- Crearea sau modernizarea infrastructurii rutiere de bază din spațiul rural;
- Crearea sau modernizarea infrastructurii de acces agricolă.

3.7.1.3. Instrumentul financiar temporar – #NextGenerationEU (PNRR)

Uniunea Europeană a decis să înființeze un instrument financiar temporar - #NextGenerationEU, în valoare de 750 de miliarde euro, separat de bugetul pe termen lung al UE, Cadrul Financiar Multianual (CFM), pentru perioada 2021 -2027. Scopul principal al acestuia este să ofere sprijin statelor membre pentru a face față provocărilor generate de Criza Covid19 și consecințele sale economice. Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) este pilonul principal al #NextGenerationEU și are alocat un buget total de 672,5 miliarde euro.

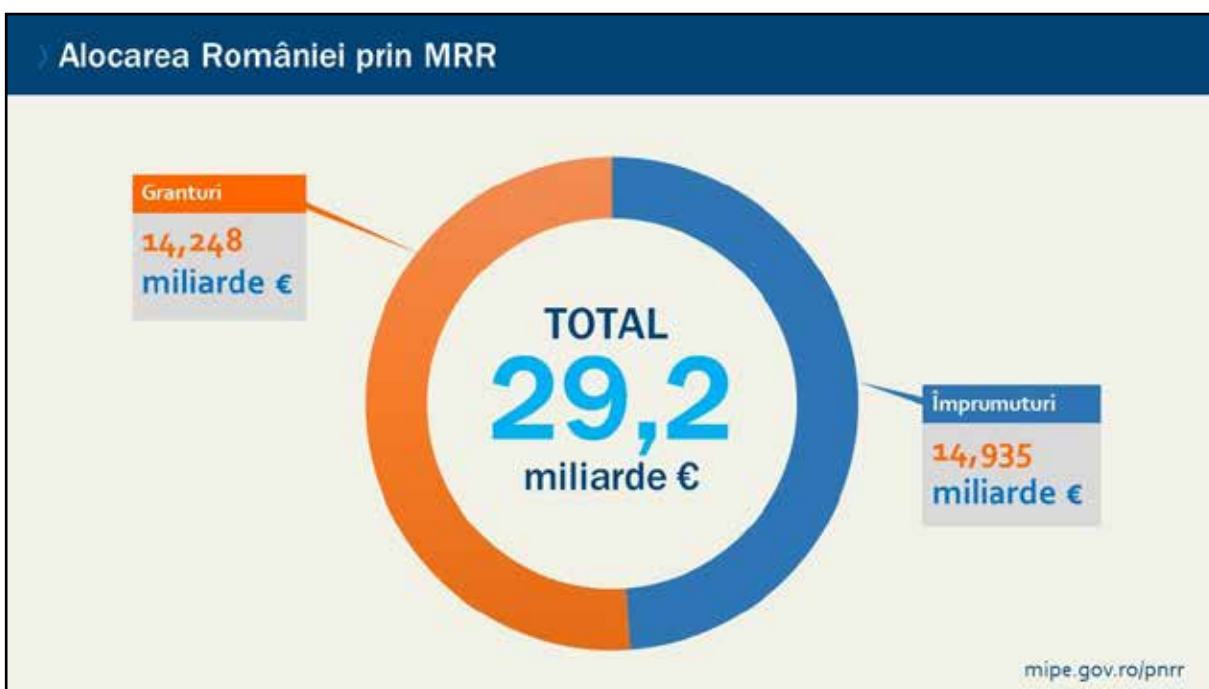

Scopul Mecanismului de Redresare și Reziliență este de a oferi sprijin pentru investiții și reforme esențiale în vederea redresării sustenabile și pentru ameliorarea rezilienței economice și sociale a statelor membre UE. La finalul perioadei de investiții, economiile și societățile europene vor fi mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile tranzițiilor verzi și digitale.

În total, România ar primi 14,248 miliarde sub formă de grant și aproximativ 14,935 miliarde sub formă de împrumuturi pentru un total de 29,2 miliarde euro. Regula

stabilită prin Regulament este ca 70% din granturi să fie angajate până la finalul anului 2022, termenul limită pentru accesarea diferenței de 30% din granturi fiind 31 decembrie 2023. În plus, plățile pentru proiectele care vor fi incluse în programele naționale de redresare și reziliență trebuie făcute până în decembrie 2026.

Pentru utilizarea instrumentului de finanțare MRR fiecare stat membru al UE trebuie să elaboreze propriul Plan de Relansare și Reziliență, prin care își stabilește domeniile prioritare de investiții în scopul ieșirii din criză, relansării economice și creșterii capacității de reziliență. România se află în această etapă.

Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR) elaborat de România se constituie într-un Document Strategic ce stabilește prioritățile investiționale și reformele necesare pentru redresare și creștere sustenabilă, corelate tranziției verzi și digitale avute în vedere de Comisia Europeană.

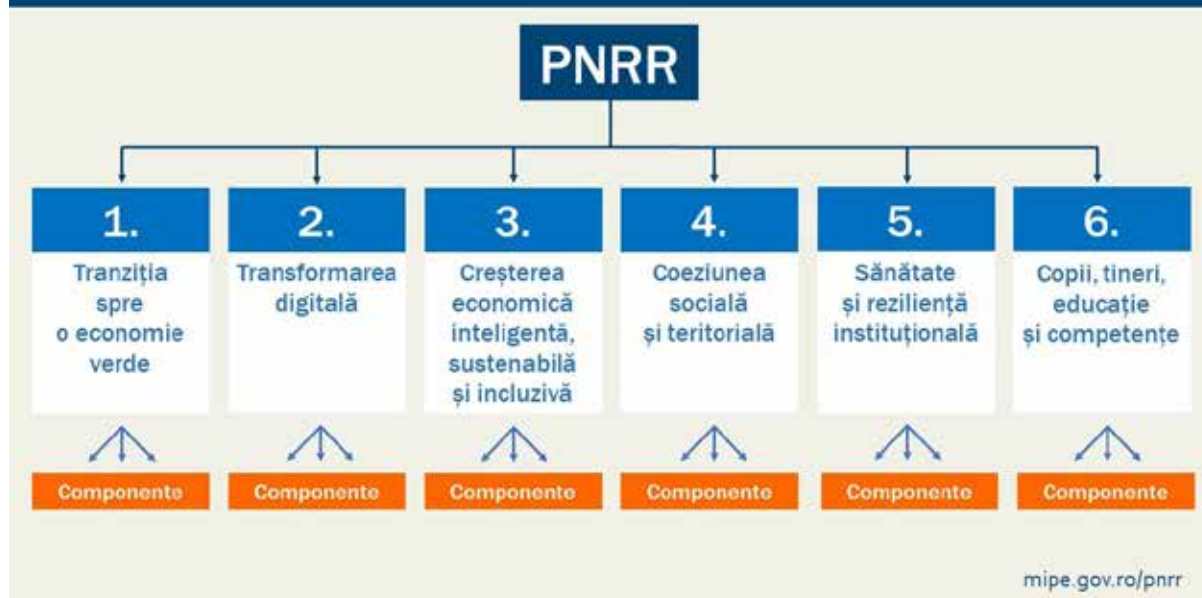
PNRR se referă la un pachet coerent de investiții publice și reforme propuse în baza Recomandărilor Specifice de Țară 2019-2020. Aceste reforme și proiecte de investiții publice trebuie puse în aplicare până în 2026.

PNRR are la bază 6 piloni principali:

1. Tranziția spre o economie verde;
2. Transformarea digitală;
3. Creșterea economică inteligentă, sustenabilă și incluzivă;
4. Coeziunea socială și teritorială;

5. Sănătate și reziliență instituțională;
6. Copii, tineri, educație și competențe.

Pilonii Planului Național de Redresare și Reziliență

În România, Mecanismul de redresare și reziliență finanțează investiții și reforme care se preconizează că vor transforma profund economia și societatea acestei țări. Printre măsurile notabile se numără:

Asigurarea tranziției către o economie verde

Planul României prevede investiții de 3,9 miliarde euro în modernizarea infrastructurii feroviare, inclusiv a căilor ferate și a materialului rulant electrificate sau cu emisii zero. În plus, 2,7 miliarde euro vor fi investite în renovarea eficientă din punct de vedere energetic și renovarea seismică a clădirilor multifamiliale și publice, ceea ce va aduce beneficii pentru mediu și va reduce facturile la energie ale gospodăriilor. Valul de renovări va spori rezistența clădirilor la seisme și le va face mai accesibile pentru persoanele cu handicap și persoanele în vârstă.

Reformele și investițiile în valoare de 855 de milioane euro vor sprijini producția de energie curată prin eliminarea treptată a producției de cărbune și lignit și prin utilizarea surselor regenerabile de energie și a hidrogenului. În plus, planul include măsuri de protecție a biodiversității și a mediului axate pe împădurire, reîmpădurire și pepiniere forestiere, precum și alte măsuri privind biodiversitatea pentru reconstrucție ecologică și protecția speciilor, cu investiții în valoare de 1,1 miliarde euro.

Sprijinirea tranziției digitale

Planul prevede 1,5 miliarde euro pentru digitalizarea administrației publice în domenii-cheie precum justiția, ocuparea forței de muncă și protecția socială, mediul, gestionarea funcției publice și dezvoltarea competențelor, achizițiile publice, securitatea cibernetică, fiscalitatea și vama, cu construirea simultană a unei infrastructuri guvernamentale securizate de tip cloud și eliberarea de cărți de identitate electronice pentru 8,5 milioane de români. Planul investește 470 de milioane euro pentru dezvoltarea unui sistem integrat de e-sănătate, care să conecteze peste 25.000 de furnizori de asistență medicală și sisteme de telemedicină. În plus, 881 de milioane EUR vor fi alocate digitalizării educației în vederea îmbunătățirii competențelor pedagogice digitale, precum și a conținutului educațional și a echipamentelor digitale.

Consolidarea rezilienței economice și sociale

Planul va sprijini un proces decizional mai bun și sustenabilitatea fiscală prin intermediul unui cadru bugetar consolidat, al unor reforme ale administrației fiscale și ale cadrului fiscal, al unei reforme a sistemului de pensii și al unui control mai bun al cheltuielilor. Planul va îmbunătăți mediul de afaceri prin măsuri de consolidare a independenței sistemului judiciar și de îmbunătățire a calității și eficienței acestuia, intensificând combaterea corupției și sprijinind un sistem decizional previzibil, informat și participativ. Planul va contribui totodată la consolidarea rezilienței sistemului de sănătate prin investiții de 2 miliarde euro în infrastructuri spitalicești moderne și va îmbunătăți sistemul educațional prin măsuri cuprinzătoare care să vizeze toate nivelurile de învățământ. În plus, reforma venitului minim de incluziune va simplifica și va îmbunătăți sprijinul social pentru persoanele cele mai vulnerabile, creând în același timp stimulente pentru ocuparea forței de muncă și formare profesională. Planul României va sprijini coeziunea teritorială și socială prin dezvoltarea, modernizarea și decarbonizarea transportului rutier și prin îmbunătățirea siguranței rutiere, prin reforme și investiții în valoare de 3,9 miliarde euro.

Acest Mecanism va mobiliza fonduri pentru investiții pentru perioada 2021-2027 și se va implementa prin trei piloni:

3.7.1.4. Programe cu finanțare de la bugetele naționale

1. PROGRAMELE FINANȚATE PRIN COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI) S.A.

Compania Națională de Investiții (CNI) S.A. funcționează în baza Ordonanței nr.25/2001 privind înființarea Companiei Naționale de Investiții CNI S.A. cu modificările și completările ulterioare.

Finanțator: Guvernul României

Program de finanțare: Programul național de construcții de interes public sau social

Obiectivul programului: Construirea, reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea unui obiectiv, finalizarea unui obiectiv demarat anterior de beneficiar

Solicitanți eligibili: Autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale, inclusiv persoane fizice și juridice în cazul Subprogramului „Lucrări în primă urgență”.

Activități eligibile: Construirea, reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea unui obiectiv, finalizarea unui obiectiv demarat anterior de beneficiar:

1. Subprogramul „Săli de sport”
2. Subprogramul „Bazine de înot”
3. Subprogramul „Complexuri sportive”
4. Subprogramul „Așezăminte culturale”
5. Subprogramul „Unități și instituții de învățământ de stat”
6. Subprogramul „Patinoare artificiale”
7. Subprogramul „Unități sanitare”
8. Subprogramul „Săli de cinema”
9. Subprogramul „Lucrări în primă urgență”
10. Subprogramul „Reabilitare blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate”
11. Subprogramul „Drumuri de interes local și drumuri de interes județean”
12. Subprogramul „Fose septice, microstații de epurare și sisteme de alimentare cu apă”

13. Subprogramul „Alte obiective de interes public sau social în domeniul construcțiilor”

2. PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE LOCALĂ - PNDL

Reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală și are la bază principiul conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurat un set minim de servicii publice. Programul Național de Dezvoltare Locală, coordonat de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA), stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Finanțator: Guvernul României

Programe de finanțare și solicitanți eligibili:

- Programul privind reabilitarea, modernizarea și/sau asfaltarea drumurilor de interes județean și de interes local, alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate la sate, precum și în unitățile administrativ-teritoriale cu resurse turistice - Hotărârea Guvernului nr.577/1997;
- Programul de dezvoltare a infrastructurii și a unor baze sportive din spațiul rural - Ordonanța Guvernului nr.7/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.71/2007, cu modificările ulterioare;
- Programele multianuale prioritare de mediu și gospodărire a apelor - Ordonanța Guvernului nr.40/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.61/2007, cu modificările ulterioare pentru programul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. c);
- Programul Reabilitare și modernizare - 10.000 km drumuri de interes județean și drumuri de interes local - Hotărârea Guvernului nr.530/2010.

Obiectivul programului: obiectivul prioritar ale PNDL este finalizarea tuturor obiectivelor finanțate prin alte programe închise în prezent, precum și sprijinirea autorităților publice locale în prioritizarea finanțărilor, astfel încât România, în integralitatea ei, să devină un spațiu construit eficient, în care toți locuitorii să aibe acces egal la resurse, să beneficieze de creșterea calității vieții și să se faciliteze dezvoltarea comunităților funcție de potențialul acestora și de strategiile de dezvoltare durabilă, pe principii de competitivitate și coeziune teritorială. Programul este dedicat realizării unor obiective de investiții de infrastructură de dimensiuni reduse ca volum care nu îndeplinesc criteriile de eligibilitate pe programe cu finanțare europeană sau la care este imperios necesară finalizarea acestora pentru respectarea

unor angajamente asumate de România în cadrul Uniunii Europene.

Activități eligibile: Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de realizare/extindere/reabilitare/modernizare, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- unități de învățământ preuniversitar (grădinițe, școli generale primare și gimnaziale, licee, grupuri școlare, colegii naționale, școli profesionale, școli postliceale, unități de învățământ special de stat);
- unități sanitare;
- drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare (drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților);
- poduri, podețe sau punți pietonale;
- obiective culturale de interes local (biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre);
- platforme de gunoi;
- piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- modernizarea bazelor sportive;
- sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;
- infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.

Finanțare

Programul se finanțează prin transferuri de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual în bugetul MDLPA, din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale beneficiare și din alte surse legal constituite.

În limita fondurilor aprobate anual prin legea bugetului de stat, în baza analizei interne de specialitate a propunerilor de finanțare ale autorităților locale, MDLPA întocmește și aprobă prin ordin al ministrului dezvoltării regionale și administrației publice, lista finală cu obiectivele de investiții care se finanțează, listă care se publică pe site-ul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

Pentru transferul sumelor de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, cu destinația finanțării cheltuielilor eligibile prevăzute în contractele anuale de finanțare unitățile administrativ-teritoriale pot solicita lunar, în scris Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, în funcție de necesități, transferul sumelor alocate cu destinația finanțării cheltuielilor eligibile prevăzute în contractele anuale de finanțare, în termen de 30 de zile de la efectuarea transferurilor de sume. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației virează sumele alocate și aprobate prin ordin de plată direct în conturile beneficiarilor.

3. Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”

Aflat sub coordonarea Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, programul național de investiții „Anghel Saligny” presupune investiții de miliarde de lei în comunitățile locale, pentru realizarea de drumuri, canalizări și infrastructură de gaze dar și altele, respectiv dezvoltarea serviciilor esențiale pe care statul și unitățile administrativ-teritoriale trebuie să le asigure tuturor cetățenilor la standarde de calitate și siguranță.

Potrivit articolului nr.4 a Ordonanței de urgență pentru aprobarea Programului Național de Investiții „Anghel Saligny” în cadrul programului se pot realiza obiective de investiții care constau în realizarea de construcții noi sau de lucrări de construire, reconstruire, consolidare, reparație, modernizare, modificare, extindere, reabilitare, după caz, schimbare de destinație, protejare, restaurare, conservare la construcții existente și care se încadrează în cel puțin una dintre următoarele categorii de investiții:

- alimentări cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate, inclusiv canalizare pluvială și sisteme de captare a apelor pluviale;
- drumurile publice clasificate și încadrate în conformitate cu prevederile legale în vigoare ca drumuri județene, drumuri de interes local, respectiv drumuri comunale și/ sau drumuri publice din interiorul localităților, precum și variante ocolitoare ale localităților;
- poduri, podețe, pasaje sau punți pietonale, inclusiv pentru biciclete și trotinete electrice;
- sisteme de distribuție a gazelor naturale, inclusiv a bransamentelor, precum și a racordului la sistemul de transport al gazelor naturale.

Coordonarea, monitorizarea și verificarea obiectivelor de investiții se realizează

de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației împreună cu Ministerul Energiei.

Nu sunt eligibile obiectivele de investiții care au fost aprobate la finanțare și sunt în derulare prin programe naționale, care nu au execuție bugetară la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență.

Finanțarea programului se asigură din:

- sume din transferuri, alocate bugetelor locale, de la bugetul de stat, aprobate cu această destinație în bugetul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, la o poziție distinctă de cheltuieli;
- sume din bugetele locale alocate cu această destinație;
- alte surse legal constituite.

Sumele alocate de la bugetul de stat prin bugetul Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, prin prezentul program, sunt surse de finanțare complementare pentru bugetele locale. Prin abordarea integrată a programului și finanțarea unor proiecte prioritate se urmărește îmbunătățirea stării de sănătate a populației, a condițiilor de trai, soluții care vor contribui la combaterea efectului de depopulare a comunităților subdezvoltate.

Mai multe informații: [https:// www.mdlpa.ro/ pages/ anghelsaligny](https://www.mdlpa.ro/pages/anghelsaligny)

4. PROGRAMELE DERULATE DE ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU

Administrația Fondului pentru Mediu este principala instituție care asigură suportul financiar pentru realizarea proiectelor și programelor pentru protecția mediului, constituită conform principiilor europene „poluatorul plătește” și „responsabilitatea producătorului”. Administrația Fondului pentru Mediu funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în coordonarea Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor.

Pentru beneficiarii publici, respectiv comuna Racovița, se indentifică următoarele programe de finanțare prin AFM:

Programul Programul Apă și Canalizare:

Obiectivul programului: prima conectare la rețeaua de apă și canal, în vederea creșterii managementului durabil al apei

Beneficiari eligibili: unitățile administrativ-teritoriale, ADI din care fac parte UAT

Activități finanțate: finanțarea se acordă pentru fiecare categorie de solicitant, după cum urmează:

- a) UAT cu o populație cuprinsă între 2001 și 10000 de locuitori -maximum 9.000.000 de lei pentru fiecare proiect de extindere a sistemului de alimentare cu apă sau a sistemului de canalizare/colectare a apelor uzate;
- b) UAT cu o populație de peste 10000 de locuitori -maximum 12.000.000 de lei pentru fiecare proiect de extindere a sistemului de alimentare cu apă sau a sistemului de canalizare/colectare a apelor uzate.

Programul Piste pentru Biciclete

Obiectivul programului: îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin stimularea utilizării transportului nepoluant, concomitent cu reducerea traficului motorizat.

Beneficiari eligibili: unitățile administrativ-teritoriale (conditiile de eligibilitate vor fi adaptate în funcție de posibilitățile de racordare la autostrazile velo realizate prin intermediul MDLPA)

Programul Garduri

Obiectivul programului:

1. achiziția, instalarea de echipamente și/sau montajului de dispozitive de tipul gardurilor electrice (generator impulsuri, role fir gard electric, izolator inel gard electric, conectori fir gard electric și tijă împământare) ori a altor mijloace, permise de lege, destinate alungării sau împiedicării pătrunderii animalelor din speciile de faună de interes cinegetic în interiorul culturilor sau așezărilor;
2. efectuarea de lucrări de împrejmuire ori instalare de garduri la limita culturilor sau așezărilor aflate în zone populate cu animale din specii de faună de interes cinegetic ori amplasate pe traseele acestora.

Suma eligibile/unitate: În cadrul programului se acordă o finanțare nerambursabilă în cuantum de maximum 3.500.000 lei pentru fiecare proiect, reprezentând 100% din valoarea totală a cheltuielilor eligibile.

Programul Eficiență Energetică în Clădiri Publice

Obiectivul programului: modernizarea și creșterea eficienței energetice a clădirilor publice, contribuind în același timp la îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și la reducerea consumului anual de energie primară și promovarea utilizării surselor regenerabile de energie.

Beneficiari eligibili:

- Unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu, județ, definite conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare;
- Subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiului București, definite conform OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare;
- Instituțiile publice din subordinea/ în coordonarea autorităților deliberative ale administrației publice locale.

Suma eligibilă pentru comune:

- 3.000.000 lei pentru comune cu o populație de până la 5.000 de locuitori inclusiv;
- 6.000.000 lei pentru comune cu o populație de peste 5.001 locuitori;

Programul Iluminat**Obiectivul programului:**

Modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED, completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED (în situațiile în care stâlpii de pe tronsonul respectiv nu sunt echipați cu corpuri de iluminat sau acestea sunt deteriorate/ nefuncționale), precum și achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții.

Beneficiari eligibili: UAT organizate la nivel de comună, oraș sau municipiu

Suma eligibilă pentru comune:

- pentru comune cu o populație de până la 5.000 de locuitori –maximum 1.000.000 lei;
- pentru comune cu o populație de peste 5.001 de locuitori –maximum 2.000.000 lei;

Programul Stații de Încărcare

Obiectivul programului: dezvoltarea infrastructurii de alimentare a vehiculelor cu energie electrică

Beneficiari eligibili: Instituțiile Publice și Unitățile Administrativ-Teritoriale

Suma eligibilă pentru comune: maximum 1.000.000 lei;

Mai multe informații: www.afm.ro

3.7.1.5. Alternative de finanțare, altele decât fondurile structurale și de coeziune, în care autoritățile publice locale pot fi solicitanți eligibili sau parteneri

Sursele de finanțare nerambursabilă pentru Autoritățile Publice Locale nu se limitează doar la cele finanțate de Politica Agricolă Comună și de Politica de Coeziune, existând și alte surse de finanțare precum:

1. GRANTURILE SPAȚIULUI ECONOMIC EUROPEAN (SEE) și NORVEGIENE

Granturile Spațiului Economic European (SEE) și Norvegiene reprezintă contribuția Islandei, Principatului Liechtenstein și Regatului Norvegiei la reducerea disparităților economice și sociale în Spațiul Economic European și la consolidarea relațiilor bilaterale cu cele 15 state beneficiare din Estul și Sudul Europei și statele baltice.

Beneficiari eligibili: Organizațiile/entitățile din România sau din Statele Donatoare

Finanțator: Mecanismul Financiar SEE 2014-2021

Domenii finanțate:

- dezvoltare locală, reducerea sărăciei, incluziunea romilor, copii și tineri în situații de risc, drepturile omului;
- energie regenerabilă, eficiență energetică, securitate energetică;
- dezvoltarea afacerilor, inovare și IMM;
- sănătate publică;
- cercetare;
- patrimoniu cultural, antreprenariat cultural și cooperare culturală;
- justiție, servicii corecționale, combaterea violenței domestice și de gen;
- afaceri interne, cooperare polițienească și combaterea criminalității;
- educație, burse, ucenicie și antreprenariat pentru tineri;
- dialog social și muncă decentă;
- cetățenie activă-societate civilă;
- mediu și schimbări climatice.

Mai multe informații: www.eeagrants.ro/apeluri

2. EUROPA CREATIVĂ - Subprogramul Cultură

Programul-cadru al Comisiei Europene pentru sprijinirea sectoarelor culturii și audiovizualului.

Beneficiari eligibili: toți operatorii din sectoarele culturale și creative, însemnând organizații neguvernamentale, instituții publice și companii private cu activitate în domeniu.

Finanțator: programul Europa Creativă este gestionat de Comisia Europeană și de Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură din Bruxelles, unde se trimit și se evaluează toate proiectele. La nivel național, Biroul Europa Creativă România oferă informații și asistență tehnică gratuite pentru operatorii care doresc să acceseze această finanțare.

Domenii finanțate: cultură și audiovizual

Mai multe informații: www.europa-creativa.eu

3. PROGRAMUL LIFE - instrument de finanțare al Uniunii Europene pentru mediul înconjurător și acțiuni în domeniul climei

Beneficiari eligibili: Autorități publice locale din România

Finanțator: Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor

Obiectivul programului: Obiectivul general al programului LIFE pentru perioada 2021-2027 este de a contribui la tranziția la realizarea unei economii circulare, economie curată, eficientă din punct de vedere energetic, cu emisii scăzute de dioxid carbon și rezilientă la schimbările climatice-inclusiv prin tranziția către o energie curată, de a proteja mediul și de a mări nivelul de calitate al acestuia și de a opri și a inversa declinul biodiversității.

Începând cu 2021, LIFE va finanța, de asemenea, acțiuni legate de eficiența energetică și de energia din surse regenerabile.

Acordul la care s-a ajuns cu Parlamentul European alocă un pachet financiar în valoare totală de 5,432 miliarde EUR pentru programul LIFE pe perioada 2021-2027. Această creștere a bugetului reflectă acordul la care s-a ajuns în cadrul bugetului pe termen lung al UE (CFM) de a aplica un obiectiv general privind clima de cel puțin 30% cuantumului total al cheltuielilor din cadrul CFM al UE și al Instrumentului de redresare al UE, Next Generation EU.

Programul LIFE este structurat după cum urmează:

1. domeniul „Mediu”, care include:
  - (a) subprogramul „Natură și biodiversitate”;
  - (b) subprogramul „Economia circulară și calitatea vieții”;
2. domeniul „Politici climatice”, care include:

- (a) subprogramul „Atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea”;
- (b) subprogramul „Tranziția către o energie curată”.

Mai multe informații: www.lifeprogram.ro

4. PROGRAMUL ROSENC de Eficiență Energetică în Iluminat (PREEI)

Beneficiari eligibili: Autorități publice locale din România

Finanțator: Clusterul de Energii Sustenabile din România-ROSENC

Obiective: reducerea consumului de energie și a cheltuielilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale autorităților publice locale, prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat public stradal.

Obiectivul programului: Obiectivul general al programului este reducerea consumului de energie electrică și a costurilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale autorităților publice locale prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat.

Scopul final al acestui program este reducerea cheltuielilor anuale cu iluminatul public stradal, cu 50-70%.

Mai multe informații: www.rosenc.ro

3.8. Implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei de dezvoltare locală

3.8.1. Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală

Identificarea, selectarea și dezvoltarea proiectelor strategice de la nivelul comunei Sadu, analiza și corelarea proiectelor identificate în raport cu obiectivele sectoriale și strategice și cu dezvoltarea teritorială, estimarea impactului proiectelor s-a realizat în vederea identificării celor mai bune soluții pentru atingerea obiectivelor și priorităților locale propuse.

Strategia de Dezvoltare Locală reprezintă un document cu caracter normativ și prospectiv care cuprinde o analiză reală a teritoriului local, atât din punct de vedere al situației existente, cât și din punct de vedere al oportunităților de dezvoltare.

Identificarea oportunităților de dezvoltare trebuie urmată de acțiuni concrete pentru implementarea proiectelor, dar și pentru monitorizarea implementării. Implementarea efectivă a strategiei de dezvoltare depinde în mod fundamental de capacitatea administrației locale de a atrage fondurile necesare pentru a finanța acțiunile selectate și de a gestiona fondurile de la bugetul local.

Absorbția fondurilor disponibile depinde însă, alături de eligibilitatea acțiunilor, de capacitatea instituțională de a iniția proiecte și de a lucra în parteneriate pentru atingerea scopurilor strategice. Implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală este un proces complex, care necesită un management și control adecvat, realizat de o structură organizatorică bine definită.

În vedere implementării Strategiei de Dezvoltare Locală se vor parcurge următorii pași:

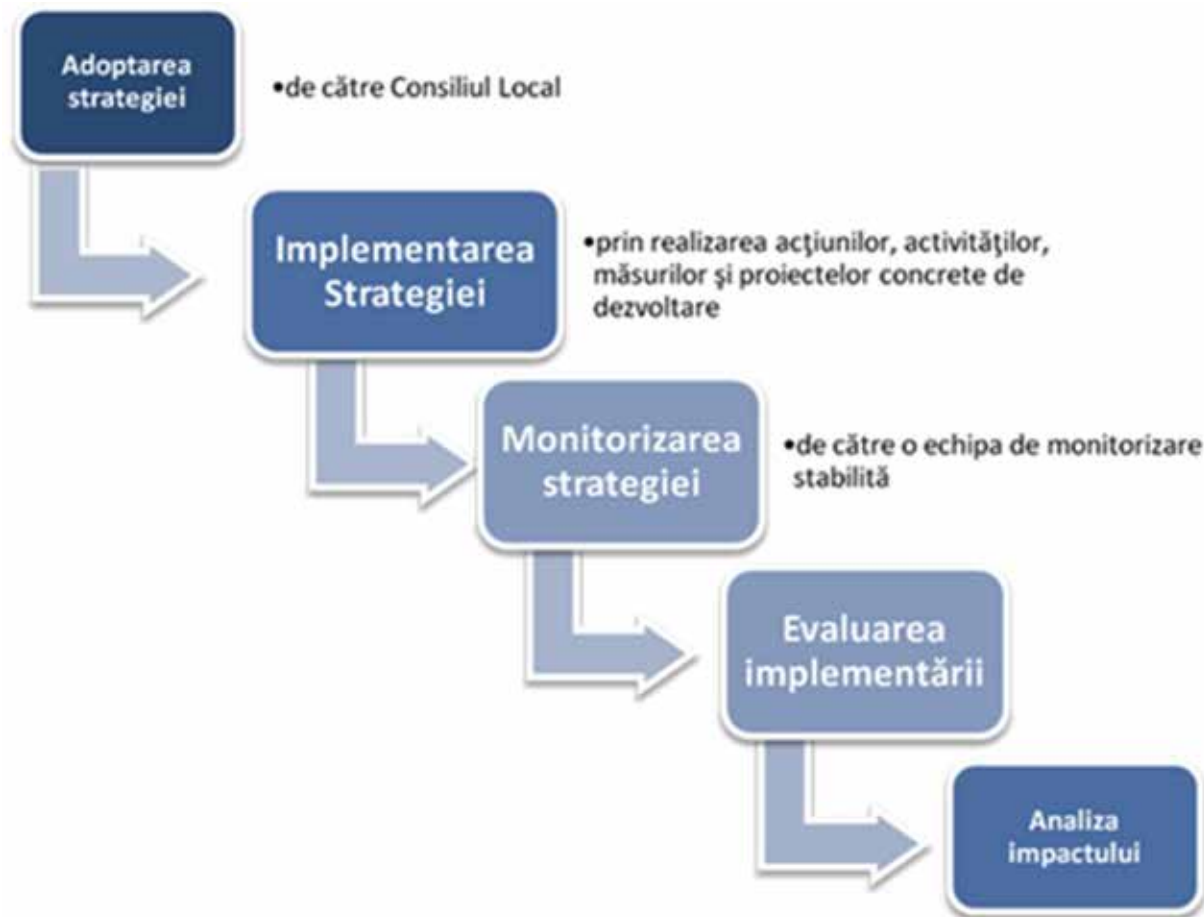

Figura nr.18. Implementarea strategiei de dezvoltare locală

3.8.2. Prioritizarea portofoliului de proiecte

Portofoliul de proiecte propus pentru orizontul de timp 2027, este unul larg și cuprinzător, astfel încât să rezolve problemele identificate și să contribuie la îndeplinirea viziunii de dezvoltare. Totuși, implementarea strategiei va fi realizată în baza unui proces de prioritizare al investițiilor, în baza unor criterii de selecție, precum:

- Gradul de maturitate al ideii de proiect
- Contribuția ideii de proiect la atingerea priorității de investiții
- Contribuția ideii de proiect la îndeplinirea indicatorilor Obiectivului Strategic
- Caracterul integrat al ideii de proiect
- Surse de finanțare disponibile

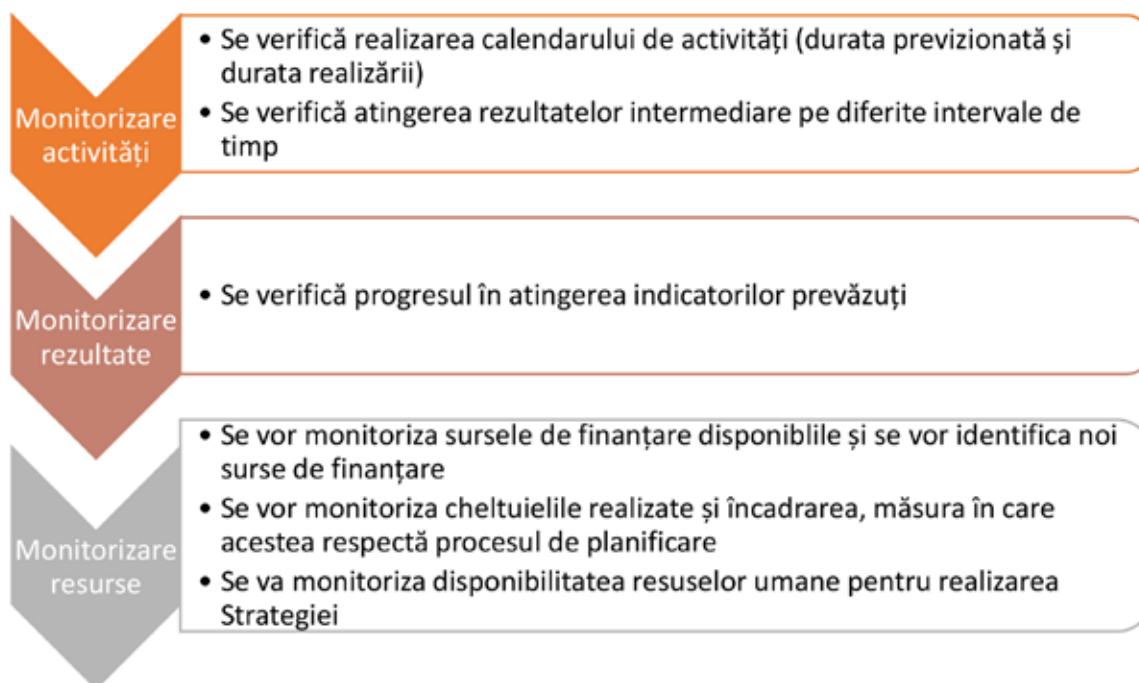
3.8.3. Monitorizarea Strategiei de Dezvoltare Locală

Monitorizarea evoluției implementării strategiei este în principiu o practică formală puțin cunoscută și asumată în mediul instituțional public. Această procedură va fi realizată de angajații aparatului propriu de specialitate, desemnați prin decizia Primarului comunei Sadu. Monitorizarea strategiei va consta în verificarea implementării activităților, colectarea datelor necesare pentru indicatorii de evaluare pentru a aprecia performanțele strategiei în raport cu obiectivele stabilite.

Strategia va fi monitorizată prin intermediul unor rapoarte anuale întocmite de către responsabilii numiți, care vor evalua:

- stadiul în care se află diversele acțiuni programate în cadrul strategiei;
- revizuirea acțiunilor, acolo unde este cazul;
- timpul estimat până la îndeplinirea acțiunilor;
- alte aspecte solicitate de Consiliul local.

Se vor monitoriza activitățile, rezultatele și resursele strategiei, astfel:

3.8.4. Evaluarea Strategiei de Dezvoltare Locală

Evaluarea va fi realizată de către aceeași echipă care realizează și activitatea de monitorizare a Strategiei. Activitatea de evaluare se concretizează într-un raport de evaluare care va conține situația indicatorilor de evaluare. În urma monitorizării și

evaluării Strategiei se poate recomanda revizuirea acesteia conform noilor priorități identificate.

Se recomandă revizuirea documentului programator la perioade mai mari de timp (3-5 ani) sau în cazul unor schimbări socio-economice sau administrative majore sau în cazul realizării altor documente strategice importante care necesită integrare în strategia de dezvoltare.

Procesul de evaluare va fi realizat în baza următoarelor criterii:

Efectivitatea	<ul style="list-style-type: none"> • În ce măsură s-au atins indicatorii preconizați la momentul elaborării?
Cauzalitatea	<ul style="list-style-type: none"> • Care au fost factorii care au contribuit sau au afectat implementarea proiectului? • Ce alți factori de risc nu au fost luați în considerare?
Eficiența	<ul style="list-style-type: none"> • Raportarea rezultatelor obținute la resurse-productivitatea?
Sustenabilitatea	<ul style="list-style-type: none"> • Vor continua rezultatele obținute să se mențină și să-și manifeste efectele pozitive și după încheierea perioadei de implementare?
Relevanța	<ul style="list-style-type: none"> • Se verifică relevanța măsurătorilor din documentul de politică pentru un proces viitor, ținând cont de modificările apărute în perioada de implementare?
Rezultate secundare	<ul style="list-style-type: none"> • Care sunt consecințele neprevăzute (pozitive și negative) apărute pe perioada implementării? • Cum pot fi valorificate sau eliminate acestea?

Figura nr.20. Criterii pentru evaluarea strategiei de dezvoltare

O evaluare a impactului strategiei se va face la sfârșitul perioadei de programare, respectiv în anul 2027, când se vor putea compara rezultatele înregistrate la sfârșitul perioadei față de perioada de bază, anul 2020. Evaluarea va aprecia, în egală măsură performanța-realizarea obiectivelor propuse și procesul-modul în care au fost atinse obiectivele strategice. Abaterile constatate vor impune luarea unor măsuri de corecție agreeate de comun acord prin contractele de finanțare semnate între părți.

3.8.5. Indicatori de monitorizare

Colectarea și prelucrarea informațiilor de încredere, cuantificate și actualizate regulat, agregate la nivelul indicatorilor de dezvoltare durabilă, va permite măsurarea performanțelor în atingerea obiectivelor stabilite prin prezenta strategie și raportarea corectă asupra rezultatelor. Pentru realizarea evaluării corespunzătoare

privind implementarea strategiei, se vor lua în considerare următorii indicatori de monitorizare:

Denumire indicator	Cod indicator	Unitate de măsură	An de referință
DIRECȚIA STRATEGICĂ 1 - DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE BAZĂ ȘI CREȘTEREA ACCESIBILITĂȚII			
Străzi reabilite/asfaltate	DS1_1	km	2020
Piste de biciclete	DS1_2	km	2020
Locuințe racordate la rețeaua de apă potabilă	DS1_3	% din totalul gospodăriilor	2020
Locuințe racordate la rețeaua de canalizare menajeră	DS1_4	% din totalul gospodăriilor	2020
Locuințe racordate la rețeaua de gaz	DS1_5	% din totalul gospodăriilor	2020
Autobuze electrice/hibride pentru transportul public	DS1_6	Număr	2020
Autobuze electrice/hibride pentru transportul elevilor	DS1_7	Număr	2020
Drumuri forestiere modernizate	DS1_8	Km	2020
Drumuri agricole modernizate	DS1_9	Km	2020
Camere de supraveghere video	DS1_10	Număr	2020
DIRECȚIA STRATEGICĂ 2 - ECONOMIE LOCALĂ ȘI AGRICULTURĂ			
Agenți economici care beneficiază de facilitățile parcului industrial	DS2_1	Număr	2020
Măsuri de sprijinire al întreprinderilor de economie socială	DS2_2	Număr	2020
Acțiuni de promovare a comunei pentru atragerea investitorilor	DS2_3	Număr	2020
Acțiuni pentru promovarea dezvoltării economiei circulare și sprijinul dezvoltării afacerilor locale	DS2_4	Număr	2020
Echipamente și utilaje agricole domeniul public	DS2_5	Număr	2020
Echipamente și utilaje agricole domeniul privat	DS2_6	Număr	2020

Denumire indicator	Cod indicator	Unitate de măsură	An de referință
Numărul cooperativelor și/sau a grupurilor de producători din comuna Sadu	DS2_7	Număr	2020
Centre de colectare, depozitare și/sau desfacere a produselor agricole	DS2_8	Număr	2020
Centre de colectare, depozitare și/sau desfacere a fructelor de pădure	DS2_9	Număr	2020
Suprafața de teren agricol cultivată	DS2-10	Ha	2020
Numărul agenților economici care activează în sectorul agricol	DS2-11	Număr	2020
Gradul de colectare al impozitelor și taxelor persoanelor juridice	DS2-12	%	2020
Numărul agenților economici care au adoptat soluții pentru tranziția către economia circulară	DS3-13	Număr	2020
DIRECȚIA STRATEGICĂ 3 - EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ			
Numărul infrastructurilor educaționale reabilite/ extinse/modernizate	DS3_1	Număr	2020
Numărul infrastructurilor educaționale nou înființate	DS3_2	Număr	2020
Evoluția populației școlare	DS3_3	Număr	2020
Gradul de promovabilitate	DS3_4	Număr	2020
Rata de părăsire timpurie a școlii	DS3_5	%	2020
Rata de participare a adulților la cursurile de formare profesională	DS3_6	%	2020
Evoluția personalului didactic pe niveluri de educație	DS3_7	%	2020
DIRECȚIA STRATEGICĂ 4 - MEDIU ȘI CLIMĂ			
Investiții în energia verde/regenerabilă	DS4_1	Mii lei	2020
Gradul de eficientizare al consumului de energie	DS4_2	%	2020
Gradul de colectare selectivă a deșeurilor	DS4_3	%	2020

Denumire indicator	Cod indicator	Unitate de măsură	An de referință
Gradul de eficientizare al consumului de energie	DS4_4	%	2020
Acțiuni de informare și promovare privind colectarea selectivă	DS4_5	Număr	2020
DIRECȚIA STRATEGICĂ 5 - SĂNĂTATE ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ ȘI CULTE			
Număr de întreprinderi sociale sprijinite	DS5_1	Număr	2020
Număr persoane asistate social	DS5_2	Număr	2020
Investiții realizate pentru modernizarea infrastructurii sanitare	DS5_3	Mii lei	2020
Servicii sociale noi	DS5_4	Număr	2020
Infrastructură socială nou creată sau modernizată	DS5_5	Număr	2020
Sporul natural	DS5_6	%	2020
DIRECȚIA STRATEGICĂ 6 - TURISM, CULTURĂ, SPORT ȘI RECREERE			
Numărul structurilor de cazare	DS6_1	Număr	2020
Numărul locurilor de cazare în unitățile de primire turistică din localitate	DA6_2	Număr	2020
Obiective turistice nou introduse în circuitul turistic	DA6_3	Număr	2020
Numărul manifestațiilor culturale organizate	DS6_4	Număr	2020
Gradul de diversificare al activităților recreative	DS6_5	Număr	2020
Numărul de turiști	DS6_6	Număr	2020
Numărul nopților de cazare	DS6_7	Număr	2020
Monumente istorice restaurate și modernizate	DS6_8	Număr	2020
DIRECȚIA STRATEGICĂ 7 - SADU -SMART VILLAGE			
Servicii publice digitalizate	DS7_1	Număr	2020
Măsurile de digitalizare implementate	DS7_2	Număr	2020
Persoane instruite privind utilizarea noilor tehnologii	DS7_3	Număr persoane	2020

Denumire indicator	Cod indicator	Unitate de măsură	An de referință
DIRECȚIA STRATEGICĂ 8 - CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI COOPERARE			
Numărul parteneriatelor public-private	DS8_1	Număr	2020
Aderarea UAT la noi asociații de dezvoltare comunitară integrată	DA8_2	Număr	2020
Schimburi de experiență	DA8_3	Persoane participante	2020
Gradul de colaborare cu localități din alte țări	DS8_4	Număr localități colaboratoare	2020
Parteneriate public-private;	DS8_5	Număr	2020

3.9. Bibliografie

Documente strategice:

1. Strategia de dezvoltare locală a Comunei Sadu 2016 - 2020
2. Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030
3. Strategia de Dezvoltare Teritorială a României-România policentrică 2035
4. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027
5. Programul Operațional Regional 2021-2027-Regiunea Centru-România
6. Planul Național de Redresare și Reziliență 2020- document consultativ
7. Strategia Privind Digitalizarea Educației Din România 2030 - Document în consultare publică în perioada 18 decembrie 2020 - 15 februarie 2021
8. Master Planului General de Transport
9. Strategia Națională pentru Prevenirea Situațiilor de Urgență
10. Strategia Națională pentru Gestionarea Riscului de Inundații pe termen mediu și lung (HG nr.846/2010)

Alte surse:

1. Planul dezvoltării turismului pe teritoriul comunei Sadu din zona Văii Sadului - Raport final 14 dec 2011 - Alpin Concept
2. Buletin de date statistice și informații sintetice, Trimestrul I-2020 - document elaborat de Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru
3. Recesământul populației și al locuințelor-an 2011
4. Baze de date statistice - Tempo Online
5. Lista monumentelor istorice 2015-județul Sibiu
6. Raportul Primarului comuna Sadu-2019, 2020

Pagini web:

1. <https://www.sadu.ro/> - Site-ul oficial al comunei Sadu
2. <https://www.siiiir.edu.ro/> - pagină oficială a Ministerului Educației și Cercetării Științifice ce cuprinde informații privind rețeaua școlară
3. <https://ro.wikipedia.org/> - Enciclopedia liberă Wikipedia
4. <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000>
5. <http://biodiversitate.mmediu.ro/ro/natura2000>

(Footnotes)

1. Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru 2021 - 2027, pag. 4
2. Proiect în parteneriat cu UAT Tălmăci

3.10. LISTA DE ABREVIERI

- ADI** - Asociația de Dezvoltare Intracomunitară
- ADR** - Agenția de Dezvoltare Regională
- DALI** - Documentație de Avizare a Lucrărilor de Intervenție
- FEADR** - Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
- FSE** - Fondul European Social
- GAL** - Grup de Acțiune Locală
- HNV** - High Nature Value - Valoare naturală ridicată
- ICPE** - Institutul de Cercetare și Producție în Electrotehnică
- IDUL** - Indicele dezvoltării umane locale
- ITI** - Investiția Teritorială Integrată
- PNDL** - Programul Național de Dezvoltare Locală
- PNDR** - Programul Național pentru Dezvoltare Rurală
- PNRR** - Programul Național de Redresare și Reziliență
- POAT** - Program Operațional Asistență Tehnică
- POCIDIF** - Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
- POCU** - Programul Operațional pentru Capital UMAN
- POEO** - Programul Operațional Educație și Ocupare
- POIDS** - Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
- POS** - Programul Operațional Sănătate
- PT** - Proiect Tehnic
- SF** - Studiu de Fezabilitate
- SWOT** - Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats
(Acronim - Puncte Tari, Puncte Slabe, Oportunități, Amenințări)
- UAT** - Unitate Administrativ Teritorială

COMUNA SADU

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

2021-2030